

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
Π.Μ.Σ. «ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΙΗΣΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

« Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας και ελεύθερος ανταγωνισμός»

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Μαργαρίτα Σ. Μανδουράρη

A.M: 0907M009

Επιβλέπων καθηγητής: Μπασαγιάννης Χ. Αθανάσιος, Λέκτορας

Αθήνα, Νοέμβριος 2009

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
Π.Μ.Σ. «ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ



ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ Σ. ΜΑΝΔΟΥΡΑΡΗ
(Α.Μ. 0907Μ009)

ΘΕΜΑ:

“Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας
&
ελεύθερος ανταγωνισμός”

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ, ΛΕΚΤΟΡΑΣ

ΜΕΛΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΛΕΚΤΟΡΑΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΩΛΟΣ, ΛΕΚΤΟΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2008-2009

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα από αυτή τη θέση να ευχαριστήσω θερμά την οικογένειά μου για την αμέριστη συμπαράστασή της σε αυτή μου την προσπάθεια, τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κο. Αθανάσιο Μπασαγιάννη, Λέκτορα του Παντείου Πανεπιστημίου, καθώς και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, κα. Βιργινία Θεοδωροπούλου και τον κο. Άγγελο Μπώλο, Λέκτορες του Παντείου Πανεπιστημίου, για την καθοδήγησή τους και τις εύστοχες παρατηρήσεις τους. Τέλος, ευχαριστώ θερμά τη συνάδελφο και συνεργάτιδά μου, κα.Τριανταφύλλη Καστραντά, η ενασχόληση της οποίας με το αντικείμενο των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας με ώθησε στην επιλογή του θέματος της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Αθήνα, Νοέμβριος 2009

Μαργαρίτα Σ. Μανδουράρη

Summary

This paper presents the issue of the relationship between intellectual property and Competition Law.

The interface of Intellectual Property and Competition Law is an issue that concerned the European Court of Justice, practitioners and academics due to the fact that boundaries that define the scope of IP and antitrust Law are far from clear.

On the one hand, intellectual property laws create exclusive rights that provide incentives for innovation. Antitrust laws, in turn, ensure that works are promoted in a competitive environment and foster competition by prohibiting anticompetitive mergers and the abuse of a dominant market position.

Nevertheless, courts have come to recognize that intellectual property laws and antitrust laws share the same goals of enhancing consumer welfare and promoting innovation and have developed several theories in order to set the boundaries between the two branches of Law.

The first part of the paper introduces us to Intellectual property and outlines the necessity and advantages of collective administration of intellectual property rights. In the first chapter of the second part of the paper, we try to approach the practices of copyright collecting societies which raise numerous potential competition concerns under Article 81 EC Treaty, prohibiting anti-competitive agreements and under Article 82 EC Treaty, prohibiting abuse of a dominant market position. The fact that copyright collecting societies are firms which enjoy *de facto* monopolies leads them to abuse their dominant market position in two respects: first, towards the users of protected works and second, towards individual owners of protected works.

In the second chapter of the second part of the paper, we examine the contracts of software supply and the practice of tying and bundling, through some cases of the European Court of Justice, the European Commission and American courts, which concern Microsoft's abuse of its dominant market position.

Finally, in the last chapter of the paper, we examine the subject of film distribution in conjunction with Article 81 EC Treaty and the practice of block-booking as well as the practice of film distributors in Greece who violate the Article 82 EC Treaty and article 2a of the Greek Law 703/77.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	
Ι.ΣΧΕΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄	
ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	
1.Ι.Το αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	7
1.ΙΙ.Η προστασία της μορφής.....	7
1.ΙΙΙ.Η πρωτοτυπία.....	8
1.ΙV.Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού.....	10
1.V.Το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού.....	10
1.VI.Η αμοιβή του δημιουργού.....	11
1.VII.Συγγενικά δικαιώματα.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄	
Η συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας	
I. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	13
II.Η ίδρυση και εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης.....	14
II.A. Ο ρόλος του ΟΠΙ.....	15
III.Υποχρεωτική συλλογική διαχείριση.....	16

IV. Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης.....	17
V. Αρμοδιότητες των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης (αρ.55 ν.2121/1993).....	18
VI. Σχέσεις των ΟΣΔ με τους χρήστες (άρθρ. 56ν.2121/1993).....	18
VII. Σχέσεις των ΟΣΔ με τους δημιουργούς (άρθρ.57).....	19

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΙΔΙΚΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ.....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης

Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	21
I. Απαγόρευση συμπράξεων (συμφωνιών, αποφάσεων, εναρμονισμένων πρακτικών) κατά το αρ.1 παρ.1 ν.703/77 και 81 παρ.1 Συνθ.ΕΚ.....	22
<i>I.A) Η ύπαρξη σύμπραξης επιχειρήσεων</i>	
I.A.1.) Έννοια επιχείρησης κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.....	22
I.A.1.i). Οι ανεξάρτητες επιχειρήσεις.....	22
I.A.1.ii). Οι ενώσεις επιχειρήσεων.....	23
I.A.1.iii). Οι όμιλοι επιχειρήσεων.....	24.
I.A.1.iv) Ο δημιουργός ως «επιχείρηση» κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.....	24
<i>I.A.2. Παράνομη σύμπραξη-Έννοια και μορφές</i>	
I.A.2.i). Συμφωνίες επιχειρήσεων.....	25.
I.A.2.ii). Αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων.....	26

I.A.2.iii). Εναρμονισμένες πρακτικές.....	26
I.A.3. Δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 86 παρ.2 (πρώην άρθρου 90 παρ.2 συνθ.ΕΚ) στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης.....	28
I.A.4. ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης ως συμφωνία επιχειρήσεων.....	30
I.A.5. Οι συμβάσεις αμοιβαιότητας.....	30
I.B. Η σύμπραξη να έχει ως περιεχόμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό, την παρακώλυση ή την νόθευση του ανταγωνισμού.....	32
<i>I.Γ.Η προσβολή του ενδοκοινοτικού εμπορίου.....</i>	<i>32.</i>
<i>II. Η απαγόρευση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης κατά το αρ.2 του ν.703/77 και 82 Συνθ.ΕΚ.....</i>	<i>33</i>
II.A) δεσπόζουσα θέση ΟΣΔ	
II.A.1. Ορισμός δεσπόζουσας θέσης.....	33
II.A.2.Τρόποι εξέτασης της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης	
1.Το κριτήριο της ανεξάρτητης συμπεριφοράς.....	34
2.Μερίδιο αγοράς.....	34
3. Νομικά ή πραγματικά εμπόδια εισόδου άλλων ανταγωνιστών στη σχετική αγορά.....	35
II.A.3. Ο de facto μονοπωλιακός χαρακτήρας των ΟΣΔ.....	35
II.A.4. Οριοθέτηση της σχετικής αγοράς γενικά και ειδικότερα η σχετική αγορά δραστηριοποίησης των ΟΣΔ.....	36
II.A.4.1.Γενικά.....	36
II.A.4.2.Οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στην περίπτωση των ΟΣΔ.....	37

VII

II.B.) Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης

II.B.1. Έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης.....	38
II.B.2. Παραδείγματα καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως.....	39
II.B.3. Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης- Νομολογιακά παραδείγματα.....	39
α) επιβολή μη δίκαιων όρων	
Οι υποθέσεις GEMA I και GEMA II.....	40
Υπόθεση BRT v. SABAM.....	42
Η απόφαση ΕΠΑ 245/III/2003.....	42
Υπόθεση «Daftpunk».....	43
Υπόθεση GVL v. Ευρωπαϊκής Επιτροπής.....	44
Υπόθεση GEMA.....	45
α) άδειες για όλο το ρεπερτόριο (<i>blanket licensing</i>)	
Απόφαση του Δικαστηρίου της 13 ^{ης} Ιουλίου 1989 - <i>Ministère public v Jean-Louis Tournier</i> , Υπόθεση 395/87(SACEM I).....	45
β) Ύψος αμοιβής	
Απόφαση <i>François Luczaeu και λοιποί κατά SACEM</i>	47
Υπόθεση <i>C-52/2007, Kanal 5 Ltd και TV4 AB κατά STIM</i>	48
III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β´

Συμβάσεις παροχής λογισμικού (software) και κανόνες ανταγωνισμού.....	
I. Εισαγωγή.....	50
II. Συμβάσεις λογισμικού.....	50
III. Σύζευξη προϊόντων (tie-ins).....	51

<i>IV. Η άρνηση παραχώρησης λογισμικού (refusal to supply)</i>	53
<i>V.i) Υπόθεση United States of America v. Microsoft Corporation, Civil action</i>	54
<i>V.ii) Η υπόθεση της Microsoft -Απόφαση Επιτροπής της 24.3.2004, COMP/C-3/37.792 και ΠΕΚ απόφ. της 17.9.2007 υπόθ. T-201/2004 Microsoft Corp. κατά Επιτροπής</i>	55
VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Διανομή κινηματογραφικών ταινιών και ελεύθερος ανταγωνισμός

I. Εισαγωγή	57
II. Η έννοια του block-booking	58
II.i) Η πρακτική του block-booking ως παράβαση του άρθρ.1 παρ.1 περ.ε' ν.703/77	58
Το block-booking ως συνδεδεμένη πώληση κατά την έννοια του άρθρ.1 παρ.1 περ.ε' ν.703/77	59
α. οι κινηματογραφικές ταινίες ως κατά τη φύση τους συνδεδεμένες παροχές	59.
β. οι κινηματογραφικές ταινίες ως «κατά εμπορική συνήθεια» συνδεδεμένες παροχές	59
III. Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης στη διανομή κινηματογραφικών ταινιών	60

ΕΠΑ 429/V/2009

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ	60.
-------------------------------------	-----

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

A) Σχετική αγορά προϊόντων/υπηρεσιών	60
i) Η σχετική αγορά διανομής κινηματογραφικών ταινιών	60
ii) Η αγορά διαχείρισης και εκμετάλλευσης κινηματογραφικών αιθουσών	61
B) Σχετική γεωγραφική αγορά	62

II.ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ.....	62
ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ (άρθρ.2 Ν.703/77).....	62
Κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης (άρθρο 2 α Ν.703/77).....	62
Προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρ.2 α Ν.703/77.....	63
III.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	65
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	72
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III:ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	78
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	89

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠΙ	Ανώνυμη Εταιρία Προστασίας της Πνευματικής Ιδιοκτησίας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
απόφ.	Απόφαση
άρθρ.	Άρθρο
άριθμ.	αριθμός
βλ.	βλέπε
CISAC	International Confederation of Societies of Authors and Composers
γνμδ.	Γνωμοδότηση
ΔΔΙΚΗ	Διοικητική Δίκη
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών (νομικό περιοδικό)
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΙΜΕΕ	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (νομικό περιοδικό)
ΕισΕκθ	Εισηγητική Έκθεση
Εδ.	Εδάφιο
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου(νομικό περιοδικό)
ΕΕΕμπΔ	Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου(νομικό περιοδικό)
Ειρ.	Ειρηνοδίκη
έκδ.	Έκδοση
ΕΛΛΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη (νομικό περιοδικό)
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
Επ.	Επόμενα
ΕΠΑ	Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού
ΕπισκΕμπΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου(νομικό περιοδικό)
Εφ.	Εφετείο
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης

η/υ	Ηλεκτρονικός υπολογιστής
ΚΝοΒ	Κώδικας Νομικού Βήματος
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο
Ν. και ν.	Νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (νομικό περιοδικό)
Ολόμ.	Ολομέλεια
Ό.π.	Όπως παραπάνω
ΟΠΙ	Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
ΟΣΔ	Οργανισμο(ς)ί Συλλογικής διαχείρισης
Παρ.	Παράγραφος
Παράτ.	Παρατήρηση
ΠΕΚ	Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
Πλημμ.Αθ	Πλημμελειοδικείο Αθηνών
Ποιν.Χρ.	Ποινικά Χρονικά (νομικό περιοδικό)
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
σ.	σελίδα
SABAM	Société d'Auteurs Belge – Belgische Auteurs Maatschappij
SACEM	Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique
ΣυλλΝομ	Συλλογή Νομολογίας
ΣυνΘΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΤρΔιοικΕφΑθ	Τριμελές Διοικητικό Εφετείο Αθηνών
Υπόθ.	Υπόθεση
Υποσ.	Υποσημείωση
WMP	Windows Media Player
ΧρΙδΔ	Χρονικά ιδιωτικού δικαίου (νομικό περιοδικό)

Πρόλογος

Η εργασία αυτή με τίτλο «Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Ελεύθερος Ανταγωνισμός», εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, με τίτλο «Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση», και εξετάζει ένα θέμα το οποίο δεν έχει απασχολήσει σε σημαντικό βαθμό, την ελληνική πρακτική. Δεν είναι λοιπόν, τυχαίο το γεγονός ότι η σχετική ελληνική νομολογία είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Αντιθέτως, η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, εμπλουτίζεται, συνεχώς, με αποφάσεις οι οποίες άπτονται του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας σε συνδυασμό με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Καθώς βασικό αντικείμενο του παραπάνω μεταπτυχιακού προγράμματος αποτελεί, η παράλληλη έρευνα της κοινοτικής και της εθνικής έννομης τάξης, όσο και η διαπλοκή δικαιοκλών κλάδων, προς αυτήν την κατεύθυνση θα κινηθώ και στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, εξετάζοντας τη διαπλοκή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού σε εθνικό και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η διαπλοκή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, η οποία αναλύεται στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους της εργασίας, φέρνει στο προσκήνιο προβληματισμούς σχετικά με τον χαρακτηρισμό ενός δημιουργού ως επιχείρησης, τη φύση των συμβάσεων αμοιβαίας αντιπροσώπευσης κτλ. Στην παρούσα εργασία, θεώρησα χρήσιμο να ξεκινήσω με την αποσαφήνιση ορισμένων εννοιών του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και να προχωρήσω στο ρόλο και στην λειτουργία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, η πρακτική των οποίων αποτελεί και το κεντρικό αντικείμενο της εργασίας μου, διότι, ενώ από τη μια μεριά είναι πρόδηλο ότι η λειτουργία των οργανισμών αυτών είναι συχνά απαραίτητη προϋπόθεση της αποτελεσματικής προστασίας και εκμετάλλευσης της πνευματικής ιδιοκτησίας (καμιά φορά μάλιστα η παρέμβασή τους επιβάλλεται και από το νόμο), από την άλλη μεριά οι οργανισμοί αυτοί βρίσκονται από τη φύση του αντικειμένου τους σε μονοπωλιακή ή δεσπόζουσα θέση.

Χρήσιμη θεωρείται η προσέγγιση της προβληματικής και της ανταγωνιστικής τους πρακτικής μέσω της παράλληλης παράθεσης νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εθνικής νομολογίας αλλά και αποφάσεων τόσο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσο και της Επιτροπής Ανταγωνισμού (αν και οι σχετικές αποφάσεις της είναι μέχρι σήμερα ελάχιστες). Η εξέταση της ενδεχόμενης καταχρηστικής τους συμπεριφοράς θα εξεταστεί από δύο σκοπίες. Σαν καταχρηστική συμπεριφορά των οργανισμών προς τα μέλη τους και σαν καταχρηστική συμπεριφορά απέναντι στους χρήστες του προστατευόμενου από αυτούς αντικειμένου.

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα προσπαθήσω να προσεγγίσω το ζήτημα των συμβάσεων παροχής λογισμικού¹ σε συσχετισμό με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ουσιώδη θεώρησα και σε αυτό το κεφάλαιο την περιληπτική αναφορά σε υποθέσεις της Microsoft που απασχόλησαν τόσο την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσο και τα δικαστήρια των ΗΠΑ. Η αναμφισβήτητη δεσπόζουσα θέση που κατέχει η Microsoft στην παραγωγή και διανομή λογισμικού την οδηγεί συχνά σε καταχρηστική χρήση της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα ασχοληθώ με το ζήτημα της διανομής κινηματογραφικών ταινιών σε συσχετισμό με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού και ειδικότερα με το φαινόμενο του *blanket licensing* από την πλευρά της παραβίασης του άρθρ.85 της ΣυνθΕΚ, καθώς και με την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και της σχέσης οικονομικής εξάρτησης από διανομείς ταινιών.

Ολοκληρώνοντας, την εργασία μου, θα παραθέσω κάποιες προσωπικές μου συμπερασματικές παρατηρήσεις και τον προβληματισμό που μου προκάλεσε η ενασχόλησή μου με το θέμα.

Αθήνα, Νοέμβριος 2009

Μαργαρίτα Σ. Μανδουράρη

1. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 3 του Ν 2121/93, με το οποίο έγινε η προσαρμογή και εναρμόνιση του περί πνευματικής ιδιοκτησίας δικαίου της Ελλάδας, προς τις σχετικές διατάξεις της υπ' αριθ.91/250 οδηγίας της ΕΟΚ για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, Οδηγία 91/250/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1991, σχετικά με τη νομική προστασία των προγραμμάτων των ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 122 της 17.5.1991, σ. 42), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 93/98/ΕΚ της 29ης Οκτωβρίου 1993 για την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενών δικαιωμάτων, θεωρούνται ως έργα λόγου, προστατευόμενα από τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας και τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και το προστατευτικό υλικό σχεδιασμού αυτών.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄****I. ΣΧΕΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας αποβλέπει στην προστασία του πνευματικού δημιουργού και συγκεκριμένα, τόσο στην προστασία της προσωπικότητάς του, όσο και στην οικονομική εξασφάλιση αυτού από την εκμετάλλευση των πνευματικών του έργων. Η ιδιομορφία της πνευματικής ιδιοκτησίας συνίσταται στο γεγονός ότι κάθε πνευματικό δημιούργημα είναι από την ίδια του τη φύση, μοναδικό και ανεπανάληπτο. Ο πνευματικός δημιουργός έχει μία θέση κατ'ανάγκη μονοπωλιακή αναφορικά με το δημιούργημά του και αυτό κάνει γενικά, προβληματική την εφαρμογή, στην πνευματική ιδιοκτησία των κανόνων που επιχειρούν να μετριάσουν τις συνέπειες της μονοπωλιακής θέσης.²

Από την άλλη πλευρά, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού έχει ως σκοπό την προστασία της οικονομικής ελευθερίας του τρίτου από προσβολές που προέρχονται από συμβατικές ή παρεμφερείς (απόφαση, εναρμονισμένη πρακτική) οικονομικές συσπειρώσεις (άρθρ.1 ν.703/77). Ο ν.703/77 δημιουργεί τις προϋποθέσεις προστασίας της οικονομικής ελευθερίας του τρίτου που δεν συμμετέχει στην απαγορευμένη κατά το άρθρ.1 καρτελική σύμπραξη ή δεν κατέχει δεσπόμενη θέση στην αγορά, περιορίζοντας ορισμένης μορφής εκδηλώσεις της οικονομικής ελευθερίας των άλλων, εκείνων δηλαδή που συμμετέχουν στις απαγορευμένες συμπράξεις ή διαθέτουν de facto υπερβολική οικονομική ισχύ. Ο τρίτος του οποίου η οικονομική ελευθερία προστατεύεται είναι ο οικονομικά ασθενέστερος, με την έννοια ότι ούτε στην οικονομική συσπείρωση συμμετέχει, ούτε δεσπόμενη θέση κατέχει.³ Στο δίκαιο του ανταγωνισμού, τα μονοπώλια θεωρούνται ότι επιφέρουν βλάβη στην πρόοδο και στην καινοτομία, καθώς και στα συμφέροντα των καταναλωτών. Επιγραμματικά, θα λέγαμε ότι η πνευματική ιδιοκτησία δημιουργεί μονοπώλια και ο ανταγωνισμός προσπαθεί να τα αναιρέσει.

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι ποια είναι η σχέση του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού και αν η εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού αντιτίθεται με την ύπαρξη και τον σκοπό της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Μια πρώτη λύση στην περίπτωση ενδεχόμενης σύγκρουσης των δύο δικαιωμάτων, ήτοι του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος του πνευματικού δημιουργού και της ελευθερίας του ανταγωνισμού, προστάθηκε να δώσει η **θεωρία του περιεχομένου** στη γερμανική έννομη τάξη. Δηλαδή, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού εφαρμόζεται στο

2. Κουμάντος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2002, σ. 4.

3. Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2000, σ. 495.

δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας με βάση τη **θεωρία του περιεχομένου**, υπό την ακόλουθη έννοια: όσο περισσότερο ένας περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται σε σύμβαση περί δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας απέχει από το περιεχόμενο και το σκοπό του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, τόσο περισσότερο βρίσκει εφαρμογή το δίκαιο περιορισμών του ανταγωνισμού.⁴

Παράλληλα με τη θεωρία του περιεχομένου, αναπτύχθηκε στα πλαίσια της κοινοτικής έννομης τάξης, η **θεωρία της διάκρισης μεταξύ υπόστασης και άσκησης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας**. Η αρχή αυτή εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην υπόθεση Consten⁵ με αντικείμενο την παρεμπόδιση των παράλληλων εισαγωγών από το δικαιούχο ενός σήματος, κατ'επίκληση του σχετικού δικαιώματος. Στην απόφαση αυτή, επισημάνθηκε ότι η εφαρμογή του άρθρου 85 (νυν 81 ΣυνθΕΚ) μπορεί να περιοριστεί μόνο από τη διάταξη του άρθρου 222 ΣυνθΕΚ (νυν 295 ΣυνθΕΚ), με την έννοια ότι δεν δύναται να θιγεί η υπόσταση του δικαιώματος στο σήμα, σε αντίθεση με την άσκηση του δικαιώματος, η οποία υπόκειται στον έλεγχο της διάταξης του άρθρου 81 Συνθ. ΕΚ.

Η διάκριση μεταξύ υπόστασης και άσκησης του δικαιώματος, μεταφέρθηκε στη συνέχεια στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και ειδικότερα στη διάταξη του άρθρου 30 Συνθ.ΕΚ. Έτσι, στις μεταγενέστερες αποφάσεις Deutsche Grammophon GmbH/Metro-SB-Großmärkte GmbH⁶ και Centrafarm/Sterling Drug⁷, το ΔΕΚ θεμελίωσε τη διάκριση μεταξύ υπόστασης και άσκησης δικαιωμάτων άμεσα στη διάταξη του άρθρου 30 ΣυνθΕΚ. Στις υποθέσεις αυτές, διατυπώθηκε η βασική αρχή ότι «μολονότι η Συνθήκη δε θίγει την ύπαρξη των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους στον τομέα της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών μπορεί, όμως, να εμπίσει στις απαγορεύσεις που θεσπίζει η Συνθήκη».⁸

Στην υπόθεση Parke Davis⁹, με αντικείμενο την επιβολή από το δικαιούχο ενός δικαιώματος ευρεσιτεχνίας μη εύλογων τιμών, η αρχή της διάκρισης μεταξύ άσκησης και ύπαρξης των εθνικών δικαιωμάτων επεκτάθηκε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 ΣυνθΕΚ (νυν 82 ΣυνθΕΚ). Στις μεταγενέστερες υποθέσεις με αντικείμενο την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στην άσκηση δικαιωμάτων επί άυλων αγαθών, το ΔΕΚ σταθερά επικαλούνταν τις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.¹⁰

4. Μικρουλέα, Η εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και ειδικότερα στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων, ΕΕμπΔ 1999, σ. 454.

5. ΔΕΚ, απόφ. της 13.7.1966, συνεκδικασθείσες υποθ. 56 και 58/64, Consten GmbH Grundig-Verkaufs-GmbH/Kommission, Συλλ. 1966, σ. 322.

6. ΔΕΚ απόφ. της 8.6.1971, Υπόθ.78/70, Deutsche Grammophon/Metro, Συλλ. 1971 XVII, σ.487

7. ΔΕΚ απόφ. της 31.10.1974, υπόθ. C-15/74, Centrafarm κατά Sterling Drug, Συλλογή 1975, σ.1147

8. Κινινί, Η άρνηση παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης άυλων αγαθών στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, 2004, σ. 193.

9. ΔΕΚ, απόφ. της 29.2.1968, υπόθ. C-24/67 - Parke, Davis and Co. κατά Probel, Συλλογή 1965-1968, σ.687

10. Κινινί, ό.π., σ. 194.

Δεδομένου ότι η διάκριση μεταξύ «ύπαρξης» και «άσκησης» δικαιώματος δεν βοηθούσε πολύ στο να καθορίσει κάποιος τα επιτρεπτά όρια χρήσης ενός δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με το Κοινοτικό Δίκαιο, το ΔΕΚ προσέφυγε σε μία άλλη μέθοδο προκειμένου να καθορίσει ποιο είναι εκείνο το μέρος ενός δικαιώματος το οποίο ασκείται παραδεκτά από το δικαιούχο του, σύμφωνα κυρίως με τις διατάξεις της ελεύθερης διακίνησης των αγαθών στην Κοινότητα. Η μέθοδος αυτή εστιάστηκε στην ανακάλυψη της **«βασικής λειτουργίας»** ενός δικαιώματος, και συγκεκριμένα ξεχωριστά του κάθε δικαιώματος, προκειμένου να μπορέσει κάποιος να εντοπίσει τον πυρήνα του δικαιώματος.

Μία από τις πρώτες αποφάσεις στην οποία έγινε αναφορά στη **«βασική λειτουργία»** ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ήταν η απόφαση του ΠΕΚ, Magill¹¹. Στην απόφαση αυτή, το ΠΕΚ όρισε ότι η βασική λειτουργία της πνευματικής ιδιοκτησίας συνίσταται στην *«προστασία των ηθικών δικαιωμάτων επί του έργου και την εξασφάλιση της ανταμοιβής του δημιουργού για τη δημιουργική του προσπάθεια, με τον ταυτόχρονο σεβασμό των στόχων συγκεκριμένα του άρθρου 82 ΣυνθΕΚ.»*¹²

Η θεωρία της βασικής λειτουργίας του δικαιώματος συγκεκριμενοποιείται και αποκτά πρακτική μορφή με τον ορισμό του **«ειδικού αντικείμενου»** ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Το ειδικό αντικείμενο ενός δικαιώματος μάς επιτρέπει να κατανοήσουμε ποιες ακριβώς είναι οι πράξεις εκείνες οι οποίες συνιστούν πράξεις θεμιτές, ως εμπόπτουσες στη **«βασική λειτουργία»** ενός δικαιώματος, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.

Η πρώτη υπόθεση, στην οποία έγινε αναφορά περί «ειδικού αντικείμενου» δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ήταν η Deutsche Grammophon Gesellschaft MBH κατά Metro¹³ το 1971. Στην υπόθεση αυτή, το ΔΕΚ απεφάνθη ότι: το άρθρο 30 της ΣυνθΕΚ επιτρέπει παρεκκλίσεις από την ελευθερία διακίνησης των αγαθών στο βαθμό που αυτές δικαιολογούνται λόγω της προστασίας των δικαιωμάτων που συνιστούν το ειδικό αντικείμενο του συγκεκριμένου δικαιώματος. Έτσι, στην υπόσταση ενός δικαιώματος ανήκουν εκείνες οι εξουσίες, οι οποίες συνιστούν το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος. Η «άσκηση» των εξουσιών, οι οποίες συνιστούν το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος, σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης μεταξύ της ύπαρξης και της άσκησης των δικαιωμάτων, δε θίγεται από τις διατάξεις της Συνθήκης. Τόσο η αρχή της διάκρισης μεταξύ της ύπαρξης και της άσκησης των εξουσιών, όσο και η έννοια του ειδικού αντικείμενου αποτυπώνουν τον ίδιο βασικό κανόνα: ***η άσκηση των εξουσιών οι οποίες εμπόπτουν στο ειδικό αντικείμενο του***

11. ΠΕΚ, απόφ. της 10.7.1991, Υποθέσεις T-69/Radio Telefís Eireann κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1991, II-485· T-70/89 British Broadcasting Corporation και BBC Enterprises LTD κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1991, II-535· T-76/89 Independent Television Productions LTD κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1991, II-575

12. Σταματούδη, Κοινοτικό Δίκαιο του Ανταγωνισμού και Διανοητική Ιδιοκτησία-Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης, 2006, σ. 67.

13. Υπόθεση 78/70, Deutsche Grammophon Gesellschaft MBH κατά Metro-SB –Grossmaerkte GMBH και CO.KG, Συλλ. Νομολ 1971 XVII, 487.

δικαιώματος, αφορά την ύπαρξη του δικαιώματος και δεν θίγεται από τους κανόνες του ανταγωνισμού.¹⁴

Στην υπόθεση Phill Collins¹⁵ το ΔΕΚ αναφέρθηκε ρητά στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας:

«Το ειδικό αντικείμενο αυτών των δικαιωμάτων, όπως ρυθμίζονται από το εθνικό δίκαιο, είναι η προστασία του ηθικού και οικονομικού δικαιώματος των δικαιούχων τους. Η προστασία του ηθικού δικαιώματος επιτρέπει στους δημιουργούς και εκτελεστές, κυρίως να αντιτίθενται στη διαστρέβλωση, ακρωτηριασμό ή τροποποίηση ενός έργου η οποία θα έβλαπτε την τιμή ή τη φήμη τους. Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα είναι επίσης, οικονομικής φύσεως στο βαθμό που απονέμουν το δικαίωμα εμπορικής εκμετάλλευσης και εμπορίας του προστατευόμενου έργου, και κυρίως με τη μορφή παροχής αδειών με αντάλλαγμα την πληρωμή δικαιωμάτων».¹⁶

Άξια αναφοράς αποτελεί και η απόφαση Coditel I¹⁷, σύμφωνα με την οποία: *«το δικαίωμα δημόσιας εκτελέσεως ενός προστατευόμενου έργου, βάσει του οποίου ο δικαιούχος ενός κινηματογραφικού έργου ζητά αμοιβή από κάθε νέα δημόσια προβολή του έργου του, αποτελεί στοιχείο του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για αυτήν την κατηγορία των έργων».¹⁸*

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι παρά τη φαινομενική σύγκρουση των δύο αυτών δικανικών κλάδων, το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και το δίκαιο του ανταγωνισμού μοιράζονται τους ίδιους θεμελιώδεις σκοπούς που συνίστανται στην προώθηση της καινοτομίας και στο συμφέρον των καταναλωτών.¹⁹

14. Κιννή, όπ., σ. 196.

15. ΔΕΚ απόφ. της 20.10.1993, υπόθ. C-92/1992, Phill Collins κατά Imtrat Handels GmbH, Συλλ. Νομ. 1993, I-05145

16. Σταματούδη, ό.π., σ. 80.

17. ΔΕΚ, απόφ. της 18.03.1980, υπόθ. 62/79, Coditel I, Συλλ. Νομολ 1980, σ. 881.

18. Κοριατοπούλου-Αγγέλη, Ένα βήμα στην εξομοίωση των Ευρωπαϊκών-Η υπόθεση Phill Collins και οι επιπτώσεις της στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ΕΕμπΔ 1995, σ. 155.

19. Βλ. σχετικά σε U.S. Department of Justice & Federal Trade Commission, Antitrust enforcement and intellectual property rights: Promoting innovation and Competition, 2007, αναφορά δημοσιευμένη στα sites: www.usdoj.gov/atr/public/hearings/ip/222655.pdf, και www.ftc.gov/reports/index.shtml

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ***I. Το αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας***

Αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το έργο ως αυλό αγαθό. Σύμφωνα με το άρθρο 2 § 1 ν. 2121/93 για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα, ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή. Σύμφωνα με τον νομοθετικό ορισμό του ανωτέρω άρθρου, στοιχεία του έργου είναι: α) το πνευματικό δημιούργημα, β) ορισμένη μορφή, γ) η πρωτοτυπία.

Το έργο ως πνευματικό δημιούργημα είναι προϊόν του ανθρώπινου πνεύματος και αποτέλεσμα δημιουργικής πράξης. Πνευματικό δημιούργημα υπάρχει, όταν, το αποτέλεσμα της ανθρώπινης δημιουργικότητας είναι και θεωρείται απόρροια του συγκεκριμένου ανθρώπου-δημιουργού²⁰. Το έργο, ανεξάρτητα από το μέγεθός του, πρέπει να έχει αποτυπωθεί σε κάποιο φορέα ή να είναι τουλάχιστον προσιτό στις αισθήσεις. Δεν αποτελεί πνευματικό δημιούργημα με την έννοια του νόμου, ό,τι ζει στη φαντασία του δημιουργού, χωρίς να έχει αντικειμενοποιηθεί με κάποιο τρόπο και να έχει λάβει μορφή αντιληπτή στις αισθήσεις τρίτων.²¹

Εφόσον συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, ο νόμος προστατεύει το έργο ως άυλο αγαθό (όχι ως υλικό αντικείμενο καθεαυτό που ενσωματώνει το πνευματικό δημιούργημα) και μόνο σε σχέση με τη συγκεκριμένη μορφή που έδωσε σ' αυτό το δημιούργημα. Επίσης σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1 και 6 του ν. 2121/93, ο πνευματικός δημιουργός με τη δημιουργία του έργου αποκτά πρωτογενώς και αυτοδικαίως το αποκλειστικό δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού του δεσμού μ' αυτό (περιουσιακό και ηθικό δικαίωμα αντίστοιχα).²²

II. Η προστασία της μορφής

Σύμφωνα με το άρθρ. 2 παρ.1 Ν.2121/1993 « ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή...». Από τον ορισμό συνάγεται ότι προστατεύεται το έργο το οποίο πηγάζει από το ανθρώπινο πνεύμα και είναι αποτέλεσμα πνευματικής δημιουργίας που προέρχεται από τον

20. *Μαρίνος*, Πνευματική ιδιοκτησία, 2004, σ.69

21. *Μαρίνος*,ό.π.,σ.70

22. Βλ. ΕφΑθ 3214/2007, Δ/νη 2008,σ.567

άνθρωπο. Περαιτέρω, προστατεύεται το έργο που εκφράζεται με «οποιαδήποτε μορφή». Δεν ενδιαφέρει η διαδικασία και τα μέσα δημιουργίας του έργου, η τεχνοτροπία, το ύφος, η μανιέρα, ο ρυθμός, η μεθοδολογία κλπ., αλλά η τελική του μορφή. Δεν απαιτείται, τέλος, η ενσωμάτωσή του σε υλικό φορέα, αρκεί αυτό να παρουσιάζει σε μορφή αντιληπτή από τις ανθρώπινες αισθήσεις, ακόμα και άυλη (ηχητική, οπτική, μαγνητική).²³

Αντικείμενο της προστασίας είναι η μορφή και όχι η ιδέα που περιέχεται σε ένα πνευματικό δημιούργημα.²⁴ Η διάκριση μεταξύ μορφής και ιδέας συνιστά ουσιώδη κανόνα για τον καθορισμό της έκτασης προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ιδέα είναι ελεύθερη και προσιτή στον καθένα, αποτελεί κοινό κτήμα και δεν μπορεί να γίνει αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας, παρά μόνο όταν πάρει κάποια μορφή. Από την άποψη αυτή γίνεται δεκτό ότι δεν προστατεύονται με την πνευματική ιδιοκτησία οι επιστημονικές ανακαλύψεις ή οι θεωρίες αυτές.^{25,26}

Η ιδέα ανήκει σε όλον τον κόσμο, ο τρόπος, όμως, με τον οποίο διατυπώνεται η έμπνευση και το συναίσθημα του κάθε καλλιτέχνη, ανήκουν αποκλειστικά στην ατομικότητά του και αυτά τα στοιχεία ακριβώς προστατεύονται.²⁷

III. Η πρωτοτυπία

Από τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του Ν. 2121/1993 "πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα" συνάγεται ότι το έργο, ως πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή προσιτή

23. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, Πνευματική Ιδιοκτησία - Ληματογραφημένη ερμηνεία, 2008, σ. 317.

24. Βλ. ΜΠρΑθ 18539/1996, ΕΕμπΔ 1997,132, σύμφωνα με την οποία : Η υποβολή γραπτής πρότασης με την ανάπτυξη της ιδέας και του σχεδιασμού τηλεοπτικής σειράς δεν συνιστά προστατευόμενο οπτικοακουστικό έργο ή πρωτότυπο σενάριο, αφού δεν περιέχει τα στοιχεία εκείνα της εσωτερικής μορφής που είναι άξια προστασίας όπως η πλοκή, η υπόθεση του έργου, η ανάπτυξη των διαλόγων. · Βλ. ΜΠρΑθ 4603/2006, ΔΙΜΕΕ 2006,538 με σχόλια Ε. Κοντουμά, σύμφωνα με την οποία η κεντρική ιδέα της τηλεοπτικής εκπομπής δεν προστατεύεται από το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας · Βλ. ΕφΑθ. 80/2008, ΑΡΜ 2008, σ.1852, σύμφωνα με την οποία δεν θεωρείται δημιουργός ενός περιοδικού με θέματα σχετικά με το γάμο, τη νύφη, το γαμπρό και το νέο τους σπίτι, η δημοσιογράφος που είχε τη γενική ιδέα για την έκδοσή του, αλλά ο εκδότης του περιοδικού. Η γενική ιδέα της δημοσιογράφου πήρε τη μορφή του έργου με την έκδοση του περιοδικού αυτού που αποτελεί συλλογικό έργο και ως τοιοῦτο προστατεύεται από τον εν λόγω νόμο, πνευματικός δε δημιουργός αυτού κι αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος στο έργο είναι ο εκδότης. · Βλ. επίσης σε Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα, (2008³), σ.31, υποσ.13 όπου αναφέρεται ότι ενώ οι κανόνες ενός παιχνιδιού δεν προστατεύονται με την πνευματική ιδιοκτησία, ως απλή ιδέα, μπορούν ενδεχομένως να αποτελέσουν αντικείμενο προστασίας, εάν οι κανόνες αυτοί έχουν καταγραφεί και εκτεθεί, έτσι ώστε να έχουν πάρει κάποια μορφή.

25. Βλ. ΑΠ 20/2005, ΧρΙΔ 2005,453 με σχόλια Δ.Καλλινίκου, σύμφωνα με την οποία η προστασία πρωτότυπου έργου της μαθηματικής επιστήμης που εκφράζεται με γραπτό κείμενο καλύπτει όχι τους μαθηματικούς τύπους και θεωρίες ή τις μαθηματικές ανακαλύψεις και τα γενικότερα αποτελέσματα της επιστήμης αυτής, αλλά μόνο τη συγκεκριμένη μορφή εκφράσεώς του που το αντιδιαστέλλει από τα ήδη γνωστά και αυτονόητα.

26. Βλ. Πλημμ.Αθ 1047/1994, Ποιν.Χρ.1994,1294 σύμφωνα με την οποία δεν παρουσιάζουν πρωτοτυπία πανεπιστημιακές σημειώσεις με θέμα τις Υψηλές Τάξεις της Φυσικής, εφόσον τα επιστημονικά συγγράμματα που πραγματεύονται το ίδιο θέμα ακολουθούν συγκεκριμένο και λογικό επιβαλλόμενο τρόπο διάρθρωσης και κατάταξης της ύλης, τα δε εμφανιζόμενα στις σημειώσεις σχέδια, σύμβολα και σχήματα είναι παγκοσμίως γνωστά και αποτελούν τμήμα κάθε αντίστοιχου έργου.

27. Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα, (2008³), σ.33

στις αισθήσεις, προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία, εφόσον ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της γενικής ρήτηρας (άρθρο 2 παρ. 1), δηλαδή εφόσον είναι πρωτότυπο. Η "πρωτοτυπία"²⁸, η έννοια της οποίας δεν προσδιορίζεται γενικά από το νόμο, είναι, κατά τη θεωρία της στατιστικής μοναδικότητας^{29,30} που επικρατεί στη νομολογία³¹, η κρίση ότι κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή ότι παρουσιάζει μία ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο "δημιουργικού ύψους"³², έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά έργα.³³

Το στοιχείο της πρωτοτυπίας διακρίνεται από το στοιχείο του νέου. Το έργο για να είναι πρωτότυπο δεν χρειάζεται να είναι νέο³⁴. Η πρωτοτυπία είναι έννοια υποκειμενική (προσωπική συμβολή του δημιουργού, ατομικότητα) και αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προστασία με την πνευματική ιδιοκτησία, ενώ το στοιχείο του νέου στηρίζεται σε κριτήρια αντικειμενικά (ύπαρξη άλλου όμοιου πνευματικού δημιουργήματος) και δεν αποτελεί προϋπόθεση της προστασίας.³⁵

28. Βλ. ΕφΑθ 885/2009, ΔΕΕ 2009, σ.707· ΕφΑθ 2398/2008, ΔΕΕ 2009, σ.572

29. Θεωρία του Ελβετού νομικού Kumper

30. Βλ. σχόλιο Κυπρούλη στην απόφαση ΕφΑθ 8263/2007 σε ΔΕΕ 2008, σ.1115 επ, σύμφωνα με την οποία, πρωτότυπο θεωρείται το έργο όταν είναι στατιστικά μοναδικό, όταν κρίνεται δηλαδή, ότι κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει ένα έργο όμοιο (βλ. σχετικά με το θέμα ΑΠ 118/2006, ΝοΒ 2006, σ.1140· ΕφΑθ 3252/2002, ΔΕΕ 2003, σ.293· ΜΠρΑθ 14106/1995, ΔΕΕ 1995, σ.963 με σχόλια Σ.Μπλέττα), ή ότι (το έργο) παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο «δημιουργικού ύψους», έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά έργα. Η μοναδικότητα αυτή μπορεί να αναζητηθεί σε κάποιο από τα γνωρίσματα του έργου (στο θέμα, στη σύλληψη, στην κατάταξη, στη διατύπωση, σε κάποιες λεπτομέρειες), ανάλογα με το είδος και τη φύση του.

31. Βλ. ΕφΑθ 8153/1999, ΕΕμπΔ 2000, σ.171· ΕφΑθ 5138/2000, ΔΕΕ 2001, σ.60· ΕφΑθ 80/2008, ό.π.

• ΕφΠειρ 281/2005, ΔΕΕ 2005, σ.944

32. Για να υπάρχει έργο, απαραίτητο είναι να παρουσιάζει το πνευματικό προϊόν ένα ελάχιστο όριο δημιουργικού ύψους, ανάλογο προς εκείνο που, στο δίκαιο των ευρεσιτεχνιών, αποδίδεται με τον όρο «εφευρετικό ύψος». Η διαπίστωση της ύπαρξης δημιουργικού ύψους γίνεται τελικά από το δικαστή και στηρίζεται στη σύγκριση του κρινόμενου πνευματικού προϊόντος με τα προϊόντα της καθημερινότητας. Βλ *Κουμάντος*, Πνευματική ιδιοκτησία, (2002⁸), σ. 111.

33. Βλ. ΑΠ 125/2005, ΔΕΕ 2005, σ.1177· ΕφΘεσ 1031/2008, ΕπισκεΔ 2008, σ.872· *Συνοδινού*, Το κριτήριο της πρωτοτυπίας στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, Αρμ. 2001, σ.756

34. Π.χ. Ο ζωγράφος Α' φτιάχνει πρώτος το πορτραίτο ενός ηθοποιού. Το έργο είναι νέο και πρωτότυπο. Στη συνέχεια ο ζωγράφος Β' ζωγραφίζει ένα άλλο πορτραίτο του ίδιου ηθοποιού. Το δεύτερο έργο είναι πρωτότυπο αλλά όχι νέο, αφού υπάρχει το πορτραίτο που ζωγράφησε ο Α. Ομοίως, σε περίπτωση συγγραφής μιας βιογραφίας από κάποιον και συγγραφής και δεύτερης βιογραφίας του ίδιου προσώπου από κάποιον τρίτο, η τελευταία εμφανίζει το στοιχείο του πρωτοτύπου, όχι, όμως, και του νέου.

Βλ. ΠΠρΑθ 3402/1968, ΝοΒ 1969, 572 με σχόλιο Ασπρογέρακα-Γρίβα, η οποία εσφαλμένα συγχέει το νέο με το πρωτότυπο.

35. *Καλλινίκου*, (2008), ό.π., σ.36

IV. Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού

Το ηθικό δικαίωμα κατά το άρθρ.1 παρ.1 ν.2121/1993 προστατεύει τον προσωπικό δεσμό του πνευματικού δημιουργού με το έργο του και απαρτίζεται από τις εξουσίες που αναφέρονται ενδεικτικά στο άρθρ.4 ν.2121/1993. Πρόκειται για την εξουσία δημοσίευσης, την εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας, την εξουσία περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, την εξουσία προσπέλασης και την εξουσία υπαναχώρησης.

Το ηθικό δικαίωμα είναι απεριοριστο, απόλυτο και καταρχήν αμεταβίβαστο μεταξύ ζώντων. Το απεριοριστο του ηθικού δικαιώματος σημαίνει ότι καλύπτει κάθε εξουσία που απορρέει από τον προσωπικό δεσμό του δημιουργού με το έργο του, είτε αυτή απαριθμείται στο νόμο είτε όχι.³⁶ Έτσι, αν η προσωπική σχέση του δημιουργού με το έργο του προσβληθεί κατά κάποιον άλλο τρόπο, έξω από τις εξουσίες που αναφέρονται στο νόμο, και αυτή η προσβολή θα θεωρηθεί απαγορευμένη (π.χ. ψεύτικοι ισχυρισμοί για τις συνθήκες δημιουργίας ενός έργου). Ο απεριοριστος χαρακτήρας του ηθικού δικαιώματος έχει ακόμα την έννοια ότι η έκταση του δικαιώματος είναι ανεξάρτητη από κάθε δικαστική εκτίμηση έτσι π.χ. μπορούν να αποκρουσθούν επεμβάσεις στο έργο ακόμα κι αν θα κρίνονταν ως βελτίωση.³⁷ Το ηθικό δικαίωμα είναι απόλυτο με την έννοια ότι ισχύει απέναντι σε όλους και άρα μπορεί να προσβληθεί από τον καθένα.

Ο αμεταβίβαστος χαρακτήρας του ηθικού δικαιώματος υπάρχει μόνο κατά τη διάρκεια της ζωής του δημιουργού, ενώ μετά το θάνατό του, το ηθικό δικαίωμα γίνεται δεκτικό μεταβίβασης (άρθρ.12 παρ.2).³⁸ Το ηθικό δικαίωμα επιδέχεται συμβατικούς περιορισμούς που συνεπάγονται ουσιαστικά την κάμψη της αρχής του αμεταβίβαστου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρ.16 ν.2121/1993, καθώς και τον γενικό περιορισμό του άρθρου 281 ΑΚ.

V. Το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού

Το περιουσιακό δικαίωμα εξασφαλίζει στο δημιουργό τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί οικονομικά το έργο του. Το ανωτέρω δικαίωμα είναι απόλυτο και αποκλειστικό και σε αντίθεση με το ηθικό, είναι μεταβιβάσιμο δικαίωμα και μεταξύ ζώντων³⁹ και αιτία θανάτου. Ο ν.2121/1993, ενσωματώνοντας την κοινοτική Οδηγία 2001/29 για την εναρμόνιση των δικαιωμάτων του δημιουργού στην κοινωνία της πληροφορίας, επαναδιατυπώνει και αναφέρει ενδεικτικά ως εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος, τις ακόλουθες: 1) εγγραφή και άμεση ή έμμεση προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή του έργου, 2) μετάφραση του έργου, 3) διασκευή, προσαρμογή ή μετατροπή του έργου, 4) διανομή στο κοινό με οποιοδήποτε

36. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, ό.π., σ. 251.

37. Κουμάντος, Πνευματική ιδιοκτησία, 2002, σ. 248

38. Κουμάντος, ό.π., σ. 249.

39. Βλ. ΜΠρΑθ 32992/1997, ΕΕμπΔ 1999, σ.409 σύμφωνα με την οποία το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού μπορεί να μεταβιβασθεί ελεύθερα μεταξύ ζώντων με έγγραφη συμφωνία.

τρόπο του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων του έργου, 5) εκμίσθωση και δημόσιο δανεισμό του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων του έργου, 6) δημόσια εκτέλεση του έργου⁴⁰, 7) ραδιοφωνική ή τηλεοπτική μετάδοση ή αναμετάδοση του έργου, 8) παρουσίαση του έργου στο κοινό και ψηφιακή του διάχυση, 9) εισαγωγή αντιτύπων του έργου.⁴¹

Περαιτέρω, το δικαίωμα στην πνευματική ιδιοκτησία μπορεί, κατά το περιουσιακό του περιεχόμενο (άρθρο 3), να αποτελεί αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης, δηλαδή μεταβίβασης (εκπαιγωγική δικαιοπραξία) ή εκμετάλλευσής του με τη μορφή της άδειας ή της σύμβασης εκμετάλλευσης (άρθρα 12 και 13). Η διαφορά μεταξύ σύμβασης και άδειας εκμετάλλευσης (που αποτελούν και οι δύο υποσχετικές δικαιοπραξίες) συνίσταται στο ότι στη σύμβαση εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος με τον πνευματικό δημιουργό αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει τις εξουσίες, οι οποίες απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα και για τις οποίες καταρτίστηκε η σύμβαση, ενώ στην άδεια η άσκηση εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα, αποτελεί ευχέρεια του αντισυμβαλλομένου⁴². Οι συμβάσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης διακρίνονται σε αποκλειστικές ή μη ανάλογα με το αν παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση ή η άδεια εκμετάλλευσης κατ'αποκλεισμό οποιουδήποτε τρίτου ή παράλληλα προς άλλους αντισυμβαλλομένους ή προς το δημιουργό. Σε περίπτωση αμφιβολίας προβλέπεται ο ερμηνευτικός κανόνας ότι η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης θεωρούνται μη αποκλειστικές.⁴³

VI. Η αμοιβή του δημιουργού

Το άρθρο 32 ν.2121/1993 καθιερώνει ως γενικό κανόνα την ποσοστιαία αμοιβή για κάθε δικαιοπραξία που αφορά το περιουσιακό δικαίωμα. Η καταβολή ποσοστιαίας αμοιβής αποτελεί τον κανόνα για κάθε τρόπο οικονομικής εκμετάλλευσης του έργου (μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος, σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης) και εισάγει παρά τα προβλήματα υπολογισμού της, ένα δίκαιο σύστημα ανταμοιβής του δημιουργού σχετιζόμενο με την απήχηση και την οικονομική επιτυχία του έργου. Εκτός από το γενικό κανόνα, η ποσοστιαία αμοιβή προβλέπεται ρητώς για μια σειρά ειδικών συμβάσεων, όπως η σύμβαση έντυπης έκδοσης (άρθρ.33 παρ.1), η σύμβαση μετάφρασης (άρθρ.33 παρ.6), η σύμβαση

40. Βλ. άρθρο 3 παρ.2 Ν.2121/1993: « Δημόσια θεωρείται κάθε χρήση ή εκτέλεση ή παρουσίαση του έργου, που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους».· ιδίως για τα δωμάτια ξενοδοχείων βλ. ΔΕΚ απόφ. της 7.12.2006, υπόθ. C-306/2005, SGAE κατά Rafael Hoteles S.A., ΣυλλΝομ ΔΕΚ I-11563 και ΕφΑθ 7196/2007, ΔΕΕ 2008, σ.702 σύμφωνα με τις οποίες οι πελάτες/ένοικοι ξενοδοχείων εμπίπτουν στην έννοια του κοινού, αφού συνιστούν σύνολο προσώπων, απροσδιόριστου αριθμού και συνεχώς εναλλασσομένων. Επιπλέον, ο ιδιωτικός ή δημόσιος χαρακτήρας του χώρου στον οποίο λαμβάνει χώρα η παρουσίαση δεν ασκεί επιρροή. Βλ. επιπλέον, *Κυπρούλη*, Ραδιοτηλεοπτική (ανα)μετάδοση στα δωμάτια ξενοδοχείων, ΔΕΕ 2008,665 επ.

41. *Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου*, ό.π., σ. 392.

42. ΕφΑθ 6520/2008, ΔΕΕ 2009, σ.325· ΜΠρΑθ 5091/2008, ΔΙΜΕΕ 2009, σ.211

43. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 159.

οπτικοακουστικής παραγωγής (άρθρ.34 παρ.3), η σύμβαση θεατρικής παράστασης (άρθρ.36 παρ.1), η σύμβαση εκτέλεσης μουσικής σε κινηματογράφους (άρθρ.37), η σύμβαση εκμετάλλευσης φωτογραφικών έργων (άρθρ.38 παρ.1) και η σύμβαση συλλογικής διαχείρισης (άρθρ.56 παρ.1). Η αξίωση για την καταβολή της αμοιβής είναι ελεύθερα μεταβιβαστή ακόμα και εκ των προτέρων.⁴⁴

VII. Συγγενικά δικαιώματα

Έννοια: ο όρος συγγενικό δικαίωμα (related rights) χαρακτηρίζει τα δικαιώματα επί της ερμηνείας ή της εισφοράς στην υλοποίηση και κυκλοφορία ορισμένου έργου από φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν έχουν με το έργο σχέση δημιουργίας. Προστατεύονται, έτσι, οι ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες (άρθρ.46), οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου, εικόνας ή εικόνας και ήχου (άρθρ.47), οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί (άρθρ.48), οι εκδότες (άρθρ.51), οι κατασκευαστές βάσεων δεδομένων (άρθρ.45 Α), καθώς και το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που προβαίνει στη δημοσίευση αδημοσίετου έργου πεθαμένου δημιουργού (άρθρ.51 Α)⁴⁵.

Το περιουσιακό δικαίωμα: το καθένα από τα συγγενικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον νόμο έχει διαφορετικό περιεχόμενο. Όλα τα συγγενικά δικαιώματα έχουν ένα περιουσιακό περιεχόμενο, διαφορετικό κάθε φορά, και το δικαίωμα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών έχει και ένα περιεχόμενο ηθικό. Το περιουσιακό περιεχόμενο είναι καταρχήν απόλυτο («δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν» σε κάθε τρίτο) γίνεται, όμως, σε μερικές περιπτώσεις σχετικό (ενοχική αξίωση «εύλογης αμοιβής»)⁴⁶.

Το ηθικό δικαίωμα: Ο νόμος με το άρθρ.50 κατοχυρώνει την αναγνώριση και προστασία του ηθικού δικαιώματος των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών. Ειδικότερα, καθιερώνεται το δικαίωμα αναγνώρισης και προσβολής της πατρότητας, καθώς και το δικαίωμα απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης της ερμηνείας ή εκτέλεσης. Σε σύγκριση με το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ηθικό δικαίωμα του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη δεν έχει απεριόριστο χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνει μόνο τις δύο ανωτέρω εξουσίες που προβλέπονται ρητά στο νόμο. Το ηθικό δικαίωμα ανήκει στον ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη καθόλη τη διάρκεια της ζωής του, ενώ μετά το θάνατό του περιέρχεται στους κληρονόμους του.⁴⁷

44. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, ό.π., σ. 405-406.

45. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, ό.π., σ. 440.

46. Κουμάντος, ό.π., σ. 403.

47. Καλλινίκου, ό.π., σ. 298.

Η συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας

I. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ο χαρακτήρας του πνευματικού δημιουργήματος ως άυλου αγαθού, δυνατού για προσέγγιση από οποιονδήποτε, η αδυναμία ελέγχου της χρήσης του από το δημιουργό αυτοπροσώπως, η ανάπτυξη της τεχνολογίας πολλαπλασιασμού του έργου και κυρίως η μεγάλη αγορά, που μπορεί να έχει το έργο, στον εσωτερικό και διεθνή χώρο δείχνουν την κατά κανόνα αδυναμία του δημιουργού για αυτοπροστασία.⁴⁸ Ο δημιουργός είναι προφανές ότι αδυνατεί να παρακολουθήσει όλες τις περιπτώσεις που κάποιος χρησιμοποιεί το έργο του, χωρίς την άδειά του ή χωρίς να καταβάλει την εύλογη αμοιβή που προβλέπει ο νόμος. Για να πραγματοποιηθούν αυτά, είναι αναγκαία η ύπαρξη ισχυρών οργανισμών συλλογικής διαχείρισης⁴⁹ με παγκόσμια διακλάδωση.⁵⁰

Συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων είναι το σύστημα βάσει του οποίου ένας οργανισμός συλλογικής διαχείρισης⁵¹ ενεργώντας ως διαχειριστής για λογαριασμό πολλών δικαιούχων από κοινού, διαχειρίζεται τα δικαιώματα και παρακολουθεί εισπράττει και διανέμει τα έσοδα που προκύπτουν από την καταβολή τελών χρήσης (αμοιβών).⁵²

Ο ν.2121/1993 αφιερώνει στο θέμα της συλλογικής διαχείρισης το Ένατο Κεφάλαιο.

Σύμφωνα με τον ν.2121/1993 οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης⁵³ πρέπει να έχουν αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση ή την προστασία ή τη διαχείριση και την προστασία **του περιουσιακού δικαιώματος**⁵⁴.

48. Κοσίρης, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, 2005, σ. 211.

49. Ο πρώτος οργανισμός συλλογικής διαχείρισης ιδρύθηκε στη Γαλλία το 1851 έπειτα από δικαστική διαμάχη τριών Γάλλων δημιουργών με τη διεύθυνση ενός καφέ, στο οποίο εκτελούνταν δημόσια έργα τους, χωρίς την καταβολή αμοιβής. Η δικαίωση των δημιουργών οδήγησε στην ίδρυση του πρώτου οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, πρόδρομου του σημερινού Γαλλικού οργανισμού SACEM. Στην Ελλάδα, η ιστορία της συλλογικής διαχείρισης ξεκίνησε περίπου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ο ν.ΓΥΠΓ/1909 για τα θεατρικά έργα και ο ν. 2387/1920 για την πνευματική ιδιοκτησία με τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις τους αποτέλεσαν έως την ψήφιση του ν.2121/1993 την εσωτερική ελληνική νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία.

50. Κινινή, Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού, 2001, σ. 13.

51. Ως οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων «νοείται κάθε οργανισμός που έχει τη διαχείριση ή τη διοίκηση δικαιωμάτων δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων ως αποκλειστικό του σκοπό ή έναν από τους κύριους σκοπούς του» (άρθρο 1 παρ.4 Οδηγίας 93/83/ΕΟΚ).

52. COM(2004) 261 τελικό, Βρυξέλλες 16.04.2006, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, «Η διαχείριση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην εσωτερική αγορά».

53. Στην Ελλάδα λειτουργούν, σήμερα με άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού δεκαεπτά ΟΣΔ, σχεδόν για κάθε κατηγορία δικαιούχων και έργων, όπως για τους μουσικοσυνθέτες και στιχουργούς, τους δημιουργούς θεατρικών και οπτικοακουστικών έργων κ.λπ. Ειδικότερα, στο χώρο των μουσικών έργων, έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν οι ακόλουθοι ΟΣΔ: Τους δημιουργούς (συνθέτες-στιχουργούς)-δικαιούχους των πνευματικών δικαιωμάτων επί των μουσικών έργων εκπροσωπεί η ΑΕΠΙ, η οποία έχει ιδρυθεί από το 1930. Τους δε ερμηνευτές-εκτελεστές των μουσικών έργων-δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων εκπροσωπούν ο «ΑΠΟΛΛΩΝ», ο οποίος ιδρύθηκε το 1994, με σκοπό τη

Ως προς τα πλεονεκτήματα της συλλογικής διαχείρισης, πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι από την πλευρά των δημιουργών είναι συμφέρουσα, καθώς οι τελευταίοι δε διαθέτουν τα οικονομικά και ανθρώπινα μέσα για τον έλεγχο της χρήσης των έργων τους. Μόνο οι κύριοι δημιουργοί και εκδότες διαθέτουν διαπραγματευτική ισχύ τέτοια, ώστε να διαπραγματευτούν με ισχυρούς χρήστες, όπως μουσικούς παραγωγούς και τηλεοπτικούς σταθμούς.⁵⁵ Οσον αφορά στους χρήστες, η συλλογική διαχείριση τούς εξυπηρετεί, καθώς με τον τρόπο αυτό γνωρίζουν πού να απευθυνθούν για να λάβουν άδεια χρήσης ενός έργου και δε χρειάζεται να συναλλάσσονται με τον κάθε δημιουργό ξεχωριστά.⁵⁶

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η συλλογική διαχείριση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν ένα φαινόμενο αποκλειστικά οικονομικό, αλλά κατά κύριο λόγο πολιτιστικό, αφού εξασφαλίζει την προστασία της πνευματικής δημιουργίας⁵⁷. Εξάλλου, οι ΟΣΔ εκπληρώνουν και άλλους ευρύτερους πολιτιστικούς σκοπούς, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Έτσι, σε πολλές χώρες οι ΟΣΔ παρακρατούν μέρος των εισπραχθέντων δικαιωμάτων όχι μόνο για την κάλυψη των διαχειριστικών εξόδων, αλλά και για την ενίσχυση της πολιτιστικής δημιουργίας, δημιουργώντας αποθεματικά ενίσχυσης οικονομικά ασθενέστερων πνευματικών δημιουργών.⁵⁸

II. Η ίδρυση και εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης

Η ίδρυση οργανισμών συλλογικής διαχείρισης της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ελεύθερη. Ο ν.2121/1993 επιτρέπει την ίδρυση και τη λειτουργία των ΟΣΔ με οποιαδήποτε εταιρική μορφή (άρθρ.54 παρ.1 εδ.γ'). Ως εταιρεία με ευρεία έννοια μπορεί να λάβει τη μορφή οποιασδήποτε των εμπορικών εταιρειών (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε.) ή της αστικής εταιρείας των άρθρ.741 επ., ιδίως 784 ΑΚ, συμπεριλαμβανομένου και του αστικού συνεταιρισμού του ν.1667/86, ο οποίος αποτελεί ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό σε δραστηριότητες εκτός της αγροτικής οικονομίας.⁵⁹

Αν ο ΟΣΔ λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας, τότε οι μετοχές της εταιρίας αυτής είναι υποχρεωτικώς ονομαστικές στο σύνολό τους. Εάν μέτοχος είναι άλλη ανώνυμη εταιρία, τότε και οι μετοχές αυτής πρέπει να είναι ονομαστικές στο σύνολό τους και ν'ανήκουν υποχρεωτικά σε φυσικά πρόσωπα.

διαχείριση των δικαιωμάτων των Ελλήνων μουσικών, η «ΕΡΑΤΩ» η οποία ιδρύθηκε το 1997 και η οποία εκπροσωπεί τους τραγουδιστές και ερμηνευτές και ο «GRAMMO», ο οποίος ιδρύθηκε το 1994 για τη συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων των παραγωγών υλικών φορέων ήχου και εικόνας.

54. Βλ. Εφαθ 4172/2008, ΔΕΕ 2009, σ.190

55. Βλ. *Koempel*, If the kids are united, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2007 2(6): 371-376.

56. Βλ. www.opi.gr.

57. Άλλωστε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο για την Πνευματική Ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα στην κοινωνία των πληροφοριών (COM (95) 382 τελικό, Βρυξέλλες 19.7.1995), αναγνωρίζει τον τριπλό ρόλο της πνευματικής ιδιοκτησίας: πολιτιστικό, οικονομικό και κοινωνικό.

58. *Σαραφινός*, Προς μια Οδηγία για τη συλλογική διαχείριση των πνευματικών δικαιωμάτων, ΔΙΜΕΕ 4/2005, σ. 528.

59. *Σταυρίδου*, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, 1992, σ. 68.

Το άρθρ.54 του ν.2121/1993 προβλέπει για τους ΟΣΔ δύο στάδια ελέγχου από τη διοίκηση: έλεγχο κατά την έναρξη λειτουργίας τους με σκοπό την λήψη έγκρισης και κατόπιν καθόλη τη διάρκεια δραστηριοποίησής τους.⁶⁰

Η κρατική εποπτεία ασκείται από το Υπουργείο Πολιτισμού. Ως προς την εποπτεία κατά τη διάρκεια λειτουργίας του Οργανισμού ο νόμος αναφέρει απλώς ότι το «Υπουργείο Πολιτισμού ελέγχει την τήρηση των διατάξεων του παρόντος νόμου και του Κανονισμού κατά τη λειτουργία του Οργανισμού», (άρθρ.54 παρ.5). Η μονοπωλιακή θέση των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης σε συνδυασμό με τα δικονομικά προνόμια και την ισχυρή προληπτική και κατασταλτική λειτουργία που ο νόμος τους παρέχει, δικαιολογούν την πρόβλεψη μιας αυστηρής κρατικής εποπτείας. Από τον σκοπό του νόμου, αλλά και από τη θέση των οργανισμών ως καταπιστευτικών διαχειριστών ξένης περιουσίας, συνάγεται ιδιαίτερα η υποχρέωση της διοίκησης να ελέγχει την συμπεριφορά των οργανισμών προς τα έσω (ως προς τους δημιουργούς/δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων) και ως προς τα έξω (ως προς τους χρήστες) κάτω από το πρίσμα της αποφυγής αυθαίρετων διακρίσεων και εκμετάλλευσης της μονοπωλιακής θέσης την οποία κατέχουν.⁶¹

II.A. Ο ρόλος του ΟΠΙ

Σύμφωνα με την απόφαση ΣτΕ 9490/2000⁶² ο ΟΠΙ υποβοηθά το Υπουργείο Πολιτισμού, προκειμένου να ασκήσει το διοικητικό έλεγχο νομιμότητας, προληπτικό και κατασταλτικό. Ο ΟΠΙ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, το οποίο εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού⁶³.

Κύριος σκοπός του ΟΠΙ είναι η προστασία των δημιουργών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, η μέριμνα για την εφαρμογή του Ν.2121/1993 και των διεθνών συμβάσεων, η εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και η νομοπαρασκευαστική εργασία σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων. Σύμφωνα με το άρθρ.2 στοιχ.β του π.δ.311/1994, το οποίο αποτελεί το καταστατικό του ΟΠΙ, σκοπός του είναι, μεταξύ άλλων η έρευνα για την εφαρμογή του ν.2121/1993. Στο πλαίσιο αυτό υποβάλλει ανά εξάμηνο εισήγηση προς το Υπουργείο Πολιτισμού σχετικά με ζητήματα που αφορούν στην εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης.⁶⁴

Ο ΟΠΙ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ασχολείται γενικά με κάθε πρόβλημα που εμφανίζεται στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, εκπροσωπεί την Ελλάδα στους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς καθώς και στα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

60. Κινινή, (2001), σ. 15.

61. Μαρίνος, όπ, σ. 371 επ.

62. ΝοΒ 2001, 1071.

63. Βλ. ΣτΕ 950/2000, ΤΝΠ ΔΣΑ.

64. Κοτσίρης/Σταματούδη, Νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία: κατ'άρθρο ερμηνεία του Ν.2121/1993: Αρθρογραφία-βιβλιογραφία-Νομολογία, 2009, σ. 955.

Διοργανώνει, επίσης, σεμινάρια για την επιμόρφωση και ενημέρωση των δικαστών, δικηγόρων, διοικητικών υπαλλήλων, δημιουργών, δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, φοιτητών και σπουδαστών για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων και παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα θέματα αυτά.⁶⁵

Σύμφωνα με το άρθρο 69 παρ.1 εδ.α⁶⁶ ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας επιχορηγείται με εισφορά ύψους 1% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων εκάστου οργανισμού συλλογικής διαχείρισης. Το ποσό αυτό αποτελεί αναγκαστική παροχή την οποία το κράτος μονομερώς επιβάλλει στους ΟΣΔ. Η επιχορήγηση αυτή δεν έχει προβλεφθεί υπό μορφή ανταποδοτικού τέλους, ως ειδική δηλαδή αντιπαροχή έναντι υπηρεσιών που παρέχει ο ΟΠΙ στους Ο.Σ.Δ. και συνεπώς αποτελεί φόρο.⁶⁷

III. Υποχρεωτική συλλογική διαχείριση

Ως απόρροια της γενικής ελευθερίας να διαθέτει αυτόβουλα και κατ' αποκλειστικότητα τα περιουσιακά του δικαιώματα, ο δημιουργός, *καταρχήν*, διαθέτει την ευχέρεια να επιλέξει ανάμεσα στην άσκησή τους από τον ίδιο προσωπικά ή στη συμβατική προσχώρηση στο σύστημα συλλογικής διαχείρισης με μοναδικό κριτήριο τι εξυπηρετεί καλύτερα τα περιουσιακά και τα προσωπικά του συμφέροντα.⁶⁸

Η άσκηση συλλογικής διαχείρισης είναι υποχρεωτική μόνο για τρεις περιπτώσεις: α) την είσπραξη της εύλογης αμοιβής για την ιδιωτική αναπαραγωγή⁶⁹ (άρθρ.18 ν.2121/1993 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ.3 ν.2435/1996 ΦΕΚ Α' 189), β) την είσπραξη της εύλογης αμοιβής που οφείλεται στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και στους παραγωγούς υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, όταν οι σχετικοί υλικοί φορείς χρησιμοποιούνται

65. βλ. www.opi.gr.

66. Βλ. Παράρτημα

67. Βλ. ΣΤΕ 949/2000, ΝοΒ 2001, σ.1071 · ΑΕΔ 8/2007, ΔΕΕ 2007, σ.992 · ΑΠ 22/2006, ΔΙΜΕΕ 2007, σ.85

68. Σταυρίδου, ό.π., σ. 50.

69. Ως ιδιωτική αναπαραγωγή (αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση) νοείται η δημιουργία αντιγράφων ή αντιτύπων ορισμένου έργου ή ερμηνείας, νομίμως δημοσιευμένων που πραγματοποιείται από τον ίδιο τον χρήστη προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για προσωπική του χρήση ή για χρήση από πρόσωπα του στενού οικογενειακού και κοινωνικού του περιβάλλοντος.

Το άρθρο 18 παρ.3 του ν.2121/1993 περί πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 14 παρ.1 του ν.3049/2002, ορίζει ότι εάν για την ελεύθερη αναπαραγωγή του έργου χρησιμοποιούνται τεχνικά μέσα (συσκευές εγγραφής ήχου ή εικόνας, φωτοτυπικά μηχανήματα κ.ά.) οφείλεται εύλογη αμοιβή στο δημιουργό του έργου και στους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων. Η αμοιβή ορίζεται στο 6% της αξίας των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας κ.λ.π. και σε 4% της αξίας των φωτοτυπικών συσκευών. Σε κάθε περίπτωση, ο υπολογισμός της αξίας των παραπάνω αντικειμένων γίνεται κατά την εισαγωγή ή τη διάθεσή τους από το εργοστάσιο. Η αμοιβή καταβάλλεται από τους εισαγωγείς ή από τους παραγωγούς των αντικειμένων αυτών και εισπράττεται από τους ΟΣΔ. Η αμοιβή που εισπράττεται από την εισαγωγή ή την παραγωγή φωτοτυπικών μηχανημάτων κ.λ.π. (δηλαδή το 4%) κατανέμεται εξ ημισείας μεταξύ των πνευματικών δημιουργών και των εκδοτών εντύπων. Η αμοιβή που εισπράττεται από την εισαγωγή ή την παραγωγή των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας κ.λ.π. (δηλαδή το 6%) κατανέμεται κατά 55% στους πνευματικούς δημιουργούς, 25% στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και 20% στους παραγωγούς γραμμένων μαγνητικών ταινιών ή άλλων γραμμένων υλικών φορέων ήχου ή εικόνας. Βλ. Γεωργιάδη, Η «εύλογη αμοιβή» του δημιουργού και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 18 παρ.3 του ν.2121/1993 για την πνευματική ιδιοκτησία, ΧρΔ 2004, 385 επ.

για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για παρουσίαση στο κοινό (άρθρ.49 ν.2121/1993) και γ) τη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων μέσω καλωδίων ή άλλων υλικών αγωγών (άρθρ.54 παρ.2).⁷⁰

Κατά την υποχρεωτική υπαγωγή σε συλλογική διαχείριση, η εξουσία διαχείρισης του σχετικού δικαιώματος απονέμεται στον αρμόδιο οργανισμό *εκ του νόμου* και χωρίς προηγούμενη συμβατική ανάθεση, δημιουργείται δε τεκμήριο νομιμοποίησης υπέρ του οργανισμού από την υπαγωγή του δικαιώματος στη σφαίρα διαχειριστικής δράσης του.⁷¹

IV.Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης

Με την σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης δημιουργείται ενοχική σχέση διάρκειας μεταξύ διαχειριστικού οργανισμού και δημιουργού ή καλλιτέχνη, η οποία υποχρεώνει τον μεν οργανισμό να διενεργεί τις αναγκαίες διαχειριστικές πράξεις, νομικές και υλικές μέσα στο συμφωνημένο χρονικό διάστημα, τον δε συμβαλλόμενό του να του παραχωρεί τη νομική εξουσία προς το σκοπό της διαχείρισης, είτε μεταβιβάζοντάς του τα σχετικά περιουσιακά δικαιώματα, είτε χορηγώντας του αντίστοιχη πληρεξουσιότητα. Η εκπλήρωση των αμοιβαίων υποχρεώσεων δεν εξαντλείται σε μια μεμονωμένη παροχή, αλλά απαιτεί μια διαρκή συμπεριφορά με επιμέρους επαναλαμβανόμενες παροχές. Η σχέση διέπεται από τους κανόνες που γενικά ισχύουν στο χώρο των διαρκών ενοχών⁷², ιδίως σε ό,τι αφορά τον τρόπο εκπλήρωσης ή τα έννομα αποτελέσματα τυχόν ανατροπής της σύμβασης.⁷³

Η ανάθεση της διαχείρισης των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: είτε με σύμβαση καταπιστευματικής μεταβίβασης, είτε με απλή παροχή πληρεξουσιότητας.⁷⁴

Η ανάθεση γίνεται εγγράφως και κάθε φορά για ορισμένο χρόνο που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από τρία χρόνια. Η ανάθεση αφορά όλα τα έργα του δημιουργού που είναι κατάλληλα για την εκμετάλλευση με την εξουσία στην οποία αναφέρεται η ανάθεση ή ορισμένα από αυτά. Σε περίπτωση αμφιβολίας τεκμαίρεται ότι η ανάθεση αφορά όλα τα έργα, συμπεριλαμβανομένων και των μελλοντικών έργων για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από τρία χρόνια.(άρθρ.54 παρ.3 ν.2121/1993)

70. Καλλινίκου, ό.π., σ. 268.

71. Σταυρίδου, ό.π., σ. 51.

72. Η σύμβαση ανάθεσης είναι μη γνήσια, διαρκής ενοχική σύμβαση εκμετάλλευσης δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ορισμένου χρόνου (3 χρόνια το μέγιστο), η οποία εμπεριέχει στοιχεία σύμβασης εντολής, εργασίας και εταιρείας (βλ. ΕφΑθ 5866/2003, ΔΕΕ 2003,1330, παρατ. Κυπρούλη). Η ανάθεση γίνεται εγγράφως και κάθε φορά για ορισμένο χρόνο που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από τρία χρόνια. Για την ανανέωση της σύμβασης απαιτείται επίσης έγγραφος τύπος.

73. Μαντενιώτου/Λυρατζοπούλου, Η συλλογική διαχείριση των συγγενικών δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας στη σύγχρονη πρακτική, ΧρΙΔ 2004, σ. 380.

74. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, ό.π., σ. 445.

Καταπιστευματική μεταβίβαση: Συνήθως η σύμβαση ανάθεσης περιέχει καταπιστευματική μεταβίβαση των δικαιωμάτων του δημιουργού, άρθρ. 54 παρ.3 ν.2121/1993. Ο καταπιστευματοδόχος Ο.Σ.Δ. αποκτά έτσι πλήρη εξουσία διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού ή του δικαιούχου συγγενικού δικαιώματος (πλην της εξουσίας τελικής διάθεσης) για το χρονικό διάστημα ισχύος της σύμβασης. Ο δημιουργός/δικαιούχος δεν μπορεί να εκμεταλλεύεται ο ίδιος ατομικά τα δικαιώματά του παρακάμπτοντας τον Ο.Σ.Δ.⁷⁵

Παροχή πληρεξουσιότητας: Η ανάθεση διαχείρισης μπορεί να γίνει και με απλή παροχή πληρεξουσιότητας, η οποία, όμως, παρέχει περιορισμένη ελευθερία δράσης στον Ο.Σ.Δ. Στην περίπτωση αυτή, ο δημιουργός/δικαιούχος παραμένει φορέας των περιουσιακών του δικαιωμάτων και κατά συνέπεια διατηρεί τη δυνατότητα παράλληλης εκμετάλλευσής τους.⁷⁶

V. Αρμοδιότητες των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης (άρθρ.55 ν.2121/1993):

Οι ΟΣΔ έχουν την αρμοδιότητα:

- Να καταρτίζουν συμβάσεις με τους χρήστες⁷⁷
- Να εξασφαλίζουν στους δημιουργούς ποσοστιαία αμοιβή με τους χρήστες
- Να εισπράττουν ποσά και αμοιβές από τους χρήστες και να τα κατανέμουν στους δημιουργούς
- Να προβαίνουν σε κάθε διοικητική, εξώδικη ή δικαστική ενέργεια για την νόμιμη προστασία των δημιουργών των δημιουργών αστική και ποινική
- Να λαμβάνουν από τους χρήστες κάθε πληροφορία αναγκαία για τον καθορισμό, την είσπραξη και κατανομή των εισπραττόμενων ποσών
- Να ενεργούν με σύμπραξη των αρχών, αναγκαίους ελέγχους σε καταστήματα για τη διαπίστωση παραβάσεων⁷⁸.

VI. Σχέσεις των ΟΣΔ με τους χρήστες (άρθρ. 56 ν.2121/1993)

Όσον αφορά τη σχέση των οργανισμών με τους χρήστες, τα τυχόν προβλήματα έχουν αντιμετωπιστεί σε μεγάλο βαθμό ήδη με αποφάσεις του ΔΕΚ.

⁷⁵. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, ό.π., σ. 446.

⁷⁶. Κοριατοπούλου-Αγγέλη/Τσίγκου, ό.π., σ. 446.

⁷⁷. Χρήστης κατά την έννοια του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εκμεταλλεύεται με οποιοδήποτε τρόπο έργα προστατευμένα από την πνευματική ιδιοκτησία. Στην πράξη, χρήστες που συναλλάσσονται με ΟΣΔ είναι, κατά κύριο λόγο, επιχειρήσεις όπου γίνεται δημόσια εκτέλεση μουσικών έργων (κέντρα διασκέδασης, ξενοδοχεία, εστιατόρια κλπ.) και επιχειρήσεις που παράγουν υλικούς φορείς ήχου (παραγωγοί δίσκων ή κασετών). Χρήστες που μπορεί να συναλλάγουν με ΟΣΔ είναι ακόμα οργανωτές θεατρικών παραστάσεων και εκμισθωτές βιντεοκασετών, κασετών ή ακόμα και βιβλίων.

⁷⁸. Στα πλαίσια αυτά συνεργάτες-ελεγκτές των ΟΣΔ έχουν αναλάβει μεταξύ άλλων, όσον αφορά την παρουσίαση στο κοινό, με δημόσια εκτέλεση των μουσικών έργων τη διερεύνηση της ελληνικής αγοράς και τον εντοπισμό περιπτώσεων δημόσιας εκτέλεσης μουσικών έργων, η οποία, δια της αντίστοιχης προσέλευσης πελατειακού κοινού, αποδίδει οικονομικό όφελος στις επιχειρήσεις, βλ. Σπινάσα, Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων και δημόσια εκτέλεση: Είναι νόμιμη η προσωρινή επιδίκαση εύλογης αμοιβής με βάση το άρθρο 49 του ν.2121/1993; ΝοΒ 56/2008, σ. 1160.

Προκειμένου οι χρήστες να κάνουν χρήση των έργων του ρεπερτορίου, οι οργανισμοί αξιώνουν από αυτούς ποσοστιαία αμοιβή κατ' άρθρ. 32 παρ.1 ν.2121/1993. Ο Οργανισμός δεν δικαιούται αν δεν συντρέχει σπουδαίος λόγος, να αρνηθεί την κατάρτιση συμβάσεων με τους χρήστες⁷⁹. Συντρέχει υποχρέωση σύναψης σύμβασης χρήστη και οργανισμού, εφόσον ο χρήστης ζητήσει την κατάρτιση. Αν ο χρήστης ισχυρίζεται ότι ο οργανισμός αξιώνει αμοιβή προφανώς δυσανάλογη από αυτή που συνήθως καταβάλλεται σε παρόμοιες περιπτώσεις, τότε προκαταβάλλει το ποσό που ο οργανισμός του ζητάει και η αμοιβή καθορίζεται δικαστικώς.⁸⁰

Τις σχέσεις οργανισμών και χρηστών διέπει η αρχή της διαφάνειας. Ο νόμος επιβάλλει στους ΟΣΔ την εκ των προτέρων ανακοίνωση των αμοιβών που αξιώνουν από κάθε κατηγορία χρηστών ή για κάθε περίπτωση άδειας. Καταρτίζεται, έτσι, ελεύθερα από τους ΟΣΔ ένας κατάλογος (αμοιβολόγιο), που δημοσιεύεται σε τρεις εφημερίδες από τις οποίες η μία οικονομική, και όπου οι ζητούμενες αμοιβές διαφοροποιούνται σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια (μέγεθος ή είδος κέντρου, είδος παραγόμενου φωνογραφήματος, διάρκεια εκτέλεσης κλπ.).⁸¹

Σχετικά με τις διαφορές μεταξύ των ΟΣΔ και χρηστών, ως προς το ύψος της αμοιβής που θα πρέπει να καταβάλει ο χρήστης στον οργανισμό, ο νόμος προβλέπει το θεσμό του «δαιτητή για καθορισμό αμοιβής» που ορίζεται από πίνακες που καταρτίζει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας.⁸²

Οι συμβάσεις μεταξύ των ΟΣΔ και των χρηστών έχουν τον χαρακτήρα συμβάσεων άδειας εκμετάλλευσης, δηλαδή τους παρέχεται απλώς η ευχέρεια χρήσης των έργων.

VII.Σχέσεις των ΟΣΔ με τους δημιουργούς (άρθρ.57)

Ακόμα σημαντικότερες υποχρεώσεις πρέπει να έχουν οι οργανισμοί ως προς τους δημιουργούς που εκπροσωπούν είτε μέσω συμβάσεων ανάθεσης, είτε μέσω συμβάσεων αμοιβαιότητας⁸³.

Οι οργανισμοί υποχρεούνται να εκπροσωπούν και δημιουργούς που δεν είναι κάτοικοι της εδαφικής περιφέρειας στην οποία δραστηριοποιούνται και πρέπει να συμπεριφέρονται με ισότιμο τρόπο σε όλους τους δημιουργούς κατοίκους της ΕΕ (απόφαση ΔΕΚ Phill lins⁸⁴).⁸⁵

79. Βλ. ΤρΔιοικΕφΑθ 2194/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία, η άρνηση ενός ΟΣΔ να δεχθεί μερική ανάθεση εκμετάλλευσης δικαιωμάτων, χωρίς ειδική και συγκεκριμένη αιτιολόγηση, συνιστά κατάχρηση δεσπότης θέσης.

80. Κοτσίρης, ό.π., σ. 215 επ.

81. Κουμάντος, ό.π., σ. 374.

82. Κοτσίρης, ό.π., σ. 216.

83. Στο δεύτερο μέρος της διπλωματικής εργασίας θα ακολουθήσει αναλυτική περιγραφή των συμβάσεων αυτών.

84. ΔΕΚ απόφ. της 20.10.1993, υπόθ. C-92/1992, Phill Collins κατά Imtrat Handels GmbH, ΣυλλΝομ. 1993, I-05145. Στην υπόθεση αυτή το ΔΕΚ δέχτηκε ότι ο ευρωπαϊός δημιουργός, ερμηνευτής ή

Ο οργανισμός δεν μπορεί, χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος, να αρνηθεί σε δημιουργό την ανάληψη της διαχείρισης ή προστασίας δικαιωμάτων του που αποτελούν αντικείμενο της διαχείρισης του οργανισμού.

Οι δημιουργοί ή οι δικαιούχοι των συγγενικών δικαιωμάτων έχουν το δικαίωμα να τηρούνται ενήμεροι για όλες τις δραστηριότητες του οργανισμού. Το ίδιο δικαίωμα έχουν και τα σωματεία που τους εκπροσωπούν (άρθρ. 57 παρ.3). Οι δικαιούχοι οφείλουν να ενημερώνουν γραπτώς τον οργανισμό για τα έργα που έχουν δημοσιεύσει, καθώς και για τα νέα έργα που δημοσιεύονται μετά την ανάθεση (άρθρ.57 παρ.2).⁸⁶

Οι οργανισμοί έχουν εκ του νόμου τις εξής υποχρεώσεις: α) να ενημερώνουν τα μέλη τους μία φορά το χρόνο για τον τρόπο με τον οποίο ασκούν τη διαχείριση και την προστασία των δικαιωμάτων που τους έχουν ανατεθεί και να συνεκτιμούν τις απόψεις των δημιουργών κατά την επεξεργασία των τρόπων διαχείρισης και προστασίας (άρθρ.57 παρ.2), β) να προβαίνουν στη διανομή των αμοιβών στους δικαιούχους το βραδύτερο κάθε χρόνο και κατ'αναλογία όσο είναι αυτό δυνατόν προς την πραγματική χρησιμοποίηση των έργων τους (άρθρ.57 παρ.5), γ) να καθορίζουν κατά τρόπο γενικό για όλους τους δικαιούχους ορισμένης κατηγορίας και για κάθε τρόπο εκμετάλλευσης το ύψος των εξόδων διαχείρισης (άρθρ.57 παρ.6).⁸⁷

καλλιτέχνης εκτελεστής έχει σε κάθε κράτος-μέλος όλα τα δικαιώματα που η νομοθεσία του κράτους αυτού αναγνωρίζει στους δικούς του υπηκόους. Συνεπώς, στην υπόθεση αυτή κρίθηκε ότι ο βρετανός καλλιτέχνης (Phill Collins) δύναται να εμποδίσει την κυκλοφορία στη Γερμανία ενός φωνογραφήματος που περιέχει ηχογράφηση συναυλίας του, η οποία δόθηκε στις ΗΠΑ για την οποία ηχογράφηση δεν είχε δώσει σχετική άδεια, όπως ακριβώς δύναται να πράξει ο αντίστοιχος γερμανός πολίτης (βλ. αναλυτικά σε *Κοριατοπούλου-Αγγέλη*, Ένα βήμα στην εξομοίωση των Ευρωπαίων-Η υπόθεση Phill Collins και οι επιπτώσεις της στο δικαίο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ΕΕμπΔ 1995, σ. 152 επ.)

85. *Σαραφιανός*, Προς μια Οδηγία για τη συλλογική διαχείριση των πνευματικών δικαιωμάτων, ΔιΜΕΕ 2005, σ. 531.

86. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 277.

87. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 278.

ΕΙΔΙΚΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄****Η εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης****Εισαγωγικές παρατηρήσεις**

Η επέκταση της εφαρμογής του δικαίου κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων, ανακινεί ζητήματα, όπως το θεμιτό ή μη της μεταφοράς των εννοιών αυτού του δικαϊκού κλάδου στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας, το αν ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης μπορεί να χαρακτηριστεί οριζόντια σύμπραξη επιχειρήσεων ή αν κατέχει δεσπόμενη θέση στον χώρο που αναπτύσσει τη δράση του.

Στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, παρόλο που οι διατάξεις των άρθρ. 54 επ. του Ν.2121/1993, αναφερόμενες στις σχέσεις οργανισμών και χρηστών ή οργανισμών και δημιουργών, διαπνέονται από τις αρχές του αντιμονοπωλιακού δικαίου, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η σχέση των δύο είναι σχέση ειδικού προς γενικό. Ο έλεγχος βάσει των άρθρων 54 επ. του Ν.2121/1993 αποτελεί ειδική μορφή εποπτείας, η οποία ανατίθεται στον Υπουργό Πολιτισμού και περιορίζεται στο ρυθμιστικό-κυρωτικό πλαίσιο που θέτει το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας.⁸⁸

Σκοπός του ελέγχου που επιβάλλει ο Ν.2121/1993 είναι η διασφάλιση της σύννομης συμπεριφοράς του οργανισμού και ο αποκλεισμός του κινδύνου καταχρήσεων για όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές, ώστε να επιτευχθεί ο απώτερος δικαιοπολιτικός σκοπός που είναι η σωστή διαμεσολαβητική λειτουργία του στην κυκλοφορία των πνευματικών έργων. Από την άλλη πλευρά, σκοπός του δικαίου του ανταγωνισμού είναι η διασφάλιση της ανόθευτης και απρόσκοπτης λειτουργίας της αγοράς με την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εξετάσουμε τη διαπλοκή των δύο δικαϊκών κλάδων στον τομέα της δράσης των ΟΣΔ με βάση τις διατάξεις του ν.703/77 και των άρθρ.81 και 82 της Συνθ.ΕΚ.

Μία πλήρης ανάλυση των άρθρων 81 και 82 της ΣυνθΕΚ και των άρθρ.1 και 2 του Ν.703/77 εκφεύγει των στόχων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, ωστόσο κάποια βασικά στοιχεία των ανωτέρω άρθρων θα πρέπει να παρατεθούν με σκοπό τη διευκόλυνση του αναγνώστη.

⁸⁸. Σταυρίδου, Ο έλεγχος της δράσης των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης κατά το άρθρο 54 του Ν.2121/93, ΔΕΕ 1997, σ. 952.

I. Απαγόρευση συμπράξεων (συμφωνιών, αποφάσεων, εναρμονισμένων πρακτικών) κατά το άρθρ.1 παρ.1 ν.703/77⁸⁹ και 81 παρ.1 Συνθ.ΕΚ.

Σύμφωνα με τον κανόνα του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77 **«απαγορεύονται πάσαι αι συμφωνίαι μεταξύ επιχειρήσεων και οιασδήποτε μορφής εναρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων, αι οποίαι έχουν ως αντικείμενον ή αποτέλεσμα την παρακώλυσιν, τον περιορισμόν ή την νόθευσιν του ανταγωνισμού».**

Προϋποθέσεις του απαγορευτικού κανόνα του άρθρ.1 παρ.1 ν.703/77 είναι οι εξής:

A) να υπάρχει σύμπραξη επιχειρήσεων (συμφωνία, απόφαση, εναρμονισμένη πρακτική) και

B) η σύμπραξη πρέπει να έχει περιεχόμενο ή αποτέλεσμα περιοριστικό του ανταγωνισμού.

Και με βάση το άρθρο 81 επιπρόσθετα και:

Γ) η προσβολή του ενδοκοινοτικού εμπορίου από την παράνομη πρακτική

I.A) Η ύπαρξη σύμπραξης επιχειρήσεων

I.A.1.) Έννοια επιχείρησης κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού

I.A.1.i). Οι ανεξάρτητες επιχειρήσεις

Το Δικαστήριο παγίως αποφαινεται ότι «η έννοια της επιχείρησης καλύπτει κάθε φορέα ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και από τον τρόπο χρηματοδότησής του»⁹⁰. Δηλαδή, κατά την νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της επιχείρησης, στα πλαίσια του δικαίου του ανταγωνισμού θα πρέπει να εκληφθεί υπό την λειτουργική-οικονομική της διάσταση⁹¹, που είναι ευρεία και καλύπτει κάθε οντότητα, ανεξάρτητα από την νομική της μορφή ή το ιδιοκτησιακό της καθεστώς, η οποία ασκεί οικονομική δραστηριότητα με βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα. Αντίθετα, δεν συμβιβάζεται προς την έννοια της επιχείρησης στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου του

⁸⁹. Όπως τροποποιηθείς ισχύει από τον Ν.3784/2009, ΦΕΚ Α' 137/7.8.2009.

⁹⁰. Βλ. ενδεικτικά, ΔΕΚ απόφ. της 23.4.1991, υπόθεση C-41/90, Klaus Höfner και Fritz Elser κατά Macrotron GmbH, Συλλ. 1991, σελ. I-1979 και Συλλ. 1990, σελ. I-2010 στην οποία το Δ.Ε.Κ. θεώρησε ως επιχείρηση το γερμανικό δημόσιο οργανισμό που μεσολαβεί για την ανεύρεση εργασίας ή εργατικού δυναμικού, με το αιτιολογικό ότι αυτός ασκεί ως αυτοτελής ενότητα οικονομική δραστηριότητα στον τομέα της εύρεσης εργασίας. Η οικονομική δραστηριότητα αυτού συνίσταται στη διαμεσολάβηση για την ανεύρεση εργασίας ή εργατικού δυναμικού και το γεγονός ότι αυτή ανατίθεται κυρίως σε δημόσιους φορείς δε μεταβάλλει την οικονομική φύση της διαμεσολάβησης, η οποία δεν ασκούνταν πάντα και δεν ασκείται κατ' ανάγκη από δημόσιους φορείς. Βλ. επίσης ΔΕΚ απόφ. της 11.12.1997, υπόθ. C-55/96, Job Centre (Συλλ. 1997, σελ. I- 7119). Το ΠΕΚ στην απόφαση της 2.7.1992, υπόθ. T-61/89, Dansk Pelsdyrgraverforening κατά Επιτροπής (Συλλ. 1992, σελ. II-1931), επανέλαβε την πάγια αυτή θέση του ΔΕΚ. Βλ. ΕΠΑ 292/IV/2005, ΦΕΚ Β' 1359/30.9.2005 με την οποία κρίθηκε ότι οι οδοντίατροι, αποτελούν επιχειρήσεις, καθώς η έννοια της επιχείρησης κατά το άρθρο 1 του ν.703/77 καλύπτει κάθε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής του. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, και συνεπώς και οι οδοντίατροι, εφόσον δεν τελούν υπό υπαλληλική σχέση, παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες αγορές έναντι αμοιβής και ως εκ τούτου ασκούν οικονομική δραστηριότητα.

⁹¹. Βλ. σχετικά την απόφαση ΕΠΑ 292/IV/2005, δημοσιευμένη στο site της ΕΠΑ: www.epant.gr

ανταγωνισμού, η άσκηση δραστηριότητας υπό τη μορφή δημόσιας εξουσίας, με συνέπεια η οντότητα που δρα υπό την ιδιότητά της, ως δημόσιας αρχής, να μην εμπίπτει στους κανόνες περί ανταγωνισμού της Συνθήκης.⁹²

Η ΕΠΑ έχει κρίνει⁹³ ότι η έννοια της επιχείρησης στον ν.703/77 θα πρέπει να ερμηνευτεί με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο και ως προς κάθε οικονομική δραστηριότητα⁹⁴, ώστε να καλύπτονται έτσι και δραστηριότητες που μπορεί να μην έχουν ως πρώτιστο ή μοναδικό τους σκοπό το κέρδος, αλλά που τελικά καταλήγουν σε αυτό. Σύμφωνα, επομένως, με την άποψη αυτή, η κατά πρώτο λόγο επιδίωξη άλλων πλην του άμεσου κέρδους, πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών κ.λ.π. σκοπών δεν είναι ασυμβίβαστη με τις απαγορεύσεις του άρθρ.1 και 2 ν.703/77, δεδομένου ότι η επίτευξη κέρδους δεν είναι, επίσης, ασυμβίβαστη με τους σκοπούς αυτούς.⁹⁵

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, η έννοια της επιχείρησης στον ν.703/77 είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική, με αποτέλεσμα, αποφασιστικό κριτήριο της έννοιας αυτής στο δίκαιο προστασίας του ανταγωνισμού να είναι η οικονομική και όχι η νομική της αυτοτέλεια⁹⁶, οπότε στην προκειμένη περίπτωση δεν παίζει ρόλο η ύπαρξη ή μη νομικής προσωπικότητας. Για τον λόγο, άλλωστε αυτόν, ο νόμος κάνει λόγο για επιχειρήσεις και όχι για εταιρίες-νομικά πρόσωπα.⁹⁷

I.A.1.ii).Οι ενώσεις επιχειρήσεων

Ορισμός της ένωσης επιχειρήσεων δεν δίνεται από τον νόμο. Η ένωση επιχειρήσεων, ευρέως ερμηνευόμενη, προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας.

Μία ένωση επιχειρήσεων περιλαμβάνει φυσικά ή νομικά πρόσωπα, επιχειρηματίες ή οργανισμούς, τα οποία στα πλαίσια της ένωσης, παίρνουν αποφάσεις συλλογικές. Δεν είναι απαραίτητο η ένωση να επιδιώκει κερδοσκοπικούς σκοπούς (σωματείο, ίδρυμα, σύνδεσμος κ.λ.π.) ή να έχει νομική προσωπικότητα.⁹⁸

Το είδος του νομικού δεσμού μεταξύ των επιχειρήσεων δεν ενδιαφέρει. Η ένωση επιχειρήσεων μπορεί να είναι σωματειακής ή εταιρικής οργάνωσης, με ή χωρίς νομική

92. Καρύδης, Ευρωπαϊκό Δίκαιο Επιχειρήσεων και Ανταγωνισμού, 2004, σ. 92.

93. ΕΠΑ 9/81, ΕΕμπΔ, 1982, σ. 469 επ.

94. Στην έννοια της οικονομικής δραστηριότητας εμπίπτει κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε συγκεκριμένη αγορά. Βλ. Ζευγώλης, Το καρτέλ στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, Εθνική-Κοινωνική Έννομη τάξη, 2008, σ.73 με περαιτέρω παραπομπές στις αποφάσεις του ΔΕΚ: απόφ. της 16.6.1987, υπόθ. C-118/85, Commission v. Italy, Συλλ. Νομολ 1987, I-2599, παρ.7, καθώς και απόφ. της 18.6.1998, υπόθ. C-35/96, Commission v. Italy, Συλλ. Νομολ 1998, I-3851.

95. Δούβλης, Η έννοια της επιχείρησης και οι συμφωνίες αποκλειστικής διανομής και διάθεσης στη νομολογία της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού- Επιτροπής Ανταγωνισμού του ν.703/77, Ελλ. Δν. 1991, σ. 4.

96. Βλ. ΕΠΑ 429/IV/2009, Δι. ΜΕΕ 2009, σ.280 επ.

97. Δούβλης, ό.π., σ. 6.

98. Ρούνις, Ανταγωνισμός ή συνεργασία - Τα όρια της δραστηριότητας των επιχειρήσεων στον κοινοτικό χώρο, 1992, σ.48

προσωπικότητα, υπό τον απαραίτητο πάντως όρο ότι τα μέλη της είναι επιχειρήσεις. Έτσι, μια ανώνυμη εταιρία δεν υπάγεται στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων αν τα μέλη της είναι μόνο μέτοχοι.⁹⁹

Για την αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου 81 παρ.1 ΣυνθΕΚ έχει γίνει δεκτό ότι η έννοια της ένωσης ενώσεων επιχειρήσεων ταυτίζεται με την έννοια της ένωσης επιχειρήσεων.¹⁰⁰

I.A.1.iii).Οι όμιλοι επιχειρήσεων

Η έρευνα της δυνατότητας ο όμιλος επιχειρήσεων και η συγκεκριμένη πρακτική των μελών του να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων του Ν 703/1977 και του ευθέως εφαρμοζόμενου πλέον άρθρου 81 ΣυνθΕΚ εξαρτάται, αναντίρρητα, από τη αποσαφήνιση της έννοιας της επιχείρησης.

Η οικονομική αυτοτέλεια και αυτονομία, ως βασικό στοιχείο της έννοιας της επιχείρησης έχει απασχολήσει σταθερά την ελληνική θεωρία και τη νομολογία επί τη βάση, ακριβώς, του ζητήματος της εφαρμογής των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού στους ομίλους επιχειρήσεων, κυρίως δε, ως προς τη δυνατότητα ελέγχου του κύρους των απαγορευμένων συμπράξεων μεταξύ μητρικής και θυγατρικής (εξαρτημένης) εταιρίας. Είναι δε σαφές, ότι κατά την έννοια των κοινοτικών περί ανταγωνισμού διατάξεων, οι οποίοι προτάσσουν τη λειτουργική-οικονομική διάσταση της επιχείρησης, η κατάφαση της ύπαρξης επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης εκ μέρους του νομικού προσώπου. Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα δεν αποτελούν επιχειρήσεις οι θυγατρικές εταιρίες, οι οποίες τελούν υπό τον έλεγχο της μητρικής εταιρίας του ομίλου και στερούνται αυτονομίας οικονομικής δράσης.¹⁰¹ Ο όμιλος επιχειρήσεων, ως ενιαία οικονομική μονάδα, θεωρείται μια επιχείρηση με βάση την κοινοτική νομολογία.¹⁰²

I.A.1.iv) Ο δημιουργός ως «επιχείρηση» κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, κατά την κρατούσα άποψη στο κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού, η επιχείρηση προσδιορίζεται με λειτουργικά κριτήρια εν όψει των κανόνων

⁹⁹ Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2000, σ. 514.

¹⁰⁰ Βλ.ΕΠΑ 292/IV/2005,ΦΕΚ Β' 1359/30.9.2005 που αφορούσε την Ελληνική Οδοντιατρική Ομοσπονδία, η οποία συνιστά το δευτεροβάθμιο, κεντρικό συντονιστικό όργανο και εποπτεύουσα αρχή των οδοντιάτρων και των συλλόγων τους. Στη συγκεκριμένη υπόθεση η Επιτροπή απεφάνθη ότι η Ελληνική Οδοντιατρική Ομοσπονδία και οι οδοντιατρικοί σύλλογοι αποτελούν ενώσεις επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 του ν.703/77,καθώς αποφασίζοντας, διαμορφώνοντας και εκδίδοντας πίνακες κατώτατων επιτρεπόμενων αμοιβών για τα μέλη τους, θέσπιζαν ρυθμίσεις που αφορούσαν στην επιχειρηματική συμπεριφορά των μελών τους.

¹⁰¹ Ρούσσης, Η εφαρμογή του άρθρου 81 ΣυνθΕΚ (άρθρο 1 Ν 703/1977) στις συμφωνίες εντός του ομίλου επιχειρήσεων, ΔΕΕ 7/2006, σ. 745.

¹⁰² Ζευγώλης,ό.π.,σ.76 με περαιτέρω παραπομπή στις αποφάσεις: C-65/02 P& C-73/02P Thyssen-Krupp v.Commission,ΣυλλΝομ 2005,σ.Ι-6773-C-189/02 P,C-202/02P,C-205/02P,C-208/02P & C-13/02P,ΣυλλΝομ 2005,σ.Ι-5425-T-66/99,Minoan Lines SA v. Commission,ΣυλλΝομ ΙΙ-5515.

του ανταγωνισμού. Αποτελεί, συνεπώς, επιχειρηματική δραστηριότητα κατά την έννοια του νόμου, εκείνη που αφορά τη συμμετοχή στην οικονομική ζωή και όχι εκείνη που περιορίζεται στην κάλυψη προσωπικών αναγκών.¹⁰³ Ο πνευματικός δημιουργός λαμβάνει μέρος στην οικονομική διαδικασία όταν αποφασίζει να εκμεταλλευτεί τα δικαιώματά του. Επομένως, η εκχώρηση χρήσης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι επιχειρηματική δραστηριότητα. Συνεπώς, ορθώς, εκρίθη από το ΔΕΚ στην υπόθεση GRAMMOPHON¹⁰⁴, ότι οι αποκλειστικές συμβάσεις που συνάπτουν οι καλλιτέχνες με τους παραγωγούς δίσκων είναι επιχειρηματική δραστηριότητα.¹⁰⁵

I.A.2. Παράνομη σύμπραξη-Έννοια και μορφές

I.A.2.i). Συμφωνίες επιχειρήσεων

Συμφωνίες είναι συμβάσεις, διμερείς ή πολυμερείς, με τις οποίες τουλάχιστον ο ένας των συμβαλλομένων υποχρεούται σε πράξη ή παράλειψη. Τι είναι σύμβαση καθορίζεται από το αστικό δίκαιο¹⁰⁶. Η ΕΠΑ στην απόφαση ΕΠΑ 263/IV/2004¹⁰⁷, απεφάνθη ότι η συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων μπορεί να είναι προφορική, αρκεί δε μόνο να υπάρχει ενσυνείδητη σύμπτωση της βουλήσεως δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων σε σχέση με το συντονισμό βασικών παραμέτρων της εμπορικής τους δραστηριότητας. Μπορεί δε, να είναι μεταξύ επιχειρήσεων του αυτού επιπέδου παραγωγής και εμπορίας (οριζόντιες), δηλαδή συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων με το ίδιο επίπεδο εμπορικής δραστηριότητας, ή διαφορετικού οικονομικού επιπέδου (κάθετες), δηλαδή συμφωνίες που γίνονται μεταξύ επιχειρήσεων παραγωγής και διανομής ή συμφωνίες που αφορούν τα στάδια παραγωγής ενός σύνθετου προϊόντος¹⁰⁸.

Δεν απαιτούνται συμβατικές κυρώσεις ή εξαναγκασμός, για το σεβασμό των όρων της συμφωνίας, από τη δικαστική αρχή. Αρκεί και η κοινωνική ή η ηθική πίεση, γι' αυτό και τα λεγόμενα «gentlemen's agreements», για το σεβασμό των οποίων δεν υπάρχει δικαστικός εξαναγκασμός, εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 81 της ΣυνθΕΚ.¹⁰⁹ Όμως, ακόμα και αν δεν θεωρηθούν ως «συμφωνίες» με την έννοια των άρθρ. 81 παρ.1 ΣυνθΕΚ και του άρθρ.1 παρ. 1 ν. 703/1977, αφού δεν ενέχουν νομικής δεσμευτικότητας, θα θεωρηθούν ως περίπτωση εναρμονισμένης πρακτικής¹¹⁰.

103. Μικρουλέα, ΕΕμπΔ 1999, σ. 461 με περαιτέρω παραπομπές σε Koch in Grabitz, Kommentar Zum EWG-Vertrag, άρθρο 85 αρ.7, σελ. 41, Bellamy/Child, Common Market Law of Competition, & 2-003.

104. Απόφ. ΔΕΚ της 8.6.1971, υπόθ. 78/70 Deutsche Grammophon /Metro, Συλλ. 1971 XVII, σ. 487.

105. Μικρουλέα, ΕΕμπΔ 1999, σ. 462.

106. Κοτσίρης(2001), σ. 424.

107. Βλ. www.epant.gr

108. Βλ. Τραγάκης, Οι κανόνες του Ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1993, σ. 94.

109. Ρούνης, ό.π., 1992, σ.45.

110. Βλ. Κοτσίρης, ό.π., σ.425

I.A.2.ii). Αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων

Η περιοριστική του ανταγωνισμού σύμπραξη μπορεί να έχει τη μορφή της απόφασης, δηλαδή να αποτελεί δικαιοπρακτική βούληση κάποιου οργάνου ένωσης επιχειρήσεων.

Η αρχική συμφωνία για τη σύσταση της ένωσης αποτελεί μάλλον μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων, οι κανονισμοί όμως, οι εγκύκλιοι και οι οδηγίες ή συστάσεις των επαγγελματικών οργανώσεων, θεωρούνται σαν αποφάσεις.¹¹¹¹¹²

Η απόφαση ένωσης επιχειρήσεων υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παρ.1 της ΣυνθΕΚ, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Η απόφαση της ένωσης επιχειρήσεων θεσπίζει κανόνες συμπεριφοράς σε μια αγορά. Αφορά δηλαδή, συντονισμό και οργάνωση της οικονομικής δραστηριότητας των μελών της και δεν εντάσσεται στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.

β) Η απόφαση έχει ληφθεί από τα καταστατικά όργανα της ένωσης, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους, όπως αυτές προσδιορίζονται από τις καταστατικές πράξεις της ένωσης και το νόμο και είναι υποχρεωτική για τα μέλη της ένωσης.¹¹³ Σημειωτέον, ότι ακόμη και μια προφορική παρότρυνση εκ μέρους των μελών του Δ.Σ. μιας ένωσης, η οποία αποσκοπεί στην παρότρυνση των μελών της ένωσης να ακολουθήσουν συγκεκριμένη πρακτική, δύναται να θεωρηθεί απόφαση επιχειρήσεων που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (μπορεί τελικά να έχει και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό), υπό την προϋπόθεση ότι τα μέλη-ή έστω κάποια από αυτά-ακολούθησαν τελικά αυτήν την πρακτική.¹¹⁴

γ) Τα μέλη των οργάνων της ένωσης να μην έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψιν τους, κατά την λήψη των αποφάσεων, με τις οποίες καθορίζουν τους κανόνες συμπεριφοράς των μελών τους σε μια αγορά, κριτήρια δημοσίου συμφέροντος, αλλά να μπορούν να ενεργούν και να αποφασίζουν προς το αποκλειστικό συμφέρον του επαγγελματικού τους κλάδου.

δ) Η νομική φύση της ένωσης, καθώς και το νομικό πλαίσιο στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις ή ο νομικός χαρακτηρισμός που δίνεται στο πλαίσιο αυτό από τις εθνικές έννομες τάξεις, δεν επηρεάζουν τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 81 παρ.1.¹¹⁵

I.A.2.iii). Εναρμονισμένες πρακτικές

Εναρμονισμένη πρακτική αποτελεί μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, ο οποίος, χωρίς να έχει προχωρήσει μέχρι της συνάψεως σύμβασης¹¹⁶ κατά κυριολεξία,

111. ΕΠΑ 292/IV/2005,ό.π.,σύμφωνα με την οποία «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αποτελεί κάθε έκφραση της κοινής βούλησης μέσα από κάποια οργανωτική δομή, η οποία αποβλέπει στην κοινή συμπεριφορά των μελών, ανεξάρτητα από τη δεσμευτικότητα της απόφασης και ανεξάρτητα από την μορφή την οποία αυτή λαμβάνει (οδηγίες, συστάσεις, συμβουλές)».

112. Ρούνης,ό.π.,σ.48

113. Καρύδης,ό.π.,σ.103

114. Ζευγώλης,ό.π.,σ.78

115. Καρύδης,ό.π.,σ.104

υποκαθιστά συνειδητώς τους κινδύνους του ανταγωνισμού με μια πρακτική συνεργασία μεταξύ τους¹¹⁷. Ο όρος της εναρμονισμένης πρακτικής είναι πολύ ευρύτερος των άλλων δύο τύπων συμπράξεων, ώστε σε περίπτωση αμφισβήτησης της πλήρωσης των κριτηρίων που θέτονται για την κατάφαση της ύπαρξης των άλλων δύο μορφών συμπράξεων, χρησιμοποιείται ο όρος της εναρμονισμένης πρακτικής. Έτσι, στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής, πέραν από αναπόδεικτες προφορικές συμβάσεις, συμφωνίες κυρίων και σιωπηρές κοινές βουλήσεις ομοιόμορφης συμπεριφοράς, εμπίπτουν όλες οι περιπτώσεις οι οποίες, έστω και αν δε κατέληξαν σε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία, υποκαθιστούν αυτή στην πράξη¹¹⁸. Η εναρμονισμένη πρακτική λειτουργεί, συνεπώς, ως ασφαλιστική δικλείδα, για τον έλεγχο συνεννόησης που δεν πληροί τις προϋποθέσεις της συμφωνίας ή της απόφασης.¹¹⁹

Για την κατάφαση εναρμονισμένης πρακτικής απαιτείται η απόδειξη δύο στοιχείων που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Το πρώτο στοιχείο είναι αντικειμενικό, η κοινή δράση των επιχειρήσεων, που χωρίς να απαιτείται να είναι όμοια, αρκεί να είναι συνδυασμένη ή ευθυγραμμισμένη, ώστε από την ατομική συμπεριφορά κάθε επιχείρησης να δίνεται η εικόνα κοινής δραστηριότητας¹²⁰¹²¹. Το δεύτερο στοιχείο είναι υποκειμενικό, απαιτείται δηλαδή να υπάρχει και η βούληση των επιχειρήσεων προς εναρμόνιση της συμπεριφοράς τους.¹²²

Για τη στοιχειοθέτηση εναρμονισμένης πρακτικής δεν είναι αναγκαίο να έχουν καταστρώσει τα ενδιαφερόμενα μέρη ένα κοινό σχέδιο με σκοπό την υιοθέτηση μιας

116. ΕΠΑ 127/1998, ΔΕΕ 1999,σ.60

117. Βλ. σε *Μικρουλέα*, Η διάκριση της εναρμονισμένης πρακτικής από την παράλληλη συμπεριφορά σε ολιγοπωλιακές αγορές, ΔΕΕ 2008, σ. 471, όπου γίνεται παραπομπή στην απόφαση του ΔΕΚ της 14.7.1972, στην Υπόθ. C-48/1969, Imperial Industries Ltd. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

118. Βλ. *Κοντοβαζαϊνίτης*, Εναρμονισμένη Πρακτική, σε: Σχινά, Προστασία του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, σ. 78.

119. *Τζουγανάτος*, Ολιγοπώλιο και συλλογική δεσπόζουσα θέση στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, 2004, σ.51.

120. Βλ. ΔΕΚ απόφ. της 14.07.1972, υποθέσεις 48,49/69,51-57/69, υπόθ. ICI κατά Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 1972-I-619 που αφορούσε εναρμονισμένη πρακτική των σημαντικότερων κατασκευαστών χρωστικών ουσιών στον ευρωπαϊκό χώρο, οι οποίοι τη δεκαετία του 1960 πραγματοποιούσαν συναντήσεις ανταλλαγής πληροφοριών. Σε μια απ' αυτές, που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο 1967 ανακοίνωσε η ελβετική εταιρία Geigy ότι θα υψώσει τις τιμές για όλη την γκάμα των προϊόντων της κατά 8% από 16.10.1967. Στις ακόλουθες εβδομάδες ακολούθησαν και οι λοιποί κατασκευαστές, ο ένας μετά τον άλλο ανακοινώνοντας την ίδια αύξηση για την ίδια ημέρα, έτσι ώστε στις 16.10.1967 όλοι οι κατασκευαστές είχαν υψώσει τις τιμές κατά 8%. Το ΔΕΚ στην υπόθεση αυτή ανέφερε ότι ο παραλληλισμός συμπεριφοράς δεν είναι αφ'εαυτός εναρμονισμένη πρακτική, αλλά δύναται να αποτελέσει ένδειξη τέτοιας συμπεριφοράς, αν οδηγεί σε συνθήκες ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν στις συνήθεις συνθήκες ανταγωνισμού σε μια αγορά.

121. Βλ. επίσης ΔΕΚ απόφ. της 14.7.1972, υπόθ. 48/69, Imperial Chemical Industries Ltd. v Commission of the European Communities, Συλλογή 1972, σ.619, στην οποία το ΔΕΚ δέχθηκε ότι « η παράλληλη συμπεριφορά καθεαυτή δεν πρέπει να ταυτίζεται με την εναρμονισμένη πρακτική, παρ'όλο που μπορεί να αποτελεί απόδειξη για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, αν οδηγεί σε συνθήκες ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν στις συνθήκες που φυσιολογικά θα έπρεπε να επικρατούν στην αγορά ενόψει της φύσης των προϊόντων, του μεγέθους και του αριθμού των επιχειρήσεων, καθώς και του όγκου της εν λόγω αγοράς».

122. ΔΕφΑθ 2770/2004, ΔΔΙΚΗ 2007/257· *Μικρουλέα*, ΔΕΕ 2008,ό.π., σ. 471.

συγκεκριμένης συμπεριφοράς, χρειάζεται όμως ένα minimum αμοιβαίας επαφής. Αρκεί έκαστο των μερών να έχει πληροφορήσει το άλλο μέρος για τη στάση που πρόκειται να υιοθετήσει, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η κάθε επιχείρηση που συμμετέχει στην πρακτική αυτή να μπορεί να ρυθμίζει τις ενέργειες της βασιζόμενη στους ανταγωνιστές της οι οποίοι, όπως αναμένει, θα συμπεριφερθούν κατά παράλληλο τρόπο.¹²³

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο βαθμός δυσκολίας εκτίμησης της ύπαρξης εναρμονισμένης πρακτικής αυξάνεται, ιδίως στις περιπτώσεις εκείνες που μια αγορά χαρακτηρίζεται ολιγοπωλιακή. Τότε, η συμπεριφορά των επιχειρήσεων ενδέχεται να είναι παράλληλη, όχι εξαιτίας μιας συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, αλλά επειδή οι επικρατούσες συνθήκες στη συγκεκριμένη αγορά οδηγούν τις δραστηριοποιούμενες σε αυτήν επιχειρήσεις με ασφάλεια στην εκτίμηση, ότι αν δεν ακολουθήσουν την στρατηγική των ανταγωνιστών τους, θα υποστούν βλάβη η οποία ενδέχεται να τους οδηγήσει ακόμη και στην εξαφάνισή τους από την αγορά.¹²⁴¹²⁵

1.Α.3. Δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 86 παρ.2¹²⁶ (πρώην άρθρου 90 παρ.2 συνθ.ΕΚ) στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης

Σύμφωνα με το άρθρο 90 παρ.2 της ΣυνθΕΚ (τώρα άρθρο 86 παρ.2) «οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες της παρούσας Συνθήκης, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει, νομικά ή πραγματικά, την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντίκειται προς το συμφέρον της Κοινότητας».

Η πρώτη φορά που ερώτημα με αντικείμενο την φύση οργανισμού συλλογικής διαχείρισης έφτασε ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ήταν το 1974. Με τη μορφή προδικαστικού ερωτήματος το ΔΕΚ ρωτήθηκε αν ο Βελγικός οργανισμός συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων, SABAM, είναι μια κλασική εμπορική επιχείρηση που σύμφωνα με το άρθρο 90 παρ.2 απολαμβάνει ειδικά προνόμια λόγω της

123. ΕΠΑ (ΟΛΟΜ) 325/Ν/2007, ΕΕμπΔ 2007, σ.179

124. Ζευγώλης, ό.π., σ.38

125. Π.χ. το να παρακολουθεί κάθε πρωί ένας έμπορος τις τιμές πώλησης των γεινιαζόντων ανταγωνιστών του και στη συνέχεια να βάζει παρεμφερείς τιμές στα προϊόντα που πωλεί, δε συνιστά εναρμονισμένη πρακτική.

126. Βλ. Παράρτημα

διεκπεραίωσης υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος.¹²⁷ Η βασική του λειτουργία εναπόκειται στην διαχείριση ιδιωτικών συμφερόντων, συγκεκριμένα δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, και συνεπώς, δεν καλύπτεται από το άρθρ.90 παρ.2 ΣυνθΕΚ.¹²⁸ Το ΔΕΚ επανέλαβε την ίδια απόφαση σε δύο ακόμα υποθέσεις που ακολούθησαν.¹²⁹ Στην υπόθεση GVL, μάλιστα πρόσθεσε ότι « **μολονότι ο έλεγχος δραστηριότητας αυτών των οργανισμών, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις εθνικές νομοθεσίες, ξεπερνά τον απλό δημόσιο έλεγχο που ασκείται σε άλλες επιχειρήσεις, ωστόσο δεν είναι τέτοιος που να τις συμπεριλαμβάνει στις ειδικές διατάξεις του άρθρου 86 παρ.2. ΣυνθΕΚ**». ¹³⁰ Η δε Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην απόφαση της στην παραπάνω υπόθεση¹³¹ αρνήθηκε την υπαγωγή της GVL στην παραπάνω διάταξη της Συνθήκης με την εξής αιτιολογία: «*Στην GVL δεν ανατέθηκε δια πράξεως κρατικού οργάνου ή καθιονδῆποτε άλλο τρόπο από την πλευρά της δημόσιας εξουσίας η παροχή υπηρεσιών. Η έναρξη των δραστηριοτήτων της, και μεν υπάγεται στη χορήγηση κρατικής έγκρισης, μέσω όμως αυτής της κρατικής έγκρισης δεν τους ανατίθεται οποιαδήποτε ιδιαίτερη αποστολή. Κατά τη χορήγηση της κρατικής έγκρισης εξετάζεται, απλώς, κατά πόσο η εταιρία η οποία υπέβαλε αίτηση χορήγησης εγκρίσεως, ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις για εταιρίες εκμεταλλεύσεως, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του *Wahrnehmungsgesetz*. Η χορήγηση παρόμοιας εγκρίσεως δεν συνιστά, επομένως, από την ίδια την φύση της απόφασης, την ανάθεση ιδιαίτερων καθηκόντων, αλλά απλά την παροχή αδείας για εκτέλεση ορισμένων πράξεων*». ¹³²

Το ΔΕΚ κατέληξε στο γενικό συμπέρασμα ότι οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης είναι επιχειρήσεις των οποίων η δραστηριότητα συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών, και ειδικότερα στην παροχή υπηρεσιών σχετικών με την εκμετάλλευση και διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας έναντι αμοιβής. Συνεπώς, η δραστηριότητά τους υπόκειται στις ίδιες προϋποθέσεις συμβατότητας με τους κανόνες ανταγωνισμού, όπως η δραστηριότητα κάθε επιχείρησης. Το γεγονός ότι οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν έχουν ως κύριο σκοπό την επίτευξη κέρδους, δεν επηρεάζει την φύση τους ως επιχειρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ.γ ΣυνθΕΚ.¹³³

127. Απόφαση ΔΕΚ της 30.1.1974, υπόθ. 127/73, *Belgische Radio en Televisie και Societé belge des auteurs, compositeurs et éditeurs κατά SV SABAM και NF Fonior* [υπόθεση BRT κατά SABAM και FONIOR, Συλλ. 1974, σ.51.

128. *Σταματούδη*, Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης κάτω από το πρίσμα του Ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού: το άδοξο τέλος μιας μακράς ιστορίας, ΚριΕ, σ. 220.

129. ΔΕΚ απόφ. της 25.10.1979, Υπόθεση 22/79 *Greenwich film Production, Paris κατά Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM) και Société des Editions Labrador, Paris*, Συλλ. 1979, σ.3275 και ΔΕΚ απόφ. της 2.3.1983, υπόθ. 7/82, *GVL κατά EC Commission*, Συλλ.1983, 483.

130. *Σταματούδη* (2006), σ. 177 ·*Pollaud-Dulian Frédéric*, *La gestion collective des droits de propriété intellectuelle*, άρθρο δημοσιευμένο στο site <http://www.dgccrf.bercy.gouv.fr>

131. Απόφαση της Επιτροπής της 29.10.1981, αναφερόμενη σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης **ΕΟΚ (IV/29. 839 GVL)**, ΕΕ αριθ. L 370 της 28.12.1981 σ. 0049 - 0059

132. *Κινινή* (2001), σ. 54.

133. *Σταματούδη* (2006), σ. 177.

1.A.4. Ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης ως συμφωνία επιχειρήσεων

Ως προς το ζήτημα αν οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης αποτελούν ή όχι συμφωνία επιχειρήσεων έχουν υποστηριχθεί αρκετές απόψεις.

Σύμφωνα με τη μία άποψη, ο δικαιούχος πνευματικής ιδιοκτησίας μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού του δικαιώματος ή ορισμένων εξουσιών από αυτό στον ΟΣΔ χάνει την οικονομική του αυτονομία και αποβάλλει την αυτόνομη επιχειρηματική του ιδιότητα. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, επομένως, οι δημιουργοί μετά τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων τους στον ΟΣΔ αντιμετωπίζονται όπως οι επιχειρήσεις στα πλαίσια ενός ομίλου, των οποίων οι συμφωνίες δεν εμπίπτουν στο άρθρ.1 ν.703/77 ή στο άρθρ.81 Συνθ.ΕΚ, διότι αποτελούν μια ενιαία οικονομικά επιχείρηση¹³⁴.

Κατά μία άλλη άποψη, όσον αφορά, ειδικότερα, τους αμιγώς εισπρακτικούς οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης, οι οποίοι περιορίζονται στην είσπραξη και διανομή της εύλογης αμοιβής που ορίζει ο νόμος στις περιπτώσεις υποχρεωτικής συλλογικής διαχείρισης, δεδομένου ότι δεν ενεργούν ανεξάρτητα καταπιστευτικά, καθορίζοντας οι ίδιοι τα αμοιβολόγια, η πράξη σύστασής τους ή ανάθεσης της σχετικής διαχείρισης σε αυτούς, αποκλείεται εξ ορισμού να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρ.1 του Ν.703/77, λόγω της έλλειψης της απαιτούμενης αυτονομίας.¹³⁵

1.A.5. Οι συμβάσεις αμοιβαιότητας

Ως σύμβαση αμοιβαίας αντιπροσωπεύσεως νοείται η σύμβαση μεταξύ δύο εθνικών εταιριών διαχείρισεως των δικαιωμάτων του δημιουργού, με την οποία οι εταιρίες αυτές αναθέτουν αμοιβαίως το δικαίωμα να χορηγούν, στο έδαφος για το οποίο έχουν την ευθύνη, τις αναγκαίες εγκρίσεις για κάθε εκμετάλλευση των έργων των μελών άλλων εταιριών¹³⁶ και να εξαρτούν τις εγκρίσεις αυτές από ορισμένους όρους, σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους στο εν λόγω έδαφος.¹³⁷ Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν, ιδίως, την πληρωμή δικαιωμάτων, των οποίων η είσπραξη γίνεται από την εντολοδόχο εταιρία για λογαριασμό της άλλης εταιρίας. Με τη σύμβαση διευκρινίζεται ότι κάθε εταιρία εφαρμόζει, όσον αφορά τα έργα του

134. Κινινή (2001), σ. 41 επ.

135. Κινινή (2001), σ. 42.

136. Ενδεικτικά ξένοι ΟΣΔ με τους οποίους έχουν υπογράψει συμβάσεις αμοιβαιότητας οι ελληνικοί ΟΣΔ «ΑΠΟΛΛΩΝ», «ΕΡΑΤΩ» ΚΑΙ «GRAMMO», είναι οι SWISS PERFORM (Ελβετικός), GVL (Γερμανικός), SPEDIDAM (Γαλλικός), AIE (Ισπανικός), SAMI (Σουηδικός), CREDIDAM (Ρουμάνικος), EJI (Ούγγρικός) κλπ.

137. βλ. απόφ. του Δικαστηρίου της 13.7.1989, Francois Lucazeau και λοιποί κατά Société des Auteurs, Compositeurs Editeurs de Musique (SACEM) και λοιπών, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 110/88, 241/88, 242/88, Συλλ. 1989, σ.02811· Απόφ. του ΔΕΚ της 13.7.1989. - Ministère public v Jean Louis Toumier, υπόθ. 395/87, Συλλογή 1989, σ.2521· Μικρουλέα, ΕΕμπΔ 1999, σ. 463.

ρεπερτορίου της άλλης εταιρίας, τα ίδια τιμολόγια, μεθόδους και μέσα εισπράξεως και επιμερισμού των δικαιωμάτων που εφαρμόζει η ίδια για τα έργα του δικού της ρεπερτορίου.

Επιπρόσθετα, κατά τις διεθνείς συμβάσεις που έχουν εφαρμογή στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι δικαιούχοι δικαιωμάτων του δημιουργού τα οποία έχουν αναγνωριστεί υπό το κράτος της νομοθεσίας ενός συμβαλλόμενου κράτους απολαύουν, στο έδαφος κάθε άλλου συμβαλλόμενου κράτους, της ίδιας προστασίας κατά της προσβολής των δικαιωμάτων αυτών, όπως και οι υπήκοοι του τελευταίου αυτού κράτους, καθώς και των μέσων παροχής έννομης προστασίας που παρέχονται στους υπηκόους αυτούς.

Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις, προκύπτει ότι οι συμβάσεις αμοιβαίας αντιπροσωπεύσεως μεταξύ εταιριών διαχείρισεως έχουν διπλό σκοπό: **αφενός**, αποβλέπουν στην επιβολή των ίδιων όρων, για το σύνολο των προστατευόμενων μουσικών έργων ανεξάρτητα από την προέλευση, για όλους τους χρήστες που είναι εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος, **αφετέρου**, επιτρέπουν στις εταιρίες διαχείρισεως να στηρίζονται, για την προστασία του ρεπερτορίου τους σε άλλο κράτος μέλος, στην οργάνωση που δημιουργήθηκε από την εταιρία διαχείρισεως η οποία ασκεί στη χώρα αυτή τις δραστηριότητές της, χωρίς να είναι υποχρεωμένες να προσθέσουν στην οργάνωση αυτή τα δικά τους δίκτυα συμβάσεων με τους χρήστες και τους δικούς τους επιτόπιους ελέγχους.

Με βάση τα ανωτέρω, το ΔΕΚ έκρινε ότι οι εν λόγω συμβάσεις αμοιβαίας αντιπροσωπεύσεως είναι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οι οποίες καθεαυτές δεν είναι περιοριστικές του ανταγωνισμού, ώστε να εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85 παρ.1 ΣυνθΕΚ. Θα μπορούσε να συνέβαινε διαφορετικά αν οι συμβάσεις αυτές καθιέρωναν αποκλειστικότητα, υπό την έννοια ότι οι εταιρίες διαχείρισεως θα αναλάμβαναν να μην επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση στο ρεπερτόριό τους στους εγκατεστημένους στην αλλοδαπή χρήστες εγγεγραμμένης μουσικής.¹³⁸

Εμπίπτουν οι εν λόγω συμβάσεις στην απαγόρευση του άρθρ.81 Συνθ.Εκ;

Εναρμονισμένη πρακτική

Στις αποφάσεις' του ΔΕΚ, SACEM I και SACEM II, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι παράλληλες απλώς συμπεριφορές μπορούν, υπό ορισμένες περιστάσεις, να αποτελέσουν σοβαρή ένδειξη ότι υπάρχει εναρμονισμένη πρακτική όταν καταλήγουν στη διαμόρφωση όρων ανταγωνισμού οι οποίοι δεν ανταποκρίνονται στους συνήθεις όρους του ανταγωνισμού¹³⁹. Ωστόσο, μια τέτοια συνεννόηση δεν μπορεί να προεξοφλείται όταν το παράλληλο της συμπεριφοράς μπορεί να εξηγηθεί από άλλους λόγους εκτός από την ύπαρξη συνεννοήσεως. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν οι εταιρίες διαχείρισεως δικαιωμάτων του δημιουργού των άλλων κρατών μελών είναι υποχρεωμένες, σε περίπτωση

138. Βλ. ΔΕΚ απόφ. της 13.7.1989, Francois Lucazeau και λοιποί κατά Société des Auteurs, Compositeurs Editeurs de Musique (SACEM) και λοιπών, ό.π.

139. Βλ. ΔΕΚ απόφ. της 14.07.1972, υποθέσεις 48,49/69,51-57/69, υπόθ. ICI κατά Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 1972-I-619, ό.π.

άμεσης πρόσβασης στο ρεπερτόριό τους, να οργανώσουν το δικό τους σύστημα διαχείρισεως και ελέγχου σε άλλο έδαφος.

I.B. Η σύμπραξη να έχει ως περιεχόμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό, την παρακώλυση ή την νόθευση του ανταγωνισμού.

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση εφαρμογής του κανόνα του άρθρ.1 παρ.1. του ν.703/77,δηλαδή το περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο ή αποτέλεσμα της σύστασης της εταιρίας συλλογικής διαχείρισης, υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συνδρομή της, δεδομένου ότι οι δικαιούχοι δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, λαμβανομένης υπόψη της μοναδικότητας του κάθε έργου, δε βρίσκονται σε σχέση ανταγωνισμού. Η ζήτηση, δηλαδή των καταναλωτών είναι πάντοτε προσανατολισμένη σε ένα συγκεκριμένο έργο ορισμένου δημιουργού, το οποίο δεν μπορεί να υποκατασταθεί από κάποιο άλλο. Συνεπώς, σύμφωνα με την ανωτέρω άποψη, η ίδρυση του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, αποκλείεται εξ ορισμού να προκαλέσει οποιοδήποτε αποτέλεσμα περιοριστικό του ανταγωνισμού, με επαχθή ενέργεια για τους τρίτους, δηλαδή τους χρήστες του έργου.¹⁴⁰

I.Γ. Η προσβολή του ενδοκοινοτικού εμπορίου

Από το γράμμα των άρθρων 81 και 82 ΣυνθΕΚ προκύπτει ότι τα άρθρα αυτά εφαρμόζονται στις περιοριστικές του ανταγωνισμού συμπράξεις, καθώς και στις καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης μόνον εφόσον μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ο επηρεασμός, επομένως, του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών χρησιμεύει ως κριτήριο οριοθέτησης μεταξύ του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ειδικότερα των άρθρων 81 και 82 της ΣυνθΕΚ και του πεδίου εφαρμογής του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού.

Από πάγια νομολογία¹⁴¹ προκύπτει ότι, για να μπορεί μια συμφωνία να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών ή πραγματικών αντικειμενικών στοιχείων, να είναι δυνατόν να πιθανολογηθεί, με επαρκή βαθμό βεβαιότητας, ότι μπορεί να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών κατά τρόπο που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων μιας ενιαίας αγοράς, μεταξύ των κρατών μελών.¹⁴²

¹⁴⁰ Κινινή (2001), σ. 44.

¹⁴¹ Βλ. απόφ. ΔΕΚ της 25.1.2007, C-407/2004, P.Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, σ. I-829.

¹⁴² Βλ. σχετικά ΔΕΚ απόφ. της 23.4.2009, υποθ. C-425/2007 P, ΔιΜΕΕ 2/2009, σ. 249 επ: Με αίτηση αναίρεσεως, η ΑΕΠΙ ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του ΠΕΚ της 12.7.2007, T-229/2005, ΑΕΠΙ κατά Επιτροπής με την οποία απορρίφθηκε η ασκηθείσα από την ΑΕΠΙ προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής, της 18.4.2005, περί απορρίψεως της καταγγελίας που υπέβαλε η ανααιρεσείουσα σχετικά με φερόμενη παράβαση των άρθρ.81 και 82 ΕΚ που διέπραξαν οι οργανισμοί Ερατώ, Απόλλων και Grammo, οι οποίοι αποτελούν ελληνικούς ΟΣΔ δικαιωμάτων συγγενικών προς τα δικαιώματα του δημιουργού στον τομέα της μουσικής. Στην καταγγελία της, η ΑΕΠΙ υποστήριξε, ότι οι

II. Η απαγόρευση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης κατά το αρ.2 του ν.703/77 και 82 Συνθ.ΕΚ.

Το άρθρο 82¹⁴³ της Συνθ.ΕΚ απαγορεύει την καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει μία και μόνη επιχείρηση ή περισσότερες επιχειρήσεις από κοινού στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της. Η ίδια ρύθμιση έχει μεταφερθεί αυτούσια στο ελληνικό δίκαιο, και συγκεκριμένα στο άρθρ.2¹⁴⁴ ν.703/77 «περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού».

Όροι του πραγματικού του άρθρ.2 του ν.703/77 και 82 ΣυνθΕΚ :

- A) επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση σε μια ορισμένη σχετική αγορά**
- B) καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης**
- Γ) Η κατάχρηση αυτή να μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών(ισχύει για το άρθρ.82 ΣυνθΕΚ)**

II.A) δεσπόζουσα θέση ΟΣΔ

II.A.1. Ορισμός δεσπόζουσας θέσης

Το άρθρ.2 δεν δίνει ορισμό της δεσπόζουσας θέσεως. Για την κατανόησή του μπορεί να ξεκινήσει κανείς από τον ορισμό που της έδωσε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Στην υπόθεση *Continental Can*, η Επιτροπή θεώρησε ως κριτήριο της δεσπόζουσας θέσεως *τη δυνατότητα μιας επιχειρήσεως να αναπτύξει ανεξάρτητη συμπεριφορά ώστε να της επιτρέπει να μην λαμβάνει σοβαρά υπόψη τους ανταγωνιστές της, τους αγοραστές ή προμηθευτές της*. Σημασία, έτσι, αποφασιστική έχει η διαπίστωση ότι η θέση της επιχειρήσεως είναι τόσο ισχυρή στην αγορά ώστε να της εξασφαλίζει μία συνολική ανεξαρτησία συμπεριφοράς.

Στην υπόθεση *United Brands*¹⁴⁵ το ΔΕΚ έδωσε τον ακόλουθο ορισμό της δεσπόζουσας θέσεως ως τη «θέση οικονομικής δύναμης που απολαμβάνει μια επιχείρηση και της δίνει τη δυνατότητα να παρεμποδίζει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό που διατηρείται στη σχετική

τρεις ΟΣΔ παραβαίνουν το άρθρ.81 και 82 της ΣυνθΕΚ, καθόσον προβαίνουν σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως και δημιουργούν συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές. Επίσης, τόνισε ότι το αντίτιμο για τα συγγενικά δικαιώματα είχε καθοριστεί σε υπερβολικό ύψος, το οποίο έφτανε μέχρι το 5% των ακαθαρίστων εσόδων των ελληνικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών. Η συμπεριφορά αυτή, κατά την ΑΕΠΙ, συνιστά παράβαση των άρθρων 81 και 82 της ΣυνθΕΚ και της προκαλεί ανεπανόρθωτη βλάβη, στο βαθμό που οι επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να καταβάλουν αυτά τα υπερβολικά ποσά, οπότε η αναιρεσείουσα αδυνατεί να εισπράξει το αντίτιμο που ζητεί για τα δικαιώματα του δημιουργού. Η Επιτροπή, απέρριψε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, την καταγγελία ως προς τους τρεις ΟΣΔ, λόγω ελλείψεως κοινοτικού ενδιαφέροντος, για το λόγο ότι δεν επηρεάζεται το εμπόριο των κρατών μελών.

143. Βλ. Παράρτημα.

144. Βλ. Παράρτημα.

145. ΔΕΚ απόφ. της 14.2.1978, υπόθ. C-27/76, *United Brands*, Συλλογή 1978, 207

αγορά δίνοντάς της τη δύναμη να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες και τέλος τους καταναλωτές.¹⁴⁶

II.A.2. Τρόποι εξέτασης της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης

Ενδείξεις(και όχι αποδείξεις) ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης, οι οποίες αξιολογούνται σωρευτικά και όχι μεμονωμένα, είναι οι ακόλουθες:

1. Το κριτήριο της ανεξάρτητης συμπεριφοράς

Η πρώτη απόφαση Continental Can του ΔΕΚ¹⁴⁷ έκρινε ότι υπάρχει δεσπόζουσα θέση, όταν μια επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί ανεξάρτητα στην αγορά. Αυτό συμβαίνει όταν η επιχείρηση μπορεί να επιβάλει τους όρους της στην αγορά, χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τα συμφέροντα των ανταγωνιστών, των προμηθευτών και των αγοραστών της. Εν συνεχεία, στην υπόθεση United Brands¹⁴⁸, το ΔΕΚ αξίωσε για την κατάφαση της δεσπόζουσας θέσης, όχι μόνο το κριτήριο της ανεξάρτητης συμπεριφοράς, αλλά και ότι η δυνατότητα ανεξάρτητης συμπεριφοράς περιάγει την επιχείρηση σε θέση να εμποδίζει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό.¹⁴⁹

2. Μεριδίο αγοράς

Κριτήριο το οποίο μπορεί να οδηγήσει στην αναγνώριση της δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης αποτελεί το ποσοστό συμμετοχής της στην σχετική αγορά (μερίδιο αγοράς). Αυτό προσδιορίζεται, καταρχήν, από το ποσοστό συμμετοχής της επιχείρησης στην αγορά, δηλαδή από τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιείται με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της συγκεκριμένης επιχείρησης στη σχετική αγορά.

Έχει κριθεί¹⁵⁰ ότι μια επιχείρηση η οποία έχει μερίδιο αγοράς πάνω από ένα ποσοστό 70% σε μια σχετική αγορά σημαίνει άνευ ετέρου ότι έχει δεσπόζουσα θέση, ή αντίθετα, όταν μια επιχείρηση έχει κάτω από 10% σε μια αγορά, δεν έχει δεσπόζουσα θέση. Υπάρχει, όμως, και η «γκρίζα περιοχή» του ανταγωνισμού, σύμφωνα με την οποία επιχείρηση που κατέχει μερίδιο αγοράς μεταξύ 20% και 40%, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση. Κριτήριο αποτελούν περαιτέρω, τα μερίδια άλλων ανταγωνιστριών εταιρειών στην σχετική αγορά. Δηλαδή, όταν μια επιχείρηση έχει ένα μερίδιο αγοράς 40%, αλλά οι άλλες δύο ανταγωνίστριες επιχειρήσεις της στη σχετική αγορά έχει εκάστη εξ αυτών ποσοστό 30%, συμπεραίνει κανείς ότι η πρώτη επιχείρηση δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση, διότι δεν μπορεί να λειτουργεί ανεξάρτητα, καθώς θα λάβει υπόψη της στην οικονομική της πολιτική αναγκαστικά την στρατηγική που ακολουθούν οι άλλες δύο επιχειρήσεις. Αντίθετα, όταν μια

146. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου, 2001, σ. 507.

147. ΔΕΚ απόφ. της 21.2.1973, Υποθ. 6/72, Continental Can, Συλλ. 1973, σ. 215.

148. ΔΕΚ απόφ. της 14.2.1978, υποθ. C-27/76, United Brands, Συλλογή 1978, 207

149. Μικρουλέα, ΧρΙΔ 2006, σ. 7.

150. ΠΠρΑθ 10/2002, ΔΕΕ 2002, σ. 169.

επιχείρηση συμμετέχει με ποσοστό 40% στη σχετική αγορά, ενώ το υπόλοιπο 60% είναι διασκορπισμένο σε πάρα πολλές επιχειρήσεις, τότε σε αυτήν την περίπτωση η πρώτη επιχείρηση με το 40% μπορεί να έχει δεσπίζουσα θέση, διότι μπορεί ακριβώς να κάνει ανεξάρτητη πολιτική, έχει δηλαδή την πραγματική δυνατότητα μονομερούς επηρεασμού των όρων αυτής της αγοράς ή όπως ορθώς λέγεται, τη δυνατότητα παρεμπόδισης ενός αποτελεσματικού ανταγωνισμού.¹⁵¹

3. Νομικά ή πραγματικά εμπόδια εισόδου άλλων ανταγωνιστών στη σχετική αγορά

Συμπληρωματική και επικουρική, κατά κανόνα, ένδειξη δεσπίζουσας θέσης σε μια συγκεκριμένη αγορά, συνιστά η ύπαρξη φραγμών εισόδου στη συγκεκριμένη αγορά, οι οποίοι εμποδίζουν ή καθιστούν πολλές φορές αδύνατη την ανάπτυξη δυνητικού ανταγωνισμού. Σημαντικά εμπόδια εισόδου μπορεί να είναι είτε πραγματικά είτε νομικά. Νομικοί λόγοι είναι τα απόλυτα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας, το δικαίωμα στο σήμα και το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Άλλα εμπόδια εισόδου μπορεί να είναι η ίδια η επιχειρηματική οργάνωση μιας επιχείρησης, τα σήματα φήμης, το οργανωμένο δίκτυο διανομής της, η τεχνολογική της υπεροχή¹⁵², ακόμα και η εμπορική της πολιτική.¹⁵³

II.A.3. Ο *de facto* μονοπωλιακός χαρακτήρας των ΟΣΔ

Με εξαίρεση περιπτώσεις που ο ίδιος ο νομοθέτης αποδίδει σε έναν διαχειριστικό οργανισμό μονοπωλιακό χαρακτήρα¹⁵⁴, οι εθνικές νομοθεσίες κατά κανόνα δεν αποκλείουν τη δραστηριοποίηση περισσότερων οργανισμών για ίδιες κατηγορίες έργων ή μορφές χρήσης. Στην πράξη συνήθίζεται διεθνώς μια μονοπωλιακή μορφή συλλογικής διαχείρισης, με διαχωρισμό του διαχειριστικού αντικειμένου μεταξύ των οργανισμών κατά κατηγορία δικαιωμάτων, δικαιούχων ή έργων ανά κράτος.¹⁵⁵

Αυτό γίνεται αντιληπτό, αν αναλογιστεί κανείς τις υψηλές οικονομικές και οργανωτικές απαιτήσεις της ίδρυσης και διαρκούς λειτουργίας ενός διαχειριστικού οργανισμού. Ένα μονοπωλιακά οργανωμένο σύστημα διευκολύνει το διαχειριστικό έργο του οργανισμού και

151. Μικρουλέα, ΧρίΔ 2006, σ. 7.

152. Στην περίπτωση της Microsoft, η εταιρία ενδυναμώνει τη δεσπίζουσα θέση της με εμπόδια πρόσβασης. Οι μεν καταναλωτές προτιμούν το σύστημα της ως άνω εταιρίας επειδή έχουν τις περισσότερες επιλογές, οι δε προγραμματιστές δημιουργούν προγράμματα για το αυτό σύστημα που διαθέτει τους περισσότερους χρήστες και ως εκ τούτου και οι δύο αυτοί παράμετροι αποτρέπουν τρίτες επιχειρήσεις από την είσοδό τους στην αγορά των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

153. Σύμφωνα με τον Καρύδη, εκτός από την έρευνα της δομής της αγοράς, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η συμπεριφορά της ίδιας της επιχείρησης. Ως συμπεριφορά, νοείται η πολιτική που ακολουθεί η επιχείρηση στον τομέα καθορισμού τιμών, παραγωγής, διαφήμισης και γενικά προώθησης των πωλήσεων. Ταυτόχρονα, η συναλλακτική πολιτική, δηλαδή, η πολιτική στα πλαίσια των συμφωνιών που συνάπτει η επιχείρηση, μπορεί να ενισχύσει τη θέση της στη σχετική αγορά.

154. De iure μονοπώλια υπάρχουν στην Ιταλία (SIAE), τη Λετονία.

155. Σταυρίδου (1992), σ. 32.

ισχυροποιεί τη διαπραγματευτική θέση του έναντι των χρηστών. Για τους χρήστες, η συνύπαρξη πολλών οργανισμών με την ίδια αρμοδιότητα καθιστά τα διαχειριστικά όρια του καθενός δυσδιάκριτα, ενώ μια μονοπωλιακή διαχείριση, καταρχήν, συνεπάγεται μεγαλύτερη συγκέντρωση έργων, άρα ευκολότερη πρόσβαση σε αυτά με την λήψη μίας και μόνης άδειας.¹⁵⁶

Η πρακτική έχει αποδείξει ότι όταν δύο ΟΣΔ ανταγωνίζονται στην ίδια κατηγορία δικαιωμάτων στην ίδια χώρα, η συνύπαρξή τους δεν διαρκεί και ότι ο ένας ΟΣΔ οδηγείται σε πτώχευση.¹⁵⁷¹⁵⁸

II.A.4. Οριοθέτηση της σχετικής αγοράς γενικά και ειδικότερα η σχετική αγορά δραστηριοποίησης των ΟΣΔ

II.A.4.1.Γενικά

Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης κατά το άρθρ.2 του ν.703/1977,εξετάζεται πάντοτε σε συνάρτηση με μία ορισμένη αγορά, η οποία οριοθετείται: α) ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες (σχετική γεωγραφική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών), β) γεωγραφικώς (σχετική γεωγραφική αγορά) και γ) χρονικώς.

Η κατ' αντικείμενο σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους¹⁵⁹.

Ο ορισμός της οικείας γεωγραφικής αγοράς εξαρτάται, όπως και ο ορισμός της αγοράς προϊόντων ή υπηρεσιών, από εκτιμήσεις οικονομικής φύσεως. Η γεωγραφική αγορά μπορεί να οριστεί έτσι ως το έδαφος, επί του οποίου όλοι οι επιχειρηματίες βρίσκονται σε παρεμφερείς συνθήκες ανταγωνισμού, όσον αφορά ακριβώς τα οικεία προϊόντα ή υπηρεσίες. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν απαιτείται να είναι απολύτως ομοιογενείς οι αντικειμενικές συνθήκες ανταγωνισμού των επιχειρηματιών. Αρκεί να είναι παρεμφερείς ή επαρκώς ομοιογενείς¹⁶⁰.Επιπλέον, η αγορά αυτή μπορεί να περιορίζεται σε ένα μόνο κράτος μέλος

¹⁵⁶. Σταυρίδου (1992), σ. 33.

¹⁵⁷. Pollaud-Dullian, "La gestion collective des droits de propriété intellectuelle", άρθρο δημοσιευμένο στο site <http://www.dgccrf.bercy.gouv.fr>.

¹⁵⁸. Παράδειγμα πτώχευσης ΟΣΔ λόγω ανταγωνισμού έχουμε στην αγορά των πνευματικών δικαιωμάτων των εικαστικών καλλιτεχνών στη Γαλλία, όπου ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ των οργανισμών SPADEM και ADAGP οδήγησε στην πτώχευση της SPADEM.

¹⁵⁹. Βλ.ΔΕΚ απόφ. της 11.12.1980, 31/1980, L' Oreal, Συλλ. 1980/III, σελ. 471,σκέψη 25· Απόφ. ΔΕΚ της 9.11.1983, 322/1981, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σελ. 3461, σκέψη 37· Απόφ. της 3.7.1991, C-62/1986, AKZO κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, σελ. I-3359, σκέψη 51).

¹⁶⁰. Βλ. επ' αυτού, απόφαση United Brands,ό.π. και United Brands Continental κατά Επιτροπής,ό.π., σκέψεις 44 και 53.

(βλ., επ' αυτού, απόφαση *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* κατά Επιτροπής, σκέψη 28)¹⁶¹.

Η σχετική γεωγραφική αγορά πρέπει να οριοθετείται και χρονικά υπό την έννοια ότι είναι ενδεχόμενο ορισμένες επιχειρήσεις να έχουν οικονομική δύναμη σε μια ορισμένη χρονική περίοδο λόγω αιφνίδιας μεταβολής των συνθηκών ή λόγω εποχικότητας των προσφερόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών. Χαρακτηριστική περίπτωση χρονικής οριοθέτησης της αγοράς αποτελεί η αγορά των εισιτηρίων στον παγκόσμιο αγώνα ποδοσφαίρου στο Παρίσι, όπου και κρίθηκε η δεσπόζουσα θέση των επιχειρήσεων.¹⁶²

II.A.4.2.Οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στην περίπτωση των ΟΣΔ

Η συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, κατά τη συνήθη διάκριση, καλύπτει τρεις βασικές αγορές:

α) τις υπηρεσίες διαχείρισης δικαιωμάτων για λογαριασμό των δημιουργών/δικαιούχων

Η πρώτη σχετική αγορά προϊόντος είναι η αγορά παροχής υπηρεσιών διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στους δικαιούχους, όσον αφορά τα δικαιώματα δημόσιας εκτέλεσης. Από την πλευρά της προσφοράς, η αγορά χαρακτηρίζεται από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης που αναλαμβάνουν τη διαχείριση των δικαιωμάτων δημόσιας εκτέλεσης για λογαριασμό των δικαιούχων μουσικών έργων προστατευόμενων με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, οι οποίοι, από την πλευρά της ζήτησης, επιθυμούν να εισέλθουν σε ένα συλλογικό σύστημα διαχείρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Όταν ο δικαιούχος μεταβιβάζει τα δικαιώματά του σε εταιρεία συλλογικής διαχείρισης καθίσταται μέλος της συγκεκριμένης εταιρείας.¹⁶³

β) τις υπηρεσίες διαχείρισης δικαιωμάτων για λογαριασμό άλλων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης

Από την πλευρά της προσφοράς, η αγορά αυτή χαρακτηρίζεται από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης που είναι διατεθειμένες και ικανές να διαχειριστούν τα δικαιώματα δημόσιας εκτέλεσης για λογαριασμό άλλων εταιρειών συλλογικής διαχείρισης.

Η πλευρά της ζήτησης χαρακτηρίζεται από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης που επιχειρούν να εξασφαλίσουν τη διαχείριση του ρεπερτορίου τους εκτός της χώρας εγκατάστασής τους στον ΕΟΧ. Κατά συνέπεια, η πλευρά της ζήτησης χαρακτηρίζεται από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης στις οποίες τα μέλη τους έχουν αναθέσει να διαχειρίζονται τα δικαιώματα εκτέλεσης, που συνδέονται με τα ρεπερτόρια τους, σε επικράτειες εκτός της

¹⁶¹. Βλ. σημείωση *Μαρίνου*, για την ΔΕΚ απόφ. της 1.7.2008, υπόθ. C-49/2007, ΔΕΕ 2008.

¹⁶². *Μικρουλέα*, ΧρΙΔ 2006, σ.15, με περαιτέρω παραπομπές σε Επιτροπή 27.10.1992, ΕΕ 1992, Nr. L 326/31 και *Mestmaecker/Schweitzer*, *Europaisches Wettbewerbsrecht*, παρ.16 αρ.11.

¹⁶³. Βλ. Απόφαση της Επιτροπής της 16.07.2008 σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/C2/38.698 – CISAC).

επικράτειας εγκατάστασης της εταιρείας συλλογικής διαχείρισης. Οι υπηρεσίες που οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης παρέχουν ή μία στην άλλη καλύπτουν, συγκεκριμένα, τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης για τη χρήση των προστατευόμενων έργων, την παρακολούθηση και το λογιστικό έλεγχο της χρήσης αυτής από τον αδειοδόχο, τη χρέωση των χρηστών, τον έλεγχο της πραγματικής χρήσης της μουσικής από τους αδειοδόχους για την απόδοση των τελών στους διαφορετικούς δημιουργούς, και την επακόλουθη είσπραξη και μεταβίβαση των τελών εκμετάλλευσης στις αποδέκτριες εταιρείες συλλογικής διαχείρισης. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν επίσης τη γενική παρακολούθηση της αγοράς με σκοπό τον εντοπισμό των εταιρειών ή ιδιωτών εκείνων που χρησιμοποιούν μουσική, και επομένως χρειάζονται άδεια, και τη λήψη μέτρων επιβολής, αν παραστεί ανάγκη, για να εξασφαλισθεί ότι οι εταιρείες αυτές ή τα συγκεκριμένα άτομα λαμβάνουν την απαιτούμενη άδεια ή αλλιώς σταματούν να εκμεταλλεύονται παρανόμως το έργο.¹⁶⁴

και

γ) τις υπηρεσίες παραχώρησης αδειών χρήσης έργων προς τους ενδιαφερόμενους χρήστες. Αυτές με τη σειρά τους διακρίνονται με βάση την κατηγορία των προς διαχείριση έργων (μουσικά, οπτικοακουστικά έργα λόγου κ.ο.κ.) σε άλλες αγορές μη εναλλάξιμες μεταξύ τους.¹⁶⁵

Στην υπόθεση ΕΠΑ 245/III/2003, σχετική αγορά θεωρήθηκε η αγορά διαχείρισης των δικαιωμάτων των πνευματικών δημιουργών (στιχουργών και συνθετών) επί των μουσικών έργων τους και γεωγραφική αγορά η ελληνική επικράτεια. Κατοχή δεσπόζουσας θέσης στην εν λόγω αγορά της ΑΕΠΙ με μερίδιο 95% και ως ουσιαστικά ο μοναδικός οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων των πνευματικών δημιουργών (στιχουργών και συνθετών) επί των έργων τους.¹⁶⁶

II.B.) Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης:

II.B.1. Έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης

Στην υπόθεση Hoffmann-La Roche¹⁶⁷ αναφέρεται ένας κλασικός ορισμός της κατάχρησης: «Η έννοια της κατάχρησης είναι μια αντικειμενική έννοια, η οποία σχετίζεται με τη συμπεριφορά μίας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά, και είναι τέτοια, ώστε να επηρεάζει τη δομή της αγοράς και ως αποτέλεσμα ακριβώς της ύπαρξης της επιχείρησης αυτής, ο ανταγωνισμός να περιορίζεται και μέσω προσφυγής σε μεθόδους

¹⁶⁴. Βλ. Απόφαση της Επιτροπής της 16.07.2008 σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/C2/38.698 – CISAC).

¹⁶⁵. Σταυρίδου, Συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και δίκαιο του ανταγωνισμού (Σκέψεις με αφορμή την απόφαση ΕΠΑ 245/III/2003), ΧρίΔ 2003, σ. 1015.

¹⁶⁶. Τριανταφυλλάκης, Ελεύθερος ανταγωνισμός – Πρακτική - Νομολογία εθνική και ευρωπαϊκή, 2005, σ. 46.

¹⁶⁷. Απόφ. ΔΕΚ της 23.5.1978, υποθ.102/77, Hoffmann-La Roche/Centrafarm, Συλλ.Νομολ. 1978, σ.1139

άλλες από αυτές που διέπουν τον συνήθη ανταγωνισμό σε αγαθά και υπηρεσίες στη βάση συναλλαγών εμπορικών παραγόντων, έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της διατήρησης του ενυπάρχοντος βαθμού ανταγωνισμού στην αγορά ή την ανάπτυξή του. Όπως αναφέρει ο P-J Loewenthal, "The defense of "objective justification" in the application of article 82 EC»(2005) 28 Kluwer Law International 455,σελ.458,δύο στοιχεία ξεχωρίζουν τον ορισμό αυτό. Για να συνιστά μια συμπεριφορά κατάχρηση πρέπει: 1) να έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της διατήρησης ή της ανάπτυξης του ανταγωνισμού στην αγορά, και 2) να είναι το αποτέλεσμα μεθόδων άλλων από αυτές που διέπουν τον «κανονικό ανταγωνισμό» σε αγαθά και υπηρεσίες. Αυτή η ανάλυση είναι γνωστή ως ανάλυση των δύο σταδίων («two-tier» analysis).

II.B.2. Παραδείγματα καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως:

Στο άρθρ. 2 του ν. 703/77 αναφέρονται ως παραδείγματα καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως της δεσπόζουσας θέσεως :

α) ο άμεσος ή έμμεσος εξαναγκασμός προς καθορισμό είτε των τιμών της αγοράς ή πωλήσεως είτε άλλων μη εύλογων όρων συναλλαγής.

β) ο περιορισμός της παραγωγής, της καταναλώσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών.

γ) η εφαρμογή άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως η αδικαιολόγητη άρνηση πωλήσεων, αγορών ή άλλων συναλλαγών κατά τρόπο ώστε μερικές επιχειρήσεις να τίθενται σε μειονεκτική θέση κατά τον ανταγωνισμό και

δ) η εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων εκ της αποδοχής από τους συμβαλλομένους πρόσθετων παροχών που, κατά τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες, δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

II.B.3. Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης-Νομολογιακά παραδείγματα

Η εξέταση της καταχρηστικής συμπεριφοράς των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης θα χωριστεί σε δύο μέρη. Στην καταχρηστική συμπεριφορά των οργανισμών προς τα μέλη τους και σε αυτήν απέναντι στους χρήστες του ρεπερτορίου τους.

i) Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης στην εσωτερική σχέση ΟΣΔ και δικαιούχων πνευματικής ιδιοκτησίας

α) επιβολή μη δίκαιων όρων:

Οι υποθέσεις GEMA I¹⁶⁸ και GEMA II¹⁶⁹

Στις υποθέσεις αυτές, η Επιτροπή ασχολήθηκε για πρώτη φορά με το ζήτημα, αν συνιστά επιβολή μη εύλογων όρων, το γεγονός ότι η κατάρτιση της σύμβασης ανάθεσης διαχείρισης συναρτάται με τη μεταβίβαση του συνόλου των δικαιωμάτων για όλες τις μορφές χρήσης. Η Επιτροπή, εφαρμόζοντας το άρθρο 86 (νυν 82) ΣυνθΕΚ, έκρινε ότι η συμπεριφορά της GEMA, όπως αποκρυσταλλωνόταν σε όρους του καταστατικού και των συμβάσεων ανάθεσης, υποχρέωνε τα μέλη της (συνθέτες ή εκδότες) να μένουν προσκολλημένοι σε αυτήν, αποκλείοντάς τους την ευχέρεια να επιλέξουν τις διαχειριστικές υπηρεσίες κάποιου άλλου εθνικού διαχειριστικού φορέα στο ίδιο ή σε άλλο κράτος μέλος στην Κοινότητα. Όπως αναφέρει σχετικά η Επιτροπή, «η καταγγελία εναντίον της GEMA στοχεύει στην καταχρηστική προσπάθειά της, με τη βοήθεια όρων των συμβάσεων διαχείρισης, να μετατρέψει τη δεσπίζουσα θέση της σε ένα απόλυτο μονοπώλιο».¹⁷⁰

Στην υπόθεση «GEMA I», η Επιτροπή έκρινε ότι είναι αντίθετος προς την απαγόρευση του άρθρ.86 (νυν 82) Συνθ.ΕΚ, ο περιορισμός που επιβαλλόταν στα μέλη της GEMA να αποφασίζουν ελεύθερα, αν με τακτική καταγγελία στο τέλος κάθε έτους της εξαετούς σύμβασης ανάθεσης θα αποσύρουν μεμονωμένες κατηγορίες δικαιωμάτων από τη διαχείριση της GEMA, χωρίς να χάσουν την ιδιότητα του μέλους¹⁷¹. Παράλληλα, η Επιτροπή διέκρινε τις εξής κατηγορίες του περιουσιακού δικαιώματος του δημιουργού:

1. το γενικό εκτελεστικό δικαίωμα¹⁷²
2. το δικαίωμα μετάδοσης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της αναμετάδοσης
3. το δικαίωμα κινηματογραφικής προβολής
4. το δικαίωμα μηχανικής αναπαραγωγής και διάθεσης συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της αναμετάδοσης
5. το δικαίωμα κινηματογραφικής παραγωγής
6. το δικαίωμα παραγωγής, αναπαραγωγής, διάθεσης και αναμετάδοσης υλικών φορέων εγγραφής εικόνας

168. Απόφ. της Επιτροπής της 2.06.1971, IV/26.760-GEMA, L 134/15.

169. Απόφ. της Επιτροπής της 6.07.1972, IV/26.760-GEMA, L 166/22.

170. Σταυρίδου, ΧρίΔ 2003, σ. 1017.

171. Με την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού για εξάλειψη της ρήτρας αποκλειστικότητας στα συμβόλαια που συνάπτουν συνθέτες με εταιρείες συλλογής και είσπραξης πνευματικών δικαιωμάτων (16.07.2008), όλες οι εταιρείες συλλογής και είσπραξης πνευματικών δικαιωμάτων καλούνται να απαλείψουν από τα συμβόλαια που συνάπτουν με καλλιτέχνες τις περιοριστικές ρήτρες, που εμποδίζουν τους συμβαλλόμενους από το να επιλέξουν ή να μετακινηθούν σε άλλη εταιρεία (membership clause), βλ. ΕΕΕυρΔ 2008, σ. 496

172. Τα εκτελεστικά δικαιώματα απορρέουν από τη δημόσια εκτέλεση του έργου, είτε αυτή γίνεται δια ζωντανής μουσικής σε κέντρα διασκέδασης, συναυλίες κλπ., είτε δια μουσικής εκτελούμενης με μηχανικά μέσα σε ξενοδοχεία, κινηματογράφους, μπαρ, ντίσκο, εργοστάσια, αεροδρόμια κ.λπ. είτε γίνεται δια μετάδοσης από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση.

7.τα δικαιώματα εκμετάλλευσης από νέες τεχνολογικές εφαρμογές ή από μελλοντικές νομοθετικές μεταβολές.

Περίπου ένα χρόνο αργότερα, η Επιτροπή, εξετάζοντας αίτημα αρνητικής πιστοποίησης της GEMA ανέπτυξε τις θέσεις της για τη σχέση των ΟΣΔ με τα μέλη τους. Το αίτημα της GEMA αφορούσε σε εναλλακτικό τρόπο συμμόρφωσης προς την προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, ζητούσε από την Επιτροπή να εγκρίνει ως ελάχιστο χρόνο για την ιδιότητα μέλους (και την ανάθεση ορισμένων τρόπων εκμετάλλευσης) την τριετία. Κατά τη διάρκεια της τριετίας τα μέλη θα δεσμεύονταν για την ανάθεση ορισμένων τρόπων εκμετάλλευσης, ο αριθμός των οποίων θα αυξανόταν από επτά σε δώδεκα. Η απόσυρση ορισμένων από τους δώδεκα τρόπους θα ήταν, συνεπώς, εφικτή μετά την πάροδο εκάστης τριετίας. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της GEMA, η ελάχιστη διάρκεια της ιδιότητας μέλους θα της παρείχε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις πιέσεις προς τα μέλη της από ισχυρούς χρήστες, ώστε να την παρακάμψουν και να εκχωρήσουν σε αυτούς τα δικαιώματά τους.

Η Επιτροπή, μετά από την παρέμβαση της SACEM, τροποποίησε την απόφασή της (SACEM II), δεχόμενη το επιχείρημα ότι η δυνατότητα καταγγελίας μετά από παρέλευση έτους ήταν πολύ σύντομη και έθετε σε κίνδυνο τους ίδιους τους δικαιούχους. Δέχθηκε τη δυνατότητα καταγγελίας μετά από παρέλευση τριών ετών, προέβαλε, όμως την ανάγκη αντιστάθμισης της μακροχρόνιας δέσμευσης του δημιουργού με μια μεγαλύτερη διαφοροποίηση των μορφών χρήσης, τις οποίες εδώ διαιρεί σε δώδεκα κατηγορίες, τις εξής:

- α) το γενικό εκτελεστικό δικαίωμα, β) το δικαίωμα ραδιοφωνικής μετάδοσης, γ) το δικαίωμα δημόσιας εκτέλεσης των ραδιοφωνικά μεταδιδόμενων έργων, δ) το δικαίωμα τηλεοπτικής μετάδοσης, ε) το δικαίωμα δημόσιας εκτέλεσης τηλεοπτικά μεταδιδόμενων έργων, στ) το δικαίωμα κινηματογραφικής προβολής, ζ) το δικαίωμα μηχανικής αναπαραγωγής και διάθεσης, η) το δικαίωμα δημόσιας εκτέλεσης μηχανικά αναπαραχθέντων έργων, θ) το δικαίωμα κινηματογραφικής αναπαραγωγής, ι) το δικαίωμα παραγωγής, αναπαραγωγής και διάθεσης υλικών φορέων εγγραφής εικόνας, ια) το δικαίωμα δημόσιας εκτέλεσης υλικών φορέων εικόνας.

Κατά συνέπεια, μετά από την τελευταία απόφαση τα μέλη της GEMA απέκτησαν δυνατότητα επιλογής, μετά από σχετική ειδοποίηση, είτε στο τέλος κάθε έτους της εξαετούς σύμβασης ανάθεσης να αποσύρουν από τη διαχείριση της GEMA μία ή περισσότερες από τις επτά κατηγορίες δικαιωμάτων της "GEMA I", είτε στο τέλος τριετούς σύμβασης ανάθεσης να αποσύρουν από τη διαχείριση της GEMA μία ή περισσότερες από τις δώδεκα κατηγορίες της "GEMA II"¹⁷³.

173. Βλ. ΕΠΑ 245/III/2003, όπου γίνεται ανάλυση των ανωτέρω αποφάσεων.

Υπόθεση BRT v.SABAM¹⁷⁴

Από το 1974 ο βελγικός οργανισμός SABAM ήταν η μοναδική επιχείρηση του είδους της και ειδικά στον τομέα των μουσικών συνθέσεων. Κανένας συνθέτης, στιχουργός ή ακόμα και μουσικός παραγωγός δεν μπορούσε να αποφύγει την υποχρέωση να καταφύγει στη SABAM, η οποία με τη σειρά της απαιτούσε συνολική άδεια εκμετάλλευσης για τα παρόντα και τα μελλοντικά έργα, χωρίς διαχωρισμό συγκεκριμένων κατηγοριών και επιπλέον νομιμοποιούσε τον εαυτό της να διαχειρίζεται τα πνευματικά δικαιώματα ακόμα και πέντε χρόνια από την παραίτηση κάποιου μέλους.

Στην υπόθεση αυτή, το ερώτημα που τέθηκε ήταν αν ένας οργανισμός ενεργεί κατά παράβαση του άρθρ.82 της ΣυνθΕΚ όταν απαιτεί από τα μέλη του συμβατική παράδοση όλων των παρόντων και μελλοντικών δικαιωμάτων για τα πέντε χρόνια που θα ακολουθήσουν ενδεχόμενη υπαναχώρηση από τη σύμβαση διαχείρισης με τον εν λόγω οργανισμό.

Το ΔΕΚ απεφάνθη ότι θα πρέπει να υφίσταται ισορροπία ανάμεσα στη μέγιστη ελευθερία των δικαιούχων της πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγραφέων, συνθετών, εκδοτών και στην αποτελεσματική διαχείριση από έναν οργανισμό του οποίου αναπόφευκτα είναι μέλη. Στην πραγματικότητα το ΔΕΚ έδειξε να δικαιολογεί εν μέρει την πρακτική των οργανισμών, ειδικά όταν πρόκειται μέσω αυτής να ενδυναμωθεί η διαπραγματευτική ισχύς του οργανισμού με μεγάλου βεληνεκούς χρήστες, ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, δορυφορικά κανάλια κ.τ.λ.¹⁷⁵

Το ΔΕΚ έκρινε τελικώς, ότι η εταιρία εκμεταλλεύσεως πρέπει να κατέχει θέση ισχύος και να λειτουργεί στην κλίμακα που απαιτείται για να προστατεύσει αποτελεσματικά τα δικαιώματα και τα συμφέροντα του δικαιούχου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Από την ίδια υπόθεση συνάγεται, επίσης, ότι στην εξέταση των καταστατικών των εταιριών εκμεταλλεύσεως υπό το πρίσμα των κανόνων του ανταγωνισμού της συνθήκης, αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα η διαπίστωση ως προς το αν τα καταστατικά υπερβαίνουν τα απολύτως αναγκαία όρια για την αποτελεσματική προστασία και ως προς το αν περιορίζουν υπέρ το δέον την ελευθερία του έχοντος το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας να διαθέτει τα έργα του.¹⁷⁶

Η απόφαση ΕΠΑ 245/III/2003¹⁷⁷

Ζήτημα επιβολής μη εύλογων όρων συναλλαγής ως καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης τέθηκε στην υπ.αριθμ. 245/III/2003 απόφαση της ΕΑ (ΑΕΠΙ). Αντικείμενο της αποφάσεως ήταν η καταγγελία συγκεκριμένων μουσικοσυνθετών κατά της ΑΕΠΙ ΑΕ

¹⁷⁴. ΔΕΚ απόφ. της 27.3.1974, υπόθ. 127/73, BRT κατά SABAM, Συλλ. Νομολ 1974 σ. 313.

¹⁷⁵. *Δραγομάνοβιτς*, Ελεύθερη πρόσβαση και αποκλειστικότητα-Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, 2001, σ. 35.

¹⁷⁶. *Κινινή* (2001), σ. 74.

¹⁷⁷. ΕΠΑ 245/III/2003, ΕΕμπΔ 2003, σ. 700.

(ανώνυμη ελληνική εταιρεία προς προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας),για παραβάσεις του άρθρ.2 ν.703/77.Μεταξύ άλλων οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν την ΑΕΠΙ, αφενός μεν, διότι αρνούταν αδικαιολόγητα τη διαχείριση μέρους μόνο των περιουσιακών δικαιωμάτων των πνευματικών δημιουργών, αφετέρου δε, διότι καθόριζε μονομερώς μη εύλογες αμοιβές για τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους, σε ποσοστά 25% και 37% επί των εσόδων για τη διαχείριση των μηχανικών και εκτελεστικών δικαιωμάτων τους αντιστοίχως, ενώ ο μέσος όρος των αντίστοιχων ποσοστών παρακράτησης των αλλοδαπών οργανισμών συλλογικής διαχείρισης κυμαινόταν στα εύλογα όρια των 4,75%-25%.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ότι συνιστούν παράβαση του άρθρ.2 περ.α' ν.703/77:α) η αδικαιολόγητη άρνηση της ΑΕΠΙ να δεχθεί τη μερική ανάθεση διαχείρισης των δικαιωμάτων των πνευματικών δημιουργών, β) η επιβολή υπέρμετρα υψηλής προμήθειας για την είσπραξη των μηχανικών και ειδικότερα των φωνογραφικών δικαιωμάτων των δημιουργών και γ) η παράλειψη της ΑΕΠΙ να γνωστοποιήσει κατά τρόπο πλήρη και ουσιαστικό το αμοιβολόγιο και τον Κανονισμό διανομής της στους ενδιαφερόμενους δημιουργούς και χρήστες, αλλά και το ύψος και τα κριτήρια διάθεσης (για πολιτιστικούς και κοινωνικούς σκοπούς) των ποσών, τα οποία παρακρατούνται βάσει συμφωνιών αμοιβαιότητας, από την είσπραξη και απόδοση στους αλλοδαπούς Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης των δικαιωμάτων δημόσιας εκτέλεσης. Υποχρέωσε δε, την ΑΕΠΙ να τροποποιήσει τις υφιστάμενες και μελλοντικές συμβάσεις ανάθεσης διαχείρισης, έτσι ώστε να καθίσταται σαφές ότι οι πνευματικοί δημιουργοί έχουν καταρχήν την επιλογή ανάθεσης όχι μόνο του συνόλου, αλλά και ορισμένων μόνο εκ των δώδεκα κατηγοριών εξουσιών που απαριθμούνται στην απόφαση «GEMA II» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ότι η ΑΕΠΙ μπορεί μετά από πλήρη και ειδική αιτιολογία να αρνηθεί τη μερική διαχείριση.¹⁷⁸

Η απόφαση αυτή της ΕΑ αναφορικά με τον καθορισμό υπερβολικών τιμών ακυρώθηκε με την υπ.αριθμ.2194/2004 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών¹⁷⁹,ως αναπαισολόγητη και αναπέμφθηκε στην ΕΑ για έλεγχο του ύψους των προμηθειών με τη μέθοδο της κοστολογικής ανάλυσης, δεδομένου ότι, όπως κρίθηκε από το Διοικητικό Εφετείο, οι συγκρινόμενες αγορές (κυρίως μεταξύ του ΟΣΔ της Ελλάδας και του αντίστοιχου της Ελβετίας) δεν είναι ομοιόμορφες.

Υπόθεση «Daftpunk¹⁸⁰»

Η υπόθεση αφορούσε στην άρνηση του γαλλικού ΟΣΔ,SACEM να δεχθεί ως μέλη της δύο δημιουργούς, οι οποίοι επιθυμούσαν να εξαιρέσουν κάποιες κατηγορίες εκμετάλλευσης

¹⁷⁸.Τριανταφυλλάκης, ό.π, σ. 46.

¹⁷⁹. Τραπέζα Νομικών Πληροφοριών Δ.Σ.Α. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, www.dsanet.gr.

¹⁸⁰. Απόφ. της Επιτροπής της 12.8.2002,Υπόθεση Banghalter και Homen Christo κατά Sacem,Υπόθεση COMP/C2/37.219.,διαθέσιμη στο site <http://www.europa.eu.int/comm/competition/antitrust/cases/decisions/37219/fr.pdf>.

από τη διαχείρισή της. Σχετικά, το καταστατικό της SACEM προέβλεπε, ότι εάν ένας δημιουργός επιθυμούσε να αποσύρει από τη διαχείριση κάποιες κατηγορίες δικαιωμάτων θα έπρεπε να αποδείξει ότι έχει αναθέσει τη διαχείρισή τους σε άλλον ΟΣΔ.

Η Επιτροπή θεώρησε ότι λόγω της ικανότητας του δημιουργού να έρχεται σε άμεση επαφή με υποψήφιους χρήστες στο διαδίκτυο, οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης καταχρώνται την δεσπίζουσα θέση τους, κατά την έννοια του άρθρου 82 της ΣυνθΕΚ, αν συμπεριλάβουν στο καταστατικό τους όρο που αναγκάζει τους δημιουργούς να εκχωρούν όλα τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης οπ-
line, δεδομένου ότι μια τέτοια πρακτική ισοδυναμεί με την επιβολή ενός μη δίκαιου όρου συναλλαγής.¹⁸¹

Κατόπιν τούτου, η SACEM αποφάσισε να τροποποιήσει το καταστατικό της προκειμένου να επιτρέψει την ατομική διαχείριση. Η τροποποίηση προέβλεπε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή του να δεχθεί ότι ένας δημιουργός εγκατεστημένος στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αναθέτει κάποια δικαιώματά του στη SACEM ή σε άλλο ΟΣΔ.¹⁸²

β) Διακριτική μεταχείριση ημεδαπών πνευματικών δημιουργών έναντι των αλλοδαπών.

Υπόθεση GVL v. Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁸³

Ο εν λόγω οργανισμός συλλογικής διαχείρισης αρνείτο να αντιπροσωπεύσει οποιονδήποτε δεν ήταν Γερμανός υπήκοος ή δεν κατοικούσε στη Γερμανία με το δικαιολογητικό ότι η παράγωγη εκμετάλλευση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε άλλα κράτη μέλη παρουσίαζε σοβαρές δυσκολίες.

Η Επιτροπή αποφάσισε και το ΔΕΚ τη δικαίωσε, ότι ένας οργανισμός συλλογικής διαχείρισης κάνει κατάχρηση της δεσπίζουσας θέσης στην οποία βρίσκεται αν αρνηθεί να διαχειριστεί τα δικαιώματα ενός καλλιτέχνη που είναι υπήκοος άλλου κράτους μέλους. Η Επιτροπή αιτιολόγησε την απόφασή της με βάση το άρθρο 86 (c) διότι κατά την άποψή της θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως των γενικών αρχών της Συνθήκης και πιο συγκεκριμένα υπό το φως του άρθρου 7 το οποίο ρητά απαγορεύει τις διακρίσεις με βάση την εθνικότητα των πολιτών. Το ΔΕΚ, αντιθέτως, στην απόφασή του δεν αναφέρθηκε άμεσα στο άρθρο 7 ΣυνθΕΚ. Η έννοια της διάκρισης λόγω εθνικότητας αναφέρθηκε αόριστα και μόνο σε σχέση με το άρθρ.86 (c). Δεν είναι σαφές αν αυτό έγινε επειδή το άρθρο 86 θεωρήθηκε διάταξη ειδική σε σχέση με τη διάταξη του άρθρου 7 περί διακρίσεων με βάση την εθνικότητα (lex specialis derogate lex generalis) ή γιατί απλώς το άρθρο 86 θεωρήθηκε επαρκές ως

181. Βλ. *Drexel*, *Collecting Societies and Competition Law*, σελ. 24 επ, άρθρο διαθέσιμο στο site http://www.ip.mpg.de/shared/data/pdf/drexel_-_cmos_and_competition.pdf

182. Βλ. *Κυπρούλη*, *ΕπΑνταγ Ολ 245/III/2003*, *ΔΕΕ 10/2003*, σ. 1061.

183. *ΔΕΚ απόφ.της 2.3.1983, υπόθ. 7/82, GVL κατά Επιτροπής*, *Συλλ.Νομολ. 1983*, σ. 483.

νομική βάση να καλύψει το εξεταζόμενο ζήτημα και το ΔΕΚ αποφάσισε για τον λόγο αυτό να μην ασχοληθεί με τη διάταξη του άρθρου 7 ΣυνθΕΚ.¹⁸⁴

Υπόθεση GEMA¹⁸⁵

Στην υπόθεση του καταστατικού της GEMA, η Επιτροπή απεφάνθη ότι οι κανόνες της παραβίαζαν το άρθρο 82 της ΣυνθΕΚ, επειδή, δημιουργούσαν διακρίσεις κατά υπηκόων των χωρών-μελών. Συγκεκριμένα, οι ξένοι υπήκοοι και οι μουσικοί εκδοτικοί οίκοι εκτός Γερμανίας δεν επιτρεπόταν να γίνουν μέλη του συμβουλίου της GEMA, ενώ για την εγγραφή των μελών αυτών ο συγκεκριμένος ΟΣΔ αρνούταν να συνυπολογίσει στο εισόδημά τους τις προσόδους τους από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης του εξωτερικού.

Επιπλέον, οι κανονισμοί της GEMA καθιστούσαν δύσκολο για τα μέλη να φύγουν από τον ΟΣΔ, είχαν δε ως σκοπό να εμποδίζουν τα μέλη να συνάπτουν επαφές απευθείας με δισκογραφικές εταιρίες. Επιπλέον, οι κανονισμοί απαιτούσαν υψηλότερες εισφορές από δίσκους που εισάγονταν από άλλες χώρες μέλη παρά από δίσκους που παράγονταν στη Γερμανία.

Η Επιτροπή ζήτησε από την GEMA να αλλάξει τους κανονισμούς, ώστε να αποσύρει τις διακρίσεις.

ii) Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης στην εξωτερική σχέση ΟΣΔ και χρηστών

α) άδειες για όλο το ρεπερτόριο (blanket licensing¹⁸⁶)

Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης απαιτούν συχνά την πληρωμή ενός μόνο δικαιώματος για την πρόσβαση στο σύνολο του ρεπερτορίου τους, ανεξάρτητα από τον τύπο ή τον αριθμό των έργων που πράγματι χρησιμοποιούν οι χρήστες. Τίθεται, συνεπώς το ζήτημα κατά πόσο συμβιβάζεται η πρακτική αυτή, γνωστή ως blanket licensing με το αρ.82 ΣυνθΕΚ.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 13^{ης} Ιουλίου 1989 - Ministère public v Jean-Louis Tournier, Υπόθεση 395/87(SACEM I)

Στην υπόθεση αυτή, εκτός από το ζήτημα του ύψους του ποσού των δικαιωμάτων, κρίθηκε επίσης, η άρνηση του SACEM να παραχωρήσει άδειες χρήσης για μέρος μόνο του ρεπερτορίου του. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης συνήθιζαν να δίνουν άδειες για τη

¹⁸⁴. Βλ. Σταματούδη, Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης κάτω από το πρίσμα του Ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού: το άδοξο τέλος μιας μακράς ιστορίας, ΚριΕ 1998, σ. 224-225.

¹⁸⁵. Απόφ. της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 2.6.1971, IV/26760, GEMA 71/224/ECC No L 134/15.

¹⁸⁶. Blanket licenses ονομάζονται οι άδειες που επιτρέπουν τη χρήση όλων των έργων του ρεπερτορίου ενός οργανισμού συλλογικής διαχείρισης για μια ορισμένη περίοδο χρόνου. Αυτές μάλιστα συνιστούσαν τον κύριο τύπο άδειας που οι περισσότεροι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης παραχωρούσα στους χρήστες τους.

χρήση όλων των έργων, τα δικαιώματα των οποίων διαχειρίζονταν και όχι για μέρος μόνο των έργων αυτών, π.χ. άδεια μόνο για αγγλοαμερικανική μουσική, για χρήση σε ντισκοτέκ ή σε άλλα χορευτικά κέντρα. Το ζήτημα, βέβαια, αυτό δημιούργησε προβλήματα στους χρήστες που ενδιαφέρονταν για ένα είδος μουσικής, ενώ παρόλα αυτά έπρεπε να πληρώσουν δικαιώματα για όλη την γκάμα των έργων των οργανισμών.

Το ΔΕΚ κατόπιν υποβολής σχετικού προδικαστικού ερωτήματος κλήθηκε να απαντήσει στο ερώτημα *εάν το άρθρο 86(νυν 82) της ΣυνθΕΚ πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει, ως καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, την επιβολή από εταιρία διαχείρισεως δικαιωμάτων του δημιουργού, που κατέχει δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, της απαίτησης έναντι των πελατών της (χρηστών) να καταβάλουν δικαίωμα για την πρόσβαση στο σύνολο του ρεπερτορίου της, ανεξαρτήτως του αν οι πελάτες αυτοί χρησιμοποιούν πράγματι το ρεπερτόριο.*

Το παραπάνω ερώτημα ανέκυψε όταν οι γαλλικές δισκοθήκες επεδίωξαν την πρόσβαση σε ορισμένα αλλοδαπά ρεπερτόρια που διαχειριζόταν η SACEM, ιδίως το αμερικανικό και το βρετανικό ρεπερτόριο ή τουλάχιστον την πρόσβαση σε ορισμένες κατηγορίες μουσικών έργων, τα οποία ήταν ειδικώς κατάλληλα για να μεταδοθούν στις δισκοθήκες και τα οποία προέρχονταν ουσιαστικά από ξένες χώρες. Εν πάσει περιπτώσει, οι γαλλικές δισκοθήκες ζήτησαν κάτι λιγότερο από την άδεια για το σύνολο του ρεπερτορίου, αφήνοντας να νοηθεί ότι η άδεια που δεν περιλαμβάνει το σύνολο του ρεπερτορίου θα είναι κατ'ανάγκη φθηνότερη. Επειδή η SACEM αρνήθηκε να χορηγήσει έγκριση για τη μερική χρήση του ρεπερτορίου, οι δισκοθήκες έπρεπε να καταβάλουν υψηλά δικαιώματα αντιστοιχούντα στη χρήση του συνόλου του ρεπερτορίου αυτού, μολονότι μεταδίδουν μόνο ένα τμήμα του.¹⁸⁷

Το ΔΕΚ έκρινε ότι η εν λόγω συμπεριφορά δεν παραβιάζει το γράμμα ή το πνεύμα του άρθρου 82 επειδή βρέθηκε να υπαγορεύεται από την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών. Άδεια χρήσης μέρους μόνον του ρεπερτορίου δεν ήταν πρακτικά εφικτή γιατί δεν ήταν οικονομικά δυνατό οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης να διαθέσουν το προσωπικό το οποίο θα μπορούσε να ελέγχει εάν πράγματι κάποιος έπαιζε τα κομμάτια μόνο για τα οποία του είχε δοθεί άδεια ή να συλλέγει δικαιώματα για τα κομμάτια μόνο αυτά. Τα λειτουργικά έξοδα μίας τέτοιας πρακτικής θα καθιστούσαν ανέφικτη οποιαδήποτε συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων των δημιουργών και κατ'επέκταση οποιασδήποτε αμοιβή τους.

Ωστόσο, το ΔΕΚ στην απόφασή του περιέλαβε την εξής ασφαλιστική δικλείδα. Μία πρακτική διαίρεσης του ρεπερτορίου ενός οργανισμού συλλογικής διαχείρισης μπορεί να εξαναγκαστεί σύμφωνα με το αρ.82 *«μόνον αν η πρόσβαση σε μέρος μόνο του προστατευόμενου ρεπερτορίου διαφυλάσσει πλήρως τα δικαιώματα των συγγραφέων,*

187. Κινινή (2001), σ. 81.

συνθετών και παραγωγών μουσικής χωρίς ταυτόχρονα να αυξάνει το κόστος των συμβολαίων χρήσης και του ελέγχου χρήσης των προστατευόμενων μουσικών έργων».¹⁸⁸

β) Ύψος αμοιβής

Απόφαση François Luczaeu και λοιποί κατά SACEM¹⁸⁹

Στην υπόθεση αυτή κρίθηκε από το ΔΕΚ, κατά πόσο ήταν συμβατός ή όχι με το άρθρο 82 της ΣυνθΕΚ, ο τρόπος υπολογισμού της αμοιβής που ζητούσε η γαλλική εταιρία συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων (SACEM) για τη χρήση του ρεπερτορίου της από τις ντισκοτέκ.

Η SACEM, προκειμένου να δικαιολογήσει τη διαφορά αυτή, επικαλέστηκε τρεις λόγους, κυρίως τις υψηλές τιμές που χρεώνουν οι δισκοθήκες, την υψηλή προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας υπό τη γαλλική νομοθεσία (κυρίως λόγω της αναγνώρισης του συμπληρωματικού μηχανικού δικαιώματος το οποίο αναγνωρίζεται στη Γαλλία, όχι όμως και στα περισσότερα κράτη της ΕΕ) και τέλος, στην πρακτική της SACEM να εισπράττει δικαιώματα ακόμα και από μικρούς χρήστες διασκορπισμένους σε όλη τη χώρα, όπως είναι οι ιδιοκτήτες δισκοθηκών, οι διοργανωτές χορών και οι ιδιοκτήτες καφενείων.¹⁹⁰

Οι ιδιοκτήτες ντισκοτέκ ισχυρίστηκαν με τη σειρά τους ότι το Δικαστήριο στην εκτίμησή του αναφορικά με το ύψος των δικαιωμάτων που χρεώνει ο SACEM, έπρεπε να λάβει υπόψη του το ποσό των δικαιωμάτων που χρεώνεται από τον ίδιο ΟΣΔ στους μεγάλης κλίμακας χρήστες μουσικής, εννοώντας τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, οι οποίοι ενόψει του γεγονότος ότι χρεώνονταν τα ίδια δικαιώματα με τις ντισκοτέκ κατέληγαν να απολαμβάνουν πιο ευνοϊκή μεταχείριση από τις τελευταίες, αφού εκείνοι έκαναν πολλαπλάσια χρήση του ρεπερτορίου των οργανισμών και είχαν μεγαλύτερο κέρδος.

Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι: *«το άρθρ.86 (νυν 82) της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η εθνική εταιρία διαχείρισεως δικαιωμάτων του δημιουργού κατέχουσα δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, επιβάλλει μη δίκαιους όρους συναλλαγής όταν τα δικαιώματα που επιβάλλει στις δισκοθήκες είναι αισθητώς υψηλότερα από τα επιβαλλόμενα στα άλλα κράτη μέλη, εφόσον η σύγκριση του ύψους των τιμολογίων έγινε σύμφωνα με την ίδια βάση. Δεν συμβαίνει το ίδιο, αν η εν λόγω εταιρία δικαιωμάτων του δημιουργού είναι σε θέση να δικαιολογήσει μια τέτοια απόκλιση βασιζόμενη σε αντικειμενικές και κρίσιμες διαφορές μεταξύ της διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού στο οικείο κράτος μέλος και της διαχείρισης στα άλλα κράτη μέλη».*

¹⁸⁸ Σταματούδη (2006), σ. 192.

¹⁸⁹ ΔΕΚ απόφ. της 13.7.1989, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 110/88,241/88,242/88, Συλλ 1989, σ. 2811.

¹⁹⁰ Francon, Le conflit entre la SACEM et les discothèques devant la Cour de Justice des Communautés Européennes, RIDA 1990, p. 68.

Το Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή απέρριψε ένα σημαντικό αριθμό « ιδιαιτέρως περιστάσεων» τις οποίες ο ΟΣΔ επικαλέστηκε για να δικαιολογήσει την κρινόμενη διαφορά δικαιωμάτων, δε δόθηκαν δε κατευθύνσεις ως προς το τι θεωρείται σύγκριση σε σταθερή βάση ή ως προς το ποιες ιδιομορφίες θεωρούνται ικανές να δικαιολογήσουν σημαντικές διαφορές σε χρεώσεις δικαιωμάτων μεταξύ ΟΣΔ εντός της Κοινότητας.¹⁹¹

Υπόθεση C-52/2007, Kanal 5 Ltd και TV4 AB κατά STIM

Απόφαση του Δικαστηρίου της 11.12.2008 στην υπόθεση C-52/07 Kanal 5 Ltd, TV 4 AB κατά Foreningen Svenska Tonsattares Musikbyra (STIM) upa

Πραγματικά περιστατικά:

Οι εταιρίες Kanal 5 και TV4 είναι Σουηδικές εταιρίες προβολής τηλεοπτικών διαφημιστικών μηνυμάτων. Ο STIM, ΟΣΔ που απολαμβάνει de facto μονοπώλιο στη Σουηδική αγορά, χορηγεί, μεταξύ άλλων και άδειες τηλεοπτικής προβολής του μουσικού ρεπερτορίου που διαχειρίζεται. Για τη χρήση μουσικών έργων σε τηλεοπτικές προβολές από το Kanal 5 και το TV4, ο STIM εισπράττει αμοιβές ανάλογα με το ποσοστό των εσόδων από τη διαφήμιση και από τις συνδρομές. Η χρέωση ποικίλει ανάλογα με τον όγκο της τηλεοπτικώς μεταδιδόμενης μουσικής. Αντιθέτως, ο δημόσιος τηλεοπτικός σταθμός SVT, χρεώνεται με άλλα ποσά.¹⁹²

Στην υπόθεση αυτή το ΔΕΚ κλήθηκε να εξετάσει, κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε Σουηδικό δικαστήριο, σχετικά με το αν το σύστημα αμοιβής του Σουηδικού ΟΣΔ STIM συνιστούσε κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρ.82 της Συνθ.ΕΚ και αν ο εν λόγω ΟΣΔ είχε ακολουθήσει πρακτικές διακριτικής μεταχείρισης.¹⁹³

Το ΔΕΚ απεφάνθη:

Ως προς την πρακτική επιβολής μεταβλητού ποσοστού επί των εσόδων των τηλεοπτικών σταθμών:

Το άρθρ.82 έχει την έννοια ότι ένας οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων του δημιουργού, που κατέχει δεσποζούσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, δεν εκμεταλλεύεται καταχρηστικώς τη θέση αυτή όταν, ως αμοιβή οφειλόμενη για την τηλεοπτική μετάδοση μουσικών έργων προστατευόμενων από το δικαίωμα του δημιουργού, εφαρμόζει σε ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς μια κλίμακα δικαιωμάτων, σύμφωνα με την οποία το

¹⁹¹. Σταματούδη (2006), σ. 190.

¹⁹². Neefs, Competition and collecting societies: switch the channel, change the royalty rate?, Journal of Intellectual Property Law and Practice 2009, p. 319.

¹⁹³. Morris, The reform of article 82 and operation of competition principles upon the normal trading functions of copyright collecting societies, Journal of Intellectual Property Law and Practice 2009, 566 επ.

ύψος των δικαιωμάτων αυτών αντιστοιχεί σε τμήμα των εσόδων των σταθμών αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι το τμήμα αυτό είναι συνολικά ανάλογο προς τον αριθμό μουσικών έργων προστατευόμενων από το δικαίωμα του δημιουργού που πραγματικά μεταδίδονται ή μπορούν να μεταδοθούν τηλεοπτικώς, εκτός αν άλλη μέθοδος καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό και τον ποσοτικό υπολογισμό, κατά ακριβέστερο τρόπο, της χρήσης των έργων αυτών, καθώς και της τηλεθέασης, χωρίς, ωστόσο, να συνεπάγεται δυσανάλογη αύξηση των απαιτούμενων εξόδων για τη διαχείριση των συμβάσεων και για την εποπτεία της χρήσης των εν λόγω έργων.

Με την κρίση του αυτή το δικαστήριο απομακρύνεται από το κριτήριο της σύγκρισης της εφαρμοζόμενης μεθόδου με άλλες μεθόδους που ακολουθούνται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες ή ακόμα και με το ύψος των εσόδων από την εφαρμογή της μεθόδου αυτής σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, για τη διάγνωση του καταχρηστικού της ή μη χαρακτήρα.

Ως προς τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων τηλεοπτικών σταθμών

Το ΔΕΚ έκρινε ότι η επιβολή διαφορετικών όρων ανάλογα με το αν πρόκειται για ιδιωτικές ή δημόσιες εταιρίες τηλεοπτικής μετάδοσης δεν είναι per se παράνομη πράξη (παρ.9). Η διαφορετική μεταχείριση μπορεί να γίνει αποδεκτή αν μια τέτοια πρακτική μπορεί να είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη. Με την κρίση του αυτή το ΔΕΚ συντάσσεται με προηγούμενη νομολογία του¹⁹⁴, η οποία, παρέχει στις εταιρίες με δεσπόζουσα θέση στην αγορά τη δυνατότητα να αποδείξουν ότι η συμπεριφορά τους δικαιολογείται αντικειμενικά, ακόμα και αν, εκ πρώτης όψεως, συνιστά κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης τους.¹⁹⁵

Το ΔΕΚ, έκρινε ότι το δικαστήριο που θα κρίνει την υπόθεση θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να λάβει υπόψη το γεγονός ότι, αντίθετα προς την Kanal 5 και την TV 4, η SVT δεν έχει ούτε έσοδα από διαφημίσεις, ούτε έσοδα σχετικά με συμβάσεις συνδρομής, καθώς και το γεγονός ότι τα δικαιώματα που οφείλει η SVT εισπράττονται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των προστατευόμενων από το δικαίωμα του δημιουργού μουσικών έργων που πραγματικά μεταδίδονται τηλεοπτικώς.¹⁹⁶

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι οι ΟΣΔ, πέρα από την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού συντελούν στην προώθηση του πολιτισμού, στην πρόνοια και την στήριξη των δημιουργών, έχουν ιδιαίτερο πολιτιστικό ρόλο και ιδιαίτερη είναι συνεπώς, η αντιμετώπισή τους τόσο από τον νόμο, όσο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΕΚ, που όπως

¹⁹⁴. Αποφάσεις ΔΕΚ United Brands, ό.π., Tournier, ό.π.

¹⁹⁵. Λιάσκος, ΔΕΚ απόφ. της 11.12.2008, υποθ. C-52/2007, απόφ., ΔιΜΕΕ 2009, 110 επ.

¹⁹⁶. Αγγελόπουλος, ΔΕΚ απόφ. 11.12.2008, υποθ. C-52/2007, ΔιΜΕΕ 2008, σ. 542.



είδαμε αφήνουν τις περισσότερες φορές μια ασφαλιστική δικλείδα για τους ΟΣΔ. Θα μπορούσε να υποστηρίξει κάποιος ότι είναι αρωγοί του κράτους στα πολιτιστικά θέματα¹⁹⁷.

Σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ο Έλληνας νομοθέτης δεν έλαβε υπόψιν στο πλαίσιο του ν.2121/1993 τη σημαντική πολιτιστική και κοινωνική όψη της λειτουργίας των ΟΣΔ.¹⁹⁸ Αντίβαρο στο μειωμένο πολιτιστικό και κοινωνικό ρόλο των ΟΣΔ στη χώρα μας, θα μπορούσε, κατά τη γνώμη μας, να αποτελέσει ο αποτελεσματικότερος και αυστηρότερος έλεγχος της δράσης τους εκ μέρους της ΕΠΑ, η οποία μέχρι σήμερα έχει επιληφθεί σε διαφορά χρήστη και ΟΣΔ μόνο σε δύο περιπτώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Συμβάσεις παροχής λογισμικού (software) και κανόνες ανταγωνισμού

Ι. Εισαγωγή

Η αγορά του λογισμικού αλλά και γενικότερα των πληροφοριακών προϊόντων αναπτύσσεται με ταχύτατο ρυθμό, όχι μόνο διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα.

Ανοδική είναι η τάση που παρουσιάζει η εγχώρια αγορά ανάπτυξης λογισμικού την τελευταία τετραετία, καθώς είναι άμεσα συσχετισμένη με τις ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας και συνεπώς, χαρακτηρίζεται από διαρκείς αλλαγές, ενώ ταυτόχρονα, αποτελεί το δυναμικότερο τμήμα του ευρύτερου κλάδου της πληροφορικής.

Το software ανήκει στις τεχνολογίες κλειδιά του εικοστού αιώνα, με τεράστια σημασία για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας.

Στο παρόν κεφάλαιο, θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το ζήτημα των συμβάσεων λογισμικού υπό το πρίσμα του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού και κυρίως τη καταχρηστική συμπεριφορά των διανομέων λογισμικού που συχνά εκδηλώνεται με τη μορφή της σύζευξης παροχών.

II. Συμβάσεις λογισμικού

¹⁹⁷. Ο ρόλος π.χ. που επιτελεί ο γερμανικός οργανισμός συλλογικής διαχείρισης GEMA στην οικονομική και πολιτιστική ζωή της Γερμανίας αποτυπώνεται στην περιγραφή του ως: « ένας οργανισμός που με τη δράση του ανακουφίζει το κράτος», βλ. CF Εφετείο του Βερολίνου, 28 Απριλίου 1989, σ.38 με σχολιασμό των W.Becker/Lerchel Mestmacker (ed.)- Στην Γαλλία, ο Γάλλος νομοθέτης όρισε ότι το 25% της αμοιβής που λαμβάνουν οι ΟΣΔ από την εύλογη αμοιβή λόγω της ιδιωτικής αναπαραγωγής έργων θα διατίθενται για μέτρα πολιτιστικής ενίσχυσης

¹⁹⁸. Έμμεσα τούτο ενδέχεται να επιτυγχάνεται με την υποχρεωτική εισφορά ύψους 1% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων εκάστου οργανισμού συλλογικής διαχείρισης υπέρ του ΟΠΙ (άρθρο 69 παρ.2 εδ.α')

Το λογισμικό είναι αντικείμενο συναλλαγής σε πολλές βαθμίδες. Οι συμβάσεις με αυτό το αντικείμενο μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες, εκ των οποίων η τελευταία δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον από άποψη δικαίου κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού.

Συμβατικές μορφές ή συμφωνίες κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77 με αντικείμενο την παραχώρηση χρήσης ή εκμετάλλευσης λογισμικού απαντώνται μεταξύ επιχειρήσεων που ανήκουν στην ίδια ή σε μεταγενέστερη βαθμίδα (βαθμίδες παραγωγής-διανομής/εμπορίου). Η μορφολογία περιλαμβάνει συμβάσεις μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων/κατασκευαστών Η/Υ και ειδικευμένων επιχειρήσεων λογισμικού, οι οποίες μεταβιβάζουν λογισμικό στις πρώτες, που στη συνέχεια προσφέρεται στην αγορά με το όνομα του κατασκευαστή Η/Υ.¹⁹⁹

Η δεύτερη κατηγορία συμβάσεων έχει σκοπό να παραχωρήσει στον τελικό χρήστη την εξουσία χρήσης του προγράμματος. Ο χρήστης μπορεί να είναι επιχείρηση ή άλλος καταναλωτής, ο οποίος δε χρησιμοποιεί απαραίτητα το λογισμικό για εμπορικό ή βιομηχανικό σκοπό.

Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει συμβάσεις μεταξύ επιχειρήσεων παραγωγής λογισμικού και εργαζομένων σε αυτές, με σχέση εξαρτημένης εργασίας.²⁰⁰

III. Σύζευξη προϊόντων (tie-ins)

Ένας τρόπος κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης από επιχείρηση είναι η εμπορική πρακτική που συνίσταται στη σύζευξη δύο ή περισσότερων προϊόντων. Έτσι, αυτά συνιστούν ένα ενιαίο προϊόν με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να είναι υποχρεωμένος να το αγοράσει ως έχει, προκειμένου να αποκτήσει το μέρος εκείνο μόνον (ή εκείνο το προϊόν μόνον) που τον ενδιαφέρει. Η πρακτική αυτή περιγράφεται ως αθέμιτη στην παράγραφο δ) του άρθρου 82 ΣυνθΕΚ και περιγράφεται ως εξής, "εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών".²⁰¹

Στο δίκαιο ανταγωνισμού η σύζευξη παροχών²⁰² μπορεί να εμπίπτει τόσο στην απαγόρευση των περιοριστικών του ανταγωνισμού συμφωνιών (άρθρο 81 παρ. 1 (ε) ΣυνθΕΚ), όσο και στην απαγόρευση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 82 (δ) ΣυνθΕΚ). Η διάταξη του άρθρ. 82 (δ) ΣυνθΕΚ συμπίπτει με εκείνη του άρθρ. 81 παρ. 1 (ε) όχι μόνο στη διατύπωση αλλά και στο σκοπό. Ο τελευταίος έγκειται στο να μην

199. *Μαρίνος*, Λογισμικό, Νομική Προστασία και συμβάσεις, 1989, σ. 205 επ

200. *Μαρίνος* (1989), σ. 20.

201. *Σταματούδη* (2006), σ. 166.

202. Κατηγορίες σύνδεσης προϊόντων αποτελούν: α) η αμιγής δεσμοποίηση (pure bundling), κατά την οποία τα προϊόντα πωλούνται μόνο από κοινού και σε καθορισμένες αναλογίες, β) η μεικτή δεσμοποίηση (mixed bundling), που συχνά αναφέρεται ως έκπτωση πολλαπλών προϊόντων, τα προϊόντα διατίθενται και μεμονωμένα, αλλά το άθροισμα των τιμών μεμονωμένης πώλησης είναι υψηλότερο από την τιμή δεσμοποίησης, γ) η δεσμευμένη (συζευγμένη) ή αλυσιδωτή σύμβαση (tying) όταν μόνο το πρόσθετο προϊόν, δεσμευμένο διατίθεται χωριστά.

υποχρεωθούν οι αντισυμβαλλόμενοι να προμηθευτούν προϊόντα ή υπηρεσίες, για τα οποία δεν ενδιαφέρονται, προκειμένου να αποφύγουν τη ματαίωση της σύμβασης για το επιθυμητό προϊόν.

Οι αλυσιδωτές συμβάσεις αποδοκιμάζονται από το δίκαιο για πολλαπλούς λόγους: πρώτον περιορίζουν την ελευθερία επιλογής του αντισυμβαλλόμενου να αποδεχθεί ή να απορρίψει την πρόσθετη παροχή, δεύτερον, νοθεύουν τον ανταγωνισμό στην αγορά της πρόσθετης παροχής²⁰³ και τρίτον ενισχύουν ή επεκτείνουν τη δεσπόμενη θέση από την αγορά της κύριας παροχής στην αγορά της πρόσθετης παροχής.

Οι προϋποθέσεις του άρθρου 82 (δ) ΣυνθΕΚ συντρέχουν, όταν συμφωνηθεί η πώληση της κύριας παροχής και συγχρόνως η υποχρέωση προμήθειας της πρόσθετης παροχής, όταν δηλαδή καταρτιστεί η συμφωνία με ρήτρα δέσμευσης, ανεξάρτητα από το αν οι δύο συμφωνίες περιληφθούν σε ενιαία ή χωριστές συμβάσεις.

Εξαιρετικά αμφιλεγόμενο είναι το ζήτημα τότε δύο προϊόντα είναι χωριστά, προϋπόθεση για την κατάφαση της σύζευξης παροχών. Τα δύο προϊόντα πρέπει κατ' αρχάς να διαφοροποιούνται επαρκώς, χωρίς όμως να είναι αναγκαίο να ανήκουν σε διαφορετικές σχετικές αγορές. Ορθότερος είναι ο καθορισμός του χωριστού χαρακτήρα των προϊόντων στη βάση περισσότερων παραγόντων (multi-factor test), μεταξύ των οποίων η ανεξάρτητη ζήτηση του δεσμευμένου προϊόντος από τους αγοραστές, η προσφορά από άλλους προμηθευτές μόνο της πρόσθετης παροχής, η δραστηριοποίηση προμηθευτών που διαθέτουν τα δύο προϊόντα χωριστά και η τεχνολογική παράμετρος.²⁰⁴

Δεν στοιχειοθετείται κατάχρηση αν οι πρόσθετες παροχές συνδέονται «εκ φύσεως» ή «σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες» με την κύρια παροχή. Εκ της φύσεως σύνδεση των δύο παροχών υφίσταται όταν τεχνικοί ή οικονομικοί λόγοι επιβάλλουν τη συνδυασμένη διάθεση των προϊόντων.

Η δεσμευμένη πώληση μπορεί περαιτέρω να δικαιολογηθεί από τις εμπορικές συνήθειες. Εμπορική συνήθεια δεν τεκμηριώνει, όμως, μόνο η συμπεριφορά της κατέχουσας δεσπόμενη θέση επιχείρησης. Ως μέτρο σύγκρισης λαμβάνεται υπόψη η συμπεριφορά επιχειρήσεων σε άλλες γεωγραφικές αγορές, οι οποίες δεν μονοπωλούνται, ή η συμπεριφορά της δεσπόμενης επιχείρησης σε χρόνο κατά τον οποίο δεν κατείχε δεσπόμενη θέση. Ακόμη, όμως, και αν η σύζευξη των δύο προϊόντων συνάδει με τις εμπορικές συνήθειες ή υπάρχει εκ της φύσεως σύνδεση των παροχών, η νομολογία δεν

203. Βλ. ΕΠΑ (ΟΛΟΜ) 207/III/2002, ΔΕΕ 2002, σ.284 επ, σύμφωνα με την οποία οι αλυσιδωτές συμβάσεις συνιστούν αυθαίρετη παρέμβαση στην ελευθερία λήψης αποφάσεων του αντισυμβαλλόμενου και αποβλέπουν στη νόθευση του ανταγωνισμού στις αγορές των πρόσθετων προϊόντων, μέσω της δημιουργίας τεχνητά προνομιακής θέσης που επιτρέπει την πρόσβαση της επιχείρησης που κατέχει δεσπόμενη θέση ως προς ένα προϊόν στην αγορά και άλλων προϊόντων (βλ. σχετικά και απόφαση ΠΕΚ επί της υποθέσεως T-030/89 Hilti κατά Επιτροπής) (1991).

204. Κινινή, Οι πρακτικές tying και bundling: Αντικείμενο ex post και ex ante ελέγχου στο δίκαιο του Ανταγωνισμού, σε: συλλογικό έργο «Η μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού και ελληνικού δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού», 2008, σ. 224.

αποκλείει την κατάφαση του καταχρηστικού χαρακτήρα της συμπεριφοράς εκτός αν δικαιολογείται αντικειμενικά. Το δεδομένο αυτό περιορίζει σημαντικά τη σημασία της εξαίρεσης της «εκ φύσεως» ή «σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες» σύνδεσης.²⁰⁵

IV.Η άρνηση παραχώρησης λογισμικού (refusal to supply)

Η άρνηση του δικαιούχου να παραχωρήσει άδεια χρήσης στο πρόγραμμά του εντάσσεται στον πυρήνα της αποκλειστικής προστασίας του διανοητικού δικαιώματος επί του προγράμματος. Έχει γίνει δεκτό, ότι το εύρος προστασίας του πνευματικού δικαιώματος δεν καταλαμβάνει μόνο την ευχέρεια να επιλέγει ο δικαιούχος τους όρους παραχώρησης της χρήσης του έργου του, αλλά και την ευχέρειά του να εκμεταλλευτεί ή να μην εκμεταλλευτεί οικονομικά το έργο του ή να εκμεταλλευτεί ορισμένες μόνο πλευρές του δικαιώματός του.

Έτσι, η ευχέρεια παραχώρησης άδειας χρήσεως από τον δικαιούχο φαίνεται να ανήκει στον πυρήνα του δικαιώματος επί του προγράμματος και συνεπώς, η άσκησή του δεν θα έπρεπε να εντάσσεται στην έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης²⁰⁶. Ωστόσο, το ΔΕΚ δεν απέκλεισε τελείως, μια τέτοια δυνατότητα. Με βάση τη νομολογία του ΔΕΚ, μία από τις προϋποθέσεις που εξετάζονται προκειμένου να διαπιστωθεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από την πλευρά της επιχείρησης-δικαιούχου πνευματικής ιδιοκτησίας, η οποία αρνείται την παροχή αδειών, είναι κατά πόσο ενεργεί δικαιολογημένα ή άλλως κατά πόσο η άρνησή της αυτή δικαιολογείται από αντικειμενικές συνθήκες. Στην υπόθεση Magill²⁰⁷, στην οποία ετέθη τέτοιο ζήτημα, οι τηλεοπτικοί σταθμοί στην Μ.Βρετανία και την Ιρλανδία εξέδιδαν τα τηλεοπτικά τους προγράμματα σε δικούς τους τηλεοπτικούς οδηγούς. Όταν ένα τηλεοπτικό περιοδικό, το Magill θέλησε να εκδώσει έναν τηλεοπτικό οδηγό, ο οποίος θα περιλάμβανε τα προγράμματα όλων των τηλεοπτικών σταθμών, τρεις τηλεοπτικές εταιρείες κατάφεραν να επιτύχουν ασφαλιστικά μέτρα κατά της έκδοσης του εν λόγω οδηγού, με βάση το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας που είχαν στις λίστες των εν λόγω τηλεοπτικών προγραμμάτων. Το ΔΕΚ εξέδωσε απόφαση δικαιώνοντας το Magill, απορρίπτοντας το επιχείρημα των τηλεοπτικών εταιρειών ότι τα πνευματικά δικαιώματα είναι απρόσβλητα από το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, τονίζοντας ότι η άσκηση ενός αποκλειστικού δικαιώματος από τον δικαιούχο του ενδέχεται κάτω από εξαιρετικές συνθήκες να συνιστά καταχρηστική συμπεριφορά. Προκειμένου να καθορίσει την συνδρομή αυτών των

205. Κιννή (2008), σ. 224.

206. Καραγιάννης, Συμβάσεις παροχής λογισμικού (software) και κανόνες ανταγωνισμού, 2002, σ. 106.

207. Απόφαση της Επιτροπής της 21.12.1988, Magill TV guide, ΕΕ L. 78, Της 21.3.1989, σ. 33· ΠΕΚ, 10.7.1991, υπόθ. T-76/89, ΙΤΡ, Συλλ., σ. II-575· Απόφ. ΔΕΚ της 6.4.1995, υπόθ. C-241-242/91, Radio Telefis Eireann, Συλλ. 1991, σ. I-808.

εξαιρετικών συνθηκών, το ΔΕΚ έθεσε τρεις σωρευτικές συνθήκες που είναι επαρκείς προκειμένου να κριθεί η ύπαρξη αντικειμενικών συνθηκών : 1) η άρνηση να αποτρέπει την ανάπτυξη ενός καινούριου προϊόντος για το οποίο υπάρχει ενδεχόμενη ζήτηση από την πλευρά των καταναλωτών, 2) η άρνηση να είναι αδικαιολόγητη και 3) η άρνηση να είναι τέτοιας έκτασης, ώστε να αποτρέπει τον ανταγωνισμό σε μια δευτερεύουσα αγορά.²⁰⁸²⁰⁹

V.i) Υπόθεση United States of America v. Microsoft Corporation, Civil action²¹⁰

Η υπόθεση Microsoft που απασχόλησε την αμερικανική δικαιοσύνη το 1999 και 2000 είναι χαρακτηριστική μιας απόπειρας συνδυασμού καταχρηστικών συμπεριφορών εκ μέρους του αμερικανικού οίκου πληροφορικής. Κυρίως, επρόκειτο για μια πρακτική συνδεδεμένων πωλήσεων (tied sales). Η εταιρεία Microsoft επιχείρησε και σε μεγάλο βαθμό πέτυχε, να συνδέσει την πώληση του λειτουργικού της συστήματος²¹¹ Windows, όπου σαφώς κατείχε δεσπόζουσα θέση, με την προώθηση του προγράμματος Webbrowser Internet Explorer το οποίο εμπορευματοποιούσε η ίδια σε βάρος του ανταγωνιστικού προγράμματος της Netscape. Η Microsoft πέτυχε αυτό το αποτέλεσμα μέσα από δύο κυρίως οδούς διανομής των προγραμμάτων της : τους αρχικούς κατασκευαστές Η/Υ (Original Equipment Manufacturers-OEM) και τους παρόχους πρόσβασης στο διαδίκτυο (Internet Access Providers). Με τους πρώτους έκανε μια σειρά συμφωνιών έτσι ώστε τους εξωθούσε να συμπεριλάβουν στο εγκατεστημένο λογισμικό μαζί με τα Windows, τον Internet Explorer ως browser²¹² με αντάλλαγμα εκπτώσεις στα εισπραττόμενα δικαιώματα και υποσχέσεις μελλοντικής πολιτικής χαμηλών τιμών. Με την ίδια πολιτική εξώθησε τους παρόχους πρόσβασης να προτείνουν

208. *Ramsauer, Just another brick? – The European Court Of Justice on the interface between European competition law and intellectual property (IMS Health v NDC Health, 29 April 2004), http://portal.unesco.org/culture/en/files/21970/11515089071t_ramsauer_e.pdf/t_ramsauer_e.pdf,p.4*

209. Τις ίδιες τρεις προϋποθέσεις διατύπωσε το ΔΕΚ και στην απόφ. της 29.4.2004, στην υπόθ. C-418/2001, IMS Health κατά NDC Health GmbH & Co KG, EE C 3 5.1.2002

210. Απόφαση United States of America v. Microsoft Corporation, Civil Action No 98-1232 (TPJ).

211. Το λειτουργικό σύστημα είναι ένα σύνολο από προγράμματα τα οποία ελέγχουν και συντονίζουν τις λειτουργίες του υπολογιστή. Τα προγράμματα αυτά λειτουργούν ως σύνδεση μεταξύ του υλικού του υπολογιστή (π.χ. Επεξεργαστή, Μνήμη κτλ.) και των εφαρμογών. Το πιο διαδεδομένο λειτουργικό σύστημα σήμερα για προσωπικούς υπολογιστές είναι το Microsoft Windows το οποίο χρησιμοποιεί ένα περιβάλλον επικοινωνίας που βασίζεται σε γραφικά στοιχεία. Τα γραφικά αυτά είναι βασικά παράθυρα και εικονίδια που αντιπροσωπεύουν πληροφορίες και προγράμματα που βρίσκονται μέσα στον υπολογιστή, βλ. περαιτέρω στο site: www.go-online.gr

212. Ένας Web browser (*φυλλομετρητής ιστοσελίδων, πλοηγός Web, πρόγραμμα περιήγησης Web ή περιηγητής Ιστού*) είναι ένα λογισμικό που επιτρέπει στον χρήστη του να προβάλλει, και να αλληλεπιδρά με, κείμενα, εικόνες, βίντεο, μουσική, παιχνίδια και άλλες πληροφορίες συνήθως αναρτημένες σε μια ιστοσελίδα ενός ιστότοπου στον Παγκόσμιο Ιστό ή σε ένα τοπικό δίκτυο. Το κείμενο και οι εικόνες σε μια ιστοσελίδα μπορεί να περιέχουν υπερσυνδέσμους προς άλλες ιστοσελίδες του ίδιου ή διαφορετικού ιστότοπου. Ο Web browser επιτρέπει στον χρήστη την γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται σε διάφορες ιστοσελίδες και ιστότοπους εναλλάσσοντας τις ιστοσελίδες μέσω των υπερσυνδέσμων. Οι περισσότερο χρησιμοποιούμενοι browsers είναι οι: Windows Internet Explorer, Mozilla Firefox, Apple Safari, Netscape Navigator. Βλ. περαιτέρω στο site: <http://el.wikipedia.org>

στους χρήστες λογισμικά πρόσβασης μαζί με τον Internet Explorer και να ωθήσουν τους πελάτες τους να μεταπηδήσουν από άλλους browser στον Internet Explorer.²¹³ Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι υφίσταται καταχρηστική συμπεριφορά από την πλευρά της Microsoft.

V.ii) Η υπόθεση της Microsoft - Απόφαση Επιτροπής της 24.3.2004, COMP/C-3/37.792²¹⁴ και ΠΕΚ απόφ. της 17.9.2007 υπόθ. T-201/2004 Microsoft Corp. κατά Επιτροπής

Στις 10 Δεκεμβρίου 1998, η Εταιρία ηλεκτρονικών συστημάτων και λογισμικού Sun Microsystems Inc.(στο εξής Sun), υπέβαλε αίτηση ενώπιον της Επιτροπής, ζητώντας να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να ελεγχθεί η μονοπωλιακή συμπεριφορά της Microsoft, που προσέκρουε ευθέως στο άρθρ.82 της ΣυνΘΕΚ.

Συγκεκριμένα η Sun υποστήριζε ότι τα προγράμματά της, όπως και των άλλων εταιριών δεν μπορούσαν να συνεργαστούν με το λειτουργικό σύστημα της Microsoft, τη σειρά δηλαδή των εκδόσεων Windows που εξοπλίζουν το 95% των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην αγορά.²¹⁵ Το πρόβλημα ξεκινούσε από την τακτική μυστικότητας εκ μέρους της Microsoft σχετικά με το πρωτόκολλο επικοινωνίας των Windows, που καθιστούσε αδύνατη την επίτευξη ικανοποιητικής συνεργασίας με λειτουργικά συστήματα ανταγωνιστικών εταιριών. Με τον τρόπο αυτό οι αγοραστές οδηγούνταν αναγκαστικά στην επιλογή προϊόντων της Microsoft προκειμένου να επιτύχουν την άρτια λειτουργία και επικοινωνία μεταξύ υπολογιστών σε περιβάλλον δικτύου.²¹⁶

Η αίτηση της Sun κινητοποίησε την Επιτροπή, η οποία επέκτεινε τις έρευνές της και στο πρόγραμμα αναπαραγωγής πολυμέσων της Microsoft, το Windows Media Player²¹⁷. Η ενσωμάτωση και η διάθεση του προγράμματος αυτού στο λειτουργικό σύστημα των Windows θεωρήθηκε αντικείμενη στις διατάξεις περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, καθώς μειώνει εκ των πραγμάτων το μερίδιο αγοράς για τα αντίστοιχα προγράμματα των υπολοίπων εταιριών λογισμικού.

213. *Καραγιάννης*,ό.π.,σ.110

214. Επιτροπή απόφ. της 24.3.2004, COMP/C-3/37.792, Βρυξέλλες,21.4.2004,C(2004) 900 τελικό

215. Πρόκειται για τη λεγόμενη διαλειτουργικότητα,την ιδιότητα ενός προγράμματος να συνεργάζεται με άλλα συστήματα υλικού και λογισμικού. Πληροφορίες δε, διαλειτουργικότητας είναι οι σχετικές τεχνικές προδιαγραφές, οι οποίες πρέπει εν πολλοίς να υλοποιούνται από όλα τα συνεργαζόμενα συστήματα υλικού και λογισμικού, προκειμένου να επιτυγχάνεται η μεταξύ τους συνεργασία. Βλ. σχετικά άρθρο 43 Ν 2121/1993 και Οδηγία 91/250/ΕΟΚ.

216. *Θεοδωρίδης*, Η Microsoft στο στόχαστρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, ΕΕΕυρΔ 2004, 620.

217. Το Windows Media Player (WMP) είναι μια ψηφιακή εφαρμογή προγράμματος αναπαραγωγής πολυμέσων και ψηφιακής βιβλιοθήκης, που ανεπτύχθη από τη Microsoft, χρησιμοποιείται για την αναπαραγωγή ήχων, βίντεο και προβολής εικόνων σε προσωπικούς υπολογιστές και εκτελείται στο λειτουργικό σύστημα Microsoft Windows,βλ. περαιτέρω στο site: <http://el.wikipedia.org>

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή, ως προς αυτό το κομμάτι της έρευνάς της, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ευρύτατη διάδοση του WMP που διαπιστώθηκε, λόγω της σύνδεσής του με τα λειτουργικά συστήματα προσωπικών υπολογιστών Windows, μειώνει με τεχνητό τρόπο τα κίνητρα των εταιρειών μουσικής, ταινιών και άλλων μέσων, καθώς και των εταιρειών ανάπτυξης λογισμικού και περιεχομένου, να αναπτύξουν ανταγωνιστικά προϊόντα αναπαραγωγών μέσων. Κατά συνέπεια, η συνδεδεμένη πώληση του WMP της Microsoft οδήγησε στον αποκλεισμό από την αγορά των ανταγωνιστών, και, τελικά, στη μείωση των επιλογών που έχουν στη διάθεσή τους οι καταναλωτές, δεδομένου ότι τα ανταγωνιστικά προϊόντα βρίσκονται σε μειονεκτική θέση για λόγους που δεν συνδέονται με την τιμή και την ποιότητά τους.²¹⁸

Την άνοιξη του 2004, η Επιτροπή εξέδωσε την τελική της κρίση, διαπιστώνοντας την καταχρηστική δράση της Microsoft.

Μεταξύ των μέτρων για την άρση της κατάχρησης, η Επιτροπή διέταξε τη Microsoft να παραχωρήσει σε κάθε ενδιαφερόμενο τις πληροφορίες διαλειτουργικότητας, και να επιτρέψει τη χρήση τους για το σκοπό της ανάπτυξης λειτουργικών συστημάτων ΔΟΕ (διακομιστών ομάδων εργασίας) υπό εύλογους όρους και χωρίς διακρίσεις. Σύμφωνα με την Απόφαση, οι πληροφορίες διαλειτουργικότητας ενδέχεται να εμπεριέχουν στοιχεία προστατευόμενα με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και ευρεσιτεχνίες, αλλά και στοιχεία που αποτελούν εμπορικά και βιομηχανικά μυστικά της κατασκευάστριας εταιρείας.²¹⁹

Όσον αφορά τη σύνδεση των πωλήσεων, η Microsoft υποχρεώθηκε να προτείνει σε κατασκευαστές προσωπικών υπολογιστών μια έκδοση του λειτουργικού συστήματος Windows για ΠΥ που δεν θα περιλαμβάνει τον WMP²²⁰.

Στη συνέχεια, το ΠΕΚ²²¹ επιβεβαίωσε τη νομιμότητα της απόφασης και το επιβληθέν από την Επιτροπή πρόστιμο στη Microsoft για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, σε σχέση με την κατακράτηση αναγκαίων πληροφοριών, ώστε να επιτραπεί κάποια διαλειτουργικότητα του συστήματος εκμετάλλευσης για PC Windows με άλλα συστήματα και σε σχέση με την πώληση της συσκευής ανάγνωσης πολυμέσων Windows Media Player.

Πριν από την υπόθεση Microsoft οι πρακτικές tying/bundling ενέπιπταν στην απαγόρευση του άρθρου 82 ΣυνΘΕΚ όταν συνέτρεχαν οι εξής τρεις προϋποθέσεις: α) δεσπόζουσα θέση στην αγορά της κύριας παροχής, β) χωριστά προϊόντα και γ) εξαναγκασμός. Στην Απόφαση Microsoft, προστέθηκαν δύο ακόμη προϋποθέσεις και εξειδικεύτηκαν η δεύτερη (της ύπαρξης χωριστών προϊόντων) και η τρίτη (του

218. Βλ. περαιτέρω στο site <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/04/382&format=HTML&aged=1&language=EL&guiLanguage=en>

219. *Κλεισούρα*, Εμπορικό και βιομηχανικό απόρρητο στο κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού - Σκέψεις με αφορμή την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Υπόθεση Microsoft, ΔΕΕ 4/2006, σ.370

220. Βλ. περαιτέρω: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/04/382&format=HTML&aged=1&language=EL&guiLanguage=en>

221. ΠΕΚ απόφ. της 26.7.2004, Υπόθ. T-201/04, MICROSOFT Corp. Vs European Commission

εξαναγκασμού). Ειδικότερα, νομολογήθηκε ότι στοιχειοθετείται δέσμευση παροχών κατά παράβαση του άρθρου 82 (δ) όταν πρώτον, η ενεχόμενη επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος, δεύτερον το δεσμεύον και το δεσμευμένο προϊόν είναι δύο χωριστά προϊόντα, τρίτον η ενεχόμενη επιχείρηση στερεί από τους καταναλωτές την επιλογή να προμηθευτούν το δεσμεύον προϊόν (Windows) χωρίς το δεσμευμένο (Windows Media Player), τέταρτον η πρακτική περιορίζει τον ανταγωνισμό στην αγορά της πρόσθετης παροχής και πέμπτον δεν δικαιολογείται αντικειμενικά.²²²

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η σύγκρουση του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι ιδιαίτερα έντονη στον τομέα των συμβάσεων λογισμικού, δεδομένης και της προστασίας του ως πνευματικού έργου, η οποία, όμως, αίρεται με τη βοήθεια των κριτηρίων και των θεωριών που έχουν αναπτυχθεί από το ΔΕΚ²²³.

Η απόλυτη κυριαρχία της Microsoft στην αγορά λογισμικού την οδηγεί συχνά σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της, με αποτέλεσμα τόσο την παρεμπόδιση της εισόδου στην εκάστοτε σχετική αγορά ανταγωνιστικών εταιριών, όσο και την μείωση των επιλογών των καταναλωτών, οι οποίοι αναγκάζονται συχνά να καταφύγουν σε προϊόντα της Microsoft.

Τέλος, η μέχρι τώρα στάση της Επιτροπής και των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική ως προς την κρίση των ανταγωνιστικών πρακτικών της Microsoft, καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που η τελευταία έχει εξαναγκαστεί να συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις της, καταβάλλοντας, επιπλέον, υψηλά πρόστιμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Διανομή κινηματογραφικών ταινιών και ελεύθερος ανταγωνισμός

Ι.Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε τις συμβάσεις μεταξύ επιχειρήσεων εκμετάλλευσης κινηματογραφικών ταινιών (διανομένων) και επιχειρήσεων εκμετάλλευσης κινηματογραφικών αιθουσών, υπό το πρίσμα των διατάξεων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού. Μεταξύ των ζητημάτων που θα μας απασχολήσουν είναι:

Το κατά πόσον είναι σύνομες, κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού: α) η πρακτική του block-booking, β) η άρνηση των διανομένων κινηματογραφικών ταινιών να

²²². *Κινινή* (2008), σ. 225 επ.

²²³. Βλ. ΔΕΚ απόφ. της 29.4.2004, στην υπόθ. C-418/2001, IMS Health κατά NDC Health GmbH & Co KG, ΕΕ C 3 5.1.2002· Απόφαση της Επιτροπής της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1988, Magill TV guide, ΕΕ L. 78, της 21.3.1989, σ. 33 · ΠΕΚ, 10.7.1991, υπόθ. T-76/89, ITP, Συλλ. , σ. II-575 · Απόφ. ΔΕΚ της 6.4.1995, υπόθ. C-241-242/91, Radio Telefis Eireann, Συλλ. σ. I-808.

παραχωρήσουν άδεια προβολής για μεμονωμένες ταινίες σε επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται κινηματογραφικές αίθουσες.

II. Η έννοια του block-booking

Το block-booking αποτελεί μέθοδο διανομής κινηματογραφικών ταινιών με την οποία η άδεια προβολής δεν παραχωρείται για μεμονωμένες ταινίες, αλλά σε ενιαία τιμή (τιμή πακέτου) για έναν καθορισμένο αριθμό ταινιών, οι οποίες συχνότατα δεν είναι γνωστές στους αιθουσάρχες, σε αρκετές περιπτώσεις μάλιστα δεν έχουν καν ολοκληρωθεί κατά το χρονικό σημείο της διανομής τους.²²⁴

Με την πρακτική του block-booking έχουν ασχοληθεί τα αμερικανικά δικαστήρια. Στην υπόθεση *U.S. v. Paramount Pictures, Inc.* 334 US 131 (1948) στην οποία το Supreme Court έκρινε ότι όταν η άδεια προβολής μιας υψηλού επιπέδου ταινίας με μεγάλη ζήτηση παραχωρείται μόνο σε συνδυασμό προς την απόκτηση της άδειας προβολής μιας υποδεέστερης ταινίας, η τελευταία «δανείζεται» από την ποιότητα της πρώτης και ενισχύει τη μονοπωλιακή της θέση αντλώντας από εκείνη. Η πρακτική αυτή έχει μάλλον την τάση να εξισώνει παρά να διαφοροποιεί την ανταμοιβή ενός εκάστου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Ακόμα και όταν οι ταινίες που περιέχονται στο « πακέτο » είναι της αυτής ποιότητας, η επιθυμία απόκτησης της άδειας για μία μόνο από αυτές ενισχύει τη ζήτηση κάποιων άλλων. Η κάθε ταινία δεν στηρίζεται σε αυτοτελή βάση αλλά εν όλω ή εν μέρει στη ζήτηση που μπορεί να έχει μια άλλη ταινία.

Στην απόφαση *US v. Loew's* 371 US 38 (1962) που αφορούσε την παραχώρηση άδειας προβολής σε τηλεοπτικούς σταθμούς με την πρακτική του "block-booking", το Supreme Court έκρινε ότι οι τηλεοπτικοί σταθμοί που εξαναγκάστηκαν από τους εκκαλούντες να αποκτήσουν ταινίες που δεν επιθυμούσαν, παρεμποδίστηκαν να προσφύγουν σε ταινίες που διακινούσαν άλλοι διανομείς, με αποτέλεσμα κι αυτοί να αποκλεισθούν από τη δυνατότητα διάθεσης των ταινιών τους προς τους σταθμούς.²²⁵

II. i) Η πρακτική του block-booking ως παράβαση του άρθρ.1 παρ.1 περ.ε' ν.703/77

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 85 ΣυνθΕΚ και 1 ν.703/77 οι συνδεδεμένες πωλήσεις δεν είναι εξ ορισμού απαγορευμένες αλλά μόνον όταν: α) οι πρόσθετες παροχές,

²²⁴ Τζουγανάτος, Ζητήματα ανταγωνισμού στη διανομή κινηματογραφικών ταινιών, ΕΕμπΔ 1999, σ. 639.

²²⁵ Και οι δύο υποθέσεις έχουν αποτελέσει αντικείμενο σχολιασμού από τον George J. Stigler, *US v. Loew's Inc.: A Note on Block Booking*, 1963 SUPREME COURT REVIEW 152 (1964), σύμφωνα με τον οποίο δεν υπάρχει όφελος για το διανομέα να επιβάλει στον αιθουσάρχη να αγοράσει την υποδεέστερη ταινία, καθώς οποιαδήποτε μονοπωλιακή δύναμη μπορεί να ασκηθεί απλά με την κατάλληλη τιμολόγηση της δημοφιλους ταινίας, βλ. Kobayashi, *Does economics provide a reliable guide to regulating commodity bundling by firms? A survey of the economic literature*, *Journal of Competition Law and Economics* 1(4), 707-746. Αν απαγορευθεί η διάθεση των ταινιών ως πακέτου, το αποτέλεσμα από πλευράς τιμής της ταινίας, για την οποία υπάρχει ενδιαφέρον, δεν αλλάζει, ο αγοραστής όμως χάνει τη δεύτερη ταινία, την άδεια της οποίας θα αποκτούσε χωρίς επιβάρυνση. Η απαγόρευση, συνεπώς, λειτουργεί σε βάρος του καταναλωτή.

από την αποδοχή των οποίων εξαρτάται η σύναψη συμβάσεων «κατά την φύσιν των ή συμφώνως προς τας εμπορικές συνήθειας δεν συνδέονται μετά του αντικειμένου των συμβάσεων τούτων και β) οι συνδεδεμένες πωλήσεις έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

Το block-booking ως συνδεδεμένη πώληση κατά την έννοια του άρθρ.1 παρ.1 περ.ε' ν.703/77

α.οι κινηματογραφικές ταινίες ως κατά τη φύση τους συνδεδεμένες παροχές

Η παραχώρηση αδειών προβολής κινηματογραφικών ταινιών ως «πακέτου» δεν υπαγορεύεται από τη φύση των προϊόντων, αφού οι κινηματογραφικές ταινίες κατά κανόνα χαρακτηρίζονται από αυτοτέλεια και η από κοινού διάθεσή τους δεν υπαγορεύεται από τεχνικούς λόγους ή λόγους ασφάλειας και δεν καθιστά αποτελεσματικότερη την εξυπηρέτηση των καταναλωτών. Έτσι, η εξάρτηση της παραχώρησης άδειας προβολής μιας ταινίας από την αποδοχή αντίστοιχης άδειας για άλλες, θα μπορούσε να θεωρηθεί «κατά τη φύση» τους δικαιολογημένη, όταν πρόκειται για ταινίες που αποτελούν συνέχεια του αυτού έργου, όχι όμως και όταν πρόκειται για αυτοτελείς ταινίες με διαφορετικό τίτλο, είδος και ύφος.²²⁶

β.οι κινηματογραφικές ταινίες ως «κατά εμπορική συνήθεια» συνδεδεμένες παροχές

Όσον αφορά το ζήτημα, κατά πόσο το block-booking μπορεί να δικαιολογηθεί ως εμπορική συνήθεια, πρέπει να γίνει καταρχήν δεκτό, ότι αυτή η μέθοδος διανομής ταινιών έχει επικρατήσει στους σχετικούς συναλλακτικούς κύκλους. Ωστόσο, η εξαίρεση των κατά εμπορική συνήθεια συνδεδεμένων παροχών ισχύει υπό την προϋπόθεση, ότι η σύνδεση έχει γίνει αποδεκτή ως εύλογη και από τα δύο εκάστοτε συμβαλλόμενα μέρη και δεν έχει επικρατήσει λόγω της οικονομικής δύναμης του ενός από αυτά. Συναλλακτικοί όροι που εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα του ενός των μερών και έχουν επικρατήσει, επειδή αυτό καταχρηστικά έχει κατορθώσει να τους επιβάλει στο άλλο, δεν αποτελούν «εμπορική συνήθεια», κατά την έννοια των άρθρ.1 παρ.1 περ.ε',2 περ.δ' ν.703/77 και των άρθρ.85 παρ.1 περ.ε' και 86 παρ.δ' ΣυνθΕΚ.

Συνεπώς, η επικράτηση της μεθόδου του «block-booking» δεν μπορεί να χαρακτηριστεί εμπορική συνήθεια που δικαιολογεί την από κοινού διάθεση περισσότερων της μίας ταινιών, δεδομένου ότι η πρακτική αυτή δεν είναι αποτέλεσμα επιλογής των εκμεταλλευομένων κινηματογραφικές αίθουσες, αλλά τους έχει επιβληθεί από τους διανομείς ταινιών.

Υπό την έννοια αυτή, πρέπει να θεωρηθεί ότι υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρ.1 παρ.1 περ.ε' ν.703/77²²⁷.

²²⁶. Τζουγανάτος, ό.π., σ. 644.

²²⁷. Τζουγανάτος, ό.π., σ. 645.

III. Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης στη διανομή κινηματογραφικών ταινιών.

Στο σημείο αυτό, θα εξετάσουμε την πρακτική της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους των διανομένων κινηματογραφικών ταινιών, μέσω της ανάλυσης της υπ.αριθμ.429/Υ/2009 απόφασης της ΕΑ.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΑ 429/Υ/2009²²⁸

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Η ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία « ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ CINE ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Α.Ε (εφεξής ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ),η οποία δραστηριοποιείται στη διαχείριση και εκμετάλλευση κινηματογραφικών αιθουσών στο Ηράκλειο Κρήτης, κατέθεσε στην ΕΑ καταγγελία κατά της ανώνυμης εταιρίας «ΟΔΕΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΘΕΑΜΑΤΩΝ Α.Ε.» (εφεξής ΟΔΕΟΝ),η οποία δραστηριοποιείται κυρίως στη διανομή ελληνικών και ξένων κινηματογραφικών ταινιών, για παράβαση των άρθρων 2 και 2 α του Ν.703/77,όπως ισχύει. Συγκεκριμένα, η καταγγελία στηρίζεται στο γεγονός ότι η ΟΔΕΟΝ,η οποία ξεκίνησε μέσω της θυγατρικής της εταιρίας «CRETA CINEMAS ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ» να λειτουργεί πολυκινηματογράφο με οκτώ κινηματογραφικές αίθουσες ομοίων προδιαγραφών με αυτόν της καταγγέλουσας,αρνήθηκε να την προμηθεύσει παρά τα επανειλημμένα αιτήματά της.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

Α) Σχετική αγορά προϊόντων/υπηρεσιών

Η σχετική αγορά, όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων και υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους.

ι) Η σχετική αγορά διανομής κινηματογραφικών ταινιών

Η υπό κρίση υπόθεση, αφορά, καταρχήν, στη σχετική αγορά διανομής κινηματογραφικών ταινιών. Στην εν λόγω αγορά δραστηριοποιούνται εταιρίες διανομής, οι οποίες βάσει συμβολαίων έχουν, συνήθως, κατ'αποκλειστικότητα και για το σύνολο μιας χώρας, αποκτήσει το δικαίωμα διανομής ταινιών προς τις εταιρίες εκμετάλλευσης αιθουσών.

²²⁸ ΕΠΑ 429/Υ/2009,ΔΙΜΕΕ 2009,σ.280 επ.

Το δικαίωμα αυτό το αποκτούν με συμβάσεις αντιπροσώπευσης από τους παραγωγούς ταινιών, που στην πλειοψηφία τους είναι οι μεγάλες εταιρίες του Χόλυγουντ.

Επιπλέον, οι εταιρίες διανομής εισάγουν και οι κινηματογραφικές αίθουσες προβάλλουν, κατά κανόνα, όλα τα είδη κινηματογραφικών ταινιών, κατά τη διάρκεια ενός έτους και δεν εξειδικεύονται σε κάποιο συγκεκριμένο εξ αυτών. Υπό αυτήν την έννοια, η σχετική αγορά της διανομής ταινιών είναι ενιαία, όσον αφορά στο είδος του περιεχομένου τους²²⁹.

Ως προς το χρόνο διάθεσης των ταινιών, η σχετική αγορά μπορεί να διακριθεί σε δύο επιμέρους αγορές, εκείνης της διανομής ταινιών πρώτης προβολής και εκείνης της διανομής ταινιών δεύτερης προβολής.²³⁰

ii) Η αγορά διαχείρισης και εκμετάλλευσης κινηματογραφικών αιθουσών

Δεύτερη σχετική αγορά είναι αυτή της διαχείρισης και εκμετάλλευσης κινηματογραφικών αιθουσών, στην οποία δραστηριοποιούνται και τα δύο εμπλεκόμενα, στην υπό εξέταση υπόθεση, μέρη. Οι επιχειρήσεις του κλάδου προβάλλουν στις αίθουσές τους τις ταινίες που προμηθεύονται από τις εταιρίες διανομής, η δε αμοιβή των τελευταίων κατά κανόνα συμφωνείται ως ποσοστό επί των εισπράξεων. Στην αγορά αυτή δραστηριοποιούνται, αφενός, επιχειρήσεις που κατέχουν μεμονωμένες αίθουσες και αφετέρου επιχειρήσεις που κατέχουν πολυκινηματογράφους με περισσότερες αίθουσες (τα λεγόμενα multiplex). Τα multiplex λειτουργούν στην χώρα μας την τελευταία δεκαετία και έχουν ραγδαίο ρυθμό ανάπτυξης, με αντίστοιχη συρρίκνωση της παρουσίας των μεμονωμένων αιθουσών.

Η επιτυχία των multiplex οφείλεται κυρίως, στο ότι παρουσιάζουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, που τα διαφοροποιούν από τις περισσότερες μεμονωμένες αίθουσες, όπως οι αριθμημένες θέσεις, η δυνατότητα τηλεφωνικής κράτησης με τη χρήση πιστωτικής κάρτας, η προσφορά μεγαλύτερης ποικιλίας στην επιλογή ταινίας, οι σύγχρονοι χώροι και η συστέγαση στον ίδιο πολυχώρο με εστιατόρια, bar και άλλα καταστήματα υπηρεσιών αναψυχής και διασκέδασης. Για τους λόγους αυτούς, μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι τα multiplex συνιστούν μια διακριτή επιμέρους αγορά, όχι απόλυτα ταυτιζόμενη με αυτήν των παραδοσιακών αιθουσών προβολής ταινιών.

²²⁹. Με εξαίρεση ορισμένες ταινίες που θα μπορούσαν να θεωρηθούν «μοναδικές», τα ντοκιμαντέρ και οι μικρού μήκους ταινίες, οι περισσότερες ταινίες απλώς παρέχουν ενενήντα λεπτά ψυχαγωγίας και συνεπώς, θα πρέπει να θεωρηθούν εναλλάξιμες, τόσο από την πλευρά των θεατών όσο και από την πλευρά των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης κινηματογραφικών αιθουσών. Ο μέσος θεατής, συνήθως, παρακολουθεί όλα τα είδη κινηματογράφου και δεν προσανατολίζεται αποκλειστικά σε κωμωδίες, αστυνομικά ή περιπέτειες ή ελληνικές ή ξένες ταινίες., βλ. ΕΠΑ 239/III/2003, δημοσιευμένη στο site της ΕΠΑ, www.epant.gr · ΕΠΑ 240/III/2003, δημοσιευμένη ομοίως στο site της ΕΠΑ · ΕΠΑ 447/V/2009, δημοσιευμένη ομοίως.

²³⁰. Πρώτη προβολή θεωρείται η προβολή από τον κινηματογράφο της ταινίας κατά την ημερομηνία εξόδου της στους κινηματογράφους και δεύτερη προβολή εκείνη που πραγματοποιείται 3 εβδομάδες και πλέον μετά την ημερομηνία εξόδου της ταινίας στους κινηματογράφους, στην ίδια γεωγραφική αγορά.

B) Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει τις περιοχές όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών και οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς.

Στην υπό εξέταση υπόθεση, ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται η αγορά του Ηρακλείου Κρήτης, διότι όπως και στις υπ.αριθμ.239 και 240/III/2003 Αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ο καθορισμός της γεωγραφικής αγοράς γίνεται σε επίπεδο πόλης και τούτο διότι ο καταναλωτής (σε αυτήν την περίπτωση ο θεατής-επισκέπτης του κινηματογράφου) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θα μετακινηθεί εκτός της πόλης, στην οποία διαμένει, προκειμένου να δει κάποια ταινία που τον ενδιαφέρει, δεδομένου μάλιστα ότι οι κινηματογράφοι του Ηρακλείου διαθέτουν το σύνολο των ταινιών των μεγάλων εταιριών διανομής.

II.ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ (άρθρ.2 Ν.703/77)

Για την κατάφαση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης, με την έννοια που παρατέθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, εξετάζεται, ιδίως το μέγεθος της επιχείρησης και συγκεκριμένα το μερίδιο αγοράς που κατέχει η επιχείρηση.

Στην εν λόγω υπόθεση, η εταιρία ODEON εκτιμά ότι το μερίδιό της στην αγορά διανομής κινηματογραφικών ταινιών κυμάνθηκε πανελλαδικά κατά το έτος 2006-2007 μεταξύ 19%-21%,ενώ ως προς την αγορά του Ηρακλείου Κρήτης η ODEON εκτιμά ότι το μερίδιο αγοράς της είναι σημαντικά μικρότερο.

Με βάση τα στοιχεία αυτά, η ΕΑ έκρινε ότι δεν τεκμηριώνεται η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στη σχετική αγορά και συνεπώς δεν υφίσταται παραβίαση του άρθρου 2 του Ν.703/77.

Κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης (άρθρ. 2 α Ν.703/77²³¹)

Σύμφωνα με το άρθρο 2^α του Ν.703/77, "Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων του άρθρ.1 του ν.703/77 και του άρθρου 81 της ΣυνθΕΚ, απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση, από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, της σχέσης οικονομικής

231. Σημειωτέον ότι η διάταξη του αρ.2α του Ν.703/77 καταργήθηκε με το άρθρο 2 του πρόσφατου νόμου 3784 της 7.8.2009 περί «Αναθεώρησης των διατάξεων του ν.703/77 περί Ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις» και προστέθηκε αντίστοιχη ρύθμιση στο ν.146/1914 στο νόμο περί αθέμιτου ανταγωνισμού. Η αλλαγή αυτή έγινε για λόγους νομοτεχνικούς και αποτελεσματικής προστασίας. Η διάταξη του άρθρου 2α προστατεύει ατομικό δικαίωμα και όχι τη σωστή λειτουργία του ανταγωνισμού προς όφελος του καταναλωτή, που είναι το αντικείμενο του ν.703/77.Αντίθετα,ιδρύεται ένα ειδικό αστικό αδίκημα στο πλαίσιο του ν.146/1914,με τρόπο που και αντιμετωπίζεται πλήρως το ζήτημα της μη πλήρους κάλυψης της καταχρηστικής εκμετάλλευσης σχέσης εξάρτησης από το άρθρο 281 ΑΚ και διευκολύνεται η προσωρινή προστασία με ασφαλιστικά μέτρα, βλ. αιτιολογική έκθεση του ν.3784/2009,ΚΝοΒ τομ.57,τευχ.8 του 2009,σ.1932 επ.

εξάρτησης στην οποία βρίσκεται προς αυτήν ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή, ακόμη και ως προς ένα ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών και δε διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης δύναται να συνίσταται ιδίως στην επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, στην εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης ή στην αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων".

Ο θεσμός της απαγόρευσης της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, εισήχθη το πρώτο στο Ν.703/77 με το άρθρο 6 του Ν.2000/1991 ως δεύτερη παράγραφος του άρθρου 2 που αφορά στην απαγόρευση καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόμενης θέσης. Η διάταξη αυτή χαιρέτιστηκε από την επιστήμη, καθότι με αυτή διευρύνθηκε η προστασία που παρέχει ο Ν.703/77, αφού πλέον θα μπορούσε να ελεγχθεί η ανταγωνιστική συμπεριφορά όχι μόνο των επιχειρήσεων με δεσπόμενα θέση, αλλά και των επιχειρήσεων που μπορούν να περιορίζουν τον ανταγωνισμό με το να δημιουργούν σχέση οικονομικής εξάρτησης χωρίς, όμως, να κατέχουν δεσπόμενα θέση.²³² Μέχρι τότε οι περιπτώσεις αυτές αντιμετωπίζονταν μερικά με βάση τις διατάξεις των άρθρ.281 ΑΚ και 288 ΑΚ.

Προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρ.2 α Ν.703/77

Α) Η ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης μιας επιχείρησης από μία άλλη από την οποία προμηθεύεται ή την οποία προμηθεύει ακόμα και με ένα ορισμένο είδος προϊόντων.

Το πραγματικό της διάταξης αυτής αξιώνει σχέση πελάτη προμηθευτή, δηλαδή την ύπαρξη συμβατικής σχέσης μεταξύ των μερών. Κατά τον Μπαμπέτα²³³, η λέξη «εξάρτηση» ερμηνεύεται και ως «οικονομική ανάγκη» του εμπόρου να καταφύγει σε συγκεκριμένο προμηθευτή. Συνεπώς, η φράση "θέση πελάτη" δεν προϋποθέτει αναγκαίως συμβατική σχέση.

Β) Η εξαρτώμενη επιχείρηση να μην διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση

Η παράβαση αυτής προϋποθέτει την διαμόρφωση αδυναμίας διάθεσης ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης, υπό την έννοια, είτε ότι δεν προσφέρονται καθόλου εναλλακτικές λύσεις, είτε ότι οι υπάρχουσες συνδέονται με σοβαρά μειονεκτήματα για την εξαρτημένη επιχείρηση. Ειδικότερα η οικονομική εξάρτηση εμπόρου από προμηθευτή μπορεί να προκύπτει από το γεγονός ότι ο πρώτος έχει, λόγω της μακρόχρονης συνεργασίας του και των επενδύσεων που έκανε, προσαρμόσει την επιχείρησή του στις ανάγκες διάθεσης και προώθησης

²³². Κουτσούκης, Απαγόρευση κατάχρησης της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, Συνήγορος 2004 ,σ. 340.

²³³.Βλ. Μπαμπέτας, Οικονομική εξάρτηση και καταχρηστική εκμετάλλευση, 2008, σ. 212.

αποκλειστικώς των προϊόντων του δευτέρου, ώστε δεν θα μπορούσε να στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού χωρίς να υποστεί σοβαρές οικονομικές θυσίες.²³⁴

Γ) Η καταχρηστική εκμετάλλευση της υφιστάμενης αυτής σχέσης οικονομικής εξάρτησης.

Η καταχρηστική εκμετάλλευση της οικονομικής εξάρτησης μπορεί να έχει τη μορφή είτε της διακοπής ή άρνησης συναλλακτικών σχέσεων είτε την επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής. Η καλή πίστη, με την έννοια της απαγόρευσης της αυθαίρετης, αιφνίδιας και αδικαιολόγητης συμπεριφοράς, είναι αποφασιστικής σημασίας για την κατάφαση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης.²³⁵

Σύμφωνα με την άποψη της πλειοψηφίας των μελών της Επιτροπής, στην εν λόγω υπόθεση, οικονομική εξάρτηση υπάρχει όταν πρώτα από όλα μια επιχείρηση βρίσκεται σε θέση πελάτη ή προμηθευτή προς μία άλλη επιχείρηση, προϋποθέτοντας για την κατάφαση της ύπαρξής της, υφιστάμενη ή και προϋπάρχουσα πελατειακή σχέση. Σχέση οικονομικής εξάρτησης μεταξύ δύο εταιριών υφίσταται μόνο εφόσον αναπτύχθηκε μεταξύ τους, τυπική ή άτυπη σχέση συμβατικής συνεργασίας οιασδήποτε μορφής.

Εν προκειμένω, στην υπό κρίση υπόθεση σχέση οικονομικής εξάρτησης μεταξύ της καταγγέλλουσας και της εταιρίας ODEON δεν υφίσταται. Και τούτο διότι, η εταιρία ODEON ουδεμία συμβατική σχέση, ευκαιριακή ή μόνιμη, διατηρούσε ή διατηρεί με την καταγγέλουσα. Κατά συνέπεια, παρέλκει, σύμφωνα με την πλειοψηφούσα άποψη, η περαιτέρω εξέταση της υπόθεσης επειδή η αποδιδόμενη κατά της εταιρίας ODEON κατηγορία παράβασης του άρθρ.2 α του Ν.703/77 είναι νόμω αβάσιμη διότι ανεξαρτήτως των όποιων πραγματικών περιστατικών, δεν πληρούνται τα στοιχεία τα οποία απαιτεί η σχετική διάταξη, δεδομένου ότι ελλείπει η πρώτη και βασική από τις τασσόμενες από τον νόμο προϋποθέσεις.

Αντίθετα, σύμφωνα με τη μειοψηφούσα άποψη «το επιχείρημα εκ του γράμματος της διάταξης δεν είναι απροσμάχητο». Η λέξη «εξάρτηση» ερμηνεύεται και ως οικονομική ανάγκη του εμπόρου να καταφύγει σε συγκεκριμένο προμηθευτή. Επομένως, με το άρθρο 2 α επιδιώκεται να διασφαλιστεί η υπόσταση της εξαρτημένης επιχείρησης, η οποία τίθεται σε κίνδυνο όχι μόνο αν δε συνεχίσει, αλλά και αν δε γίνει πελάτης της επιχείρησης από την οποία εξαρτάται σημαντικά η επιβίωσή της²³⁶.

Οικονομική εξάρτηση είναι και εκείνη όπου ο εξαρτώμενος για να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά μεταπωλητές ομοειδών προϊόντων, έχει την ανάγκη των συγκεκριμένων προϊόντων. Κατά συνέπεια, υφιστάμενη ή προϋπάρχουσα πελατειακή σχέση δεν αποτελούν προϋπόθεση της οικονομικής εξάρτησης.

Η ΕΑ απεφάνθη ότι δεν συντρέχει παράβαση του άρθρ.2 του άρθρ. 2 α του Ν.703/77 για την καταχρηστική εκμετάλλευση σχέσης οικονομικής εξάρτησης.

234. ΕΠΑ 91 / ΙΙ / 1999, Βλ. στο site

http://www.epant.gr/apofasi_details.php?Lang=gr&id=261&nid=212.

235. Λιακόπουλος, 2000, ό.π., σ. 565.

236. Τζουγανάτος, ό.π., σ. 638, 657.

Η άποψη της πλειοψηφίας σύμφωνα με την οποία, σχέση οικονομικής εξάρτησης μεταξύ δύο εταιριών υφίσταται μόνο εφόσον αναπτύχθηκε μεταξύ τους, τυπική ή άτυπη σχέση συμβατικής συνεργασίας οιασδήποτε μορφής, κατακρίθηκε από τη θεωρία²³⁷, καθώς αντίκειται στην ιστορική ερμηνεία της διάταξης, παραγνωρίζει τη λειτουργική συγγένεια της διάταξης προς τη διάταξη του άρθρ. 2 Ν.703/77 και αντιβαίνει στο σκοπό της, ενώ προσλαμβάνει εσφαλμένα τις επιμέρους μορφές της σχέσης οικονομικής εξάρτησης.²³⁸

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Με βάση όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, στο χώρο της διανομής κινηματογραφικών ταινιών θα λέγαμε ότι είναι δύσκολο να διαπιστωθεί κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης εταιρίας διανομής, καθώς στην Ελλάδα, καμία εταιρία δε συγκεντρώνει επαρκές μερίδιο στη σχετική αγορά. Το άρθρ.2 α του ν.703/77, το οποίο καταργήθηκε πρόσφατα, ήταν μια διάταξη στην οποία μπορούσε να υπαχθεί η συμπεριφορά αρκετών διανομέων, οι οποίοι χωρίς να διαθέτουν δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά, αλλά με ισχύ στην αγορά, αρνούσαν την πώληση, εκμεταλλευόμενοι την σχέση οικονομικής εξάρτησης προμηθευτή-πελάτη. Η κατάργηση της διάταξης αυτής, μάς οδηγεί στην υπαγωγή της πρακτικής των διανομέων στις διατάξεις του προσφάτως τροποποιηθέντος ν.146/1914 περί αθέμιτου ανταγωνισμού, η τήρηση των οποίων, όμως, δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας έχει σαν στόχο την αναγνώριση και κατοχύρωση στο δημιουργό αποκλειστικών δικαιωμάτων προκειμένου να του δοθούν τα απαραίτητα κίνητρα για την περαιτέρω δημιουργία, καινοτομία και πρόοδο, η οποία αποβαίνει προς όφελος της κοινωνίας.

Ο ανταγωνισμός, αντίθετα, έχει σαν στόχο τον περιορισμό των μονοπωλίων. Σκοπός του είναι να αποτρέψει καταστάσεις όπου μια δεσπόζουσα επιχείρηση θα αποκλείσει άλλες συναφείς επιχειρήσεις είτε από το να εισέλθουν στην αγορά, είτε από το να διατηρηθούν σε αυτή και να την ανταγωνιστούν.

237. Βλ. σημείωση *Μπαμπέτα* στο σχολιασμό της υπ.αριθμ.429/Ν/2009 απόφασης της ΕΑ, δημοσιευμένη σε ΔιΜΕΕ 2009, σ. 280 επ.

238. Σύμφωνα με τον *Μπαμπέτα*, η απόφαση της ΕΑ είναι εσφαλμένη διότι: Η αναγωγή των υφιστάμενων/προϋφιστάμενων εννόμων σχέσεων σε προϋπόθεση εφαρμογής της 2 α του Ν.703/77 δεν προκύπτει με τρόπο αδιαμφισβήτητο από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης Αντίκειται στη βούληση του ιστορικού νομοθέτη, όπως αποτυπώθηκε στην αιτιολογική έκθεση του Ν.3375/2005. Δε συμβιβάζεται με το σκοπό της διάταξης τον οποίο προδήλως ακυρώνει. Η ανομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρ.2 και 2 α Ν.703/77, δηλαδή δύο συγγενών μεταξύ τους διατάξεων, εισάγει ρήγμα στο ενιαίο σύστημα ελέγχου της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων με ιδιαίτερη ισχύ στην αγορά, το οποίο συγκροτούν οι δύο αυτές διατάξεις

Η συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών τους δικαιωμάτων, αποτελεί, σε αντίθεση με το σύστημα ατομικής διαχείρισης, ένα συμφέρον σύστημα για τους δημιουργούς, καθώς μέσα από τη συλλογική τους δράση ενισχύεται η διαπραγματευτική θέση τους έναντι των ισχυρών χρηστών, και τους παρέχεται επίσης η δυνατότητα να ελέγχεται η χρήση των έργων τους έως και σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω των συμβάσεων αμοιβαιότητας που μπορούν να συνάπτουν οι ΟΣΔ μεταξύ τους. Αλλά και από τη μεριά των χρηστών, η συλλογική διαχείριση είναι επωφελής, καθώς αυτοί, λόγω της παραπάνω συνεργασίας, μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ευρύτερη γκάμα πνευματικών έργων προερχόμενων από περισσότερες γεωγραφικές περιοχές.

Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης (ΟΣΔ) των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν κυριαρχήσει στο χώρο αυτό και η ανάγκη ύπαρξης και δράσης τους συνεχώς αυξάνεται με τις νέες μεθόδους εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων. Ωστόσο, η δραστηριότητά τους αρκετές φορές αντιβαίνει στους όρους του ελεύθερου ανταγωνισμού και τούτο είναι εύλογο διότι είναι εξ ορισμού η θέση τους μονοπωλιακή. Οι ΟΣΔ εξαιτίας του μονοπωλιακού τους χαρακτήρα διασφαλίζουν δεσπόμενη θέση στο χώρο, στο κάθε κράτος μέλος της ΕΕ και η δεσπόμενη αυτή θέση συχνά οδηγεί σε κατάχρηση της, κατά παράβαση του άρθρ. 82 της Συνθήκης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο η κοινοτική, όσο και η ελληνική νομολογία διατηρούν μία στάση ανεκτική απέναντι στη δράση των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, ίσως λόγω της ειδικής φύσεως των ΟΣΔ, οι οποίοι δεν έχουν αμιγώς οικονομικό σκοπό, αλλά εκπληρώνουν και ευρύτερους πολιτιστικούς σκοπούς.

Όσον αφορά στην πλούσια κοινοτική νομολογία, αξίζει να παρατηρήσουμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις αφήνεται μια ασφαλιστική δικλείδα για τους ΟΣΔ.

Σε εθνικό επίπεδο, η νομολογία είναι εξαιρετικά φτωχή. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ε.Α) σε δύο μόνο περιπτώσεις επιλήφθηκε σε διαφορά μεταξύ ΟΣΔ και χρήστη. Στην πρώτη περίπτωση²³⁹, δεν προχώρησε σε καταδίκη της ΑΕΠΙ, ελλείψει αποδείξεων. Στη δε δεύτερη²⁴⁰ περίπτωση, ενώ έκανε το βήμα να επέμβει πραγματικά στο χώρο των ΟΣΔ και να διορθώσει πρακτικές που αποτελούν ουσιαστικά κατάχρηση της δεσπόμενης θέσης που κατέχουν, αναγνωρίζοντας την καταχρηστική συμπεριφορά της ΑΕΠΙ, η απόφασή της ακυρώθηκε με την υπ. αριθμ. 2194/2004 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, ως αναπιολόγητη και αναπέμφθηκε στην ΕΑ για έλεγχο του ύψους των προμηθειών με τη μέθοδο της κοστολογικής ανάλυσης, δεδομένου ότι, όπως κρίθηκε από το Διοικητικό Εφετείο, οι συγκρινόμενες αγορές (κυρίως μεταξύ του ΟΣΔ της Ελλάδας και του αντίστοιχου της Ελβετίας) δεν ήταν ομοιόμορφες.

Ας ελπίσουμε ότι η παραπάνω απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού θα αποτελέσει την απαρχή ενός ουσιαστικότερου ελέγχου των ΟΣΔ, προκειμένου να αναγκαστούν οι

239. ΕΠΑ 59/1993, εις *Κουτσούκη-Τζουγανάτο*, Η εφαρμογή του ν.703/77'', Συλλ. Νομολογίας, Γ 1990-1995.

240. ΕΠΑ 245/III/2003, ό.π.

Οργανισμοί να επαναπροσδιορίσουν τις πρακτικές τους σύμμετρα υπέρ του πνευματικού δημιουργού, του χρήστη και της ορθής και σύννομης εξάπλωσης του πνευματικού έργου.

Σε αντίθεση με τον τομέα των ΟΣΔ, στον τομέα των παραγωγών λογισμικού, η νομολογία και ο έλεγχος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πιο αυστηρός, καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που μεγάλοι οίκοι πληροφορικής, όπως η Microsoft, έχουν κληθεί να καταβάλουν υψηλά πρόστιμα και να συμμορφωθούν στις υποδείξεις της Επιτροπής.

Αξίζει να σημειώσουμε, τέλος, πως όσο το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας επεκτείνεται σε βιομηχανικά αγαθά, όπως το software, τόσο μεγαλώνει ο κίνδυνος μονοπώλησης καθαρών πληροφοριών, με το πρόσχημα ότι αυτές προστατεύονται με το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Υποθέσεις όπως η Magill καταδεικνύουν τους κινδύνους που μπορεί να αναπτύξει η πνευματική ιδιοκτησία στον ανταγωνισμό, εμποδίζοντας την πρόσβαση των ανταγωνιστών σε ελεύθερες πληροφορίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Δραγομάνοβιτς Σ.*, Ελεύθερη πρόσβαση και αποκλειστικότητα-Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2001
- *Ζευγώλης*, Το καρτέλ στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, Εθνική-Κοινοτική Έννομη τάξη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2008
- *Καλλινίκου Δ.*,“ Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα”, Εκδόσεις “Δίκαιο και Οικονομία”, Π.Ν.Σάκκουλας,3^η έκδοση,2008
- *Καραγιάννης Β.*,“ Συμβάσεις παροχής λογισμικού (software) και κανόνες ανταγωνισμού”, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2002
- *Καρύδης Γ.*,“ Ευρωπαϊκό Δίκαιο Επιχειρήσεων και Ανταγωνισμού”, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2004
- *Κινινή Ε.*,“ Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2001
- *Η ίδια*,“ Η άρνηση παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης άυλων αγαθών στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού”, Εκδόσεις Α.Σάκκουλας,2004
- *Κοριατοπούλου-Αγγέλη Π./Τσίγκου Χ.*,“ Πνευματική Ιδιοκτησία Λημματογραφημένη ερμηνεία”, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2008
- *Κοτσίρης Λ.*,“ Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου”, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη,2001
- *Ο ίδιος*,“ Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας”, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005
- *Κοτσίρης Λ/Σταματούδη Ε*, Νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία: κατ’άρθρο ερμηνεία του Ν.2121/1993:Αρθρογραφία-βιβλιογραφία-Νομολογία,Εκδόσεις Σάκκουλα,Αθήνα-Θεσσαλονίκη,2009
- *Κουμάντος Γ.*,“ Πνευματική ιδιοκτησία”, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2002
- *Λιακόπουλος Θ.*,“ Βιομηχανική Ιδιοκτησία”, Εκδόσεις “Δίκαιο και Οικονομία”,Π.Σάκκουλας,2000
- *Μαρίνος Μ.*, Λογισμικό (software) -Νομική προστασία και συμβάσεις, Εκδόσεις Κριτική,Αθήνα,1992
- *Ο ίδιος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2004
- *Ρούνης*, Ανταγωνισμός ή συνεργασία-Τα όρια της δραστηριότητας των επιχειρήσεων στον κοινοτικό χώρο, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,1992
- *Σταματούδη Ε.*, “Κοινοτικό Δίκαιο του Ανταγωνισμού και Διανοητική Ιδιοκτησία-Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης”, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006

- Σταυρίδου Σ, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, Εκδόσεις Α.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,1999
- Σχινάς Ι., Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή, 1992
- Τζουγανάτος Δ. ,Ολιγοπώλιο και συλλογική δεσπόζουσα θέση στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2004
- Τραγάκης Γ., Οι κανόνες του ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1993
- Τριανταφυλλάκης Γ.,“ Ελεύθερος Ανταγωνισμός- Πρακτική-Νομολογία εθνική και Ευρωπαϊκή”, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2005

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος Ε.,“ ΔΕΚ υποθ. C-52/2007,απόφ. 11.12.2008”,ΔιΜΕΕ 4/2008,σ.542
- Γεωργιάδης Α, Η «εύλογη αμοιβή» του δημιουργού και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 18 παρ.3 του ν.2121/1993 για την πνευματική ιδιοκτησία, ΧρΙΔ 2004,385 επ.
- Δούβλης Β.,“ Η έννοια της επιχείρησης και οι συμφωνίες αποκλειστικής διανομής και διάθεσης στη νομολογία της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού-Επιτροπής Ανταγωνισμού του ν.703/77”,ΕΛΛΔνη,1991,σ.4 επ.
- Κλεισούρας Κ., Εμπορικό και βιομηχανικό απόρρητο στο κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού - Σκέψεις με αφορμή την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Υπόθεση Microsoft,ΔΕΕ 2006,σ.370
- Κοριατοπούλου-Αγγέλη Π.,“Ένα βήμα στην εξομοίωση των Ευρωπαίων-Η υπόθεση Phill Collins και οι επιπτώσεις της στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας”, ΕΕμπΔ 95,σ.155
- Κουτσούκης Δ.,“ Απαγόρευση κατάχρησης της σχέσης οικονομικής εξάρτησης”, Συνήγορος 2004
- Κυπρούλη Ν., Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης στο περιβάλλον του υγιούς ανταγωνισμού-Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Σχόλιο στην απόφαση ΕπΑνταγ 245/III/2003,ΔΕΕ 2003,σ.1055 επ.
- Κυπρούλη Ν. ,Ραδιοτηλεοπτική (ανα)μετάδοση στα δωμάτια ξενοδοχείων, ΔΕΕ 2008,665 επ.
- Λιάσκος Ε., σχολιασμός “ΔΕΚ υποθ. C-52/2007,απόφ. 11.12.2008”,ΔιΜΕΕ 2009,σ.110 επ.

- *Μαντενιώτου/Λυρατζοπούλου*, Η συλλογική διαχείριση των συγγενικών δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας στη σύγχρονη πρακτική, ΧρΙΔ 2004, σ.378
- *Μικρουλέα Α.*, Η εφαρμογή του Δικαίου του Ελεύθερου Ανταγωνισμού στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και ειδικότερα στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων, ΕΕμπΔ 1999, σ.452
- *Η ίδια*, “ Η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης του άρθρου 2 ν.703/77”, ΧρΙΔ ΣΤ/2006
- *Η ίδια*, “ Η διάκριση της εναρμονισμένης πρακτικής από την παράλληλη συμπεριφορά σε ολιγοπωλιακές αγορές”, ΔΕΕ 2008
- *Μπαμπέτας Γ.*, σχολιασμός της υπ.αριθμ. 429/Ν/2009 απόφασης της ΕΑ, ΔιΜΕΕ 2/2009, σ.
- *Ρούσσης Δ.*, Η εφαρμογή του άρθρου 81 ΣυνθΕΚ (άρθρο 1 Ν 703/1977) στις συμφωνίες εντός του ομίλου επιχειρήσεων, ΔΕΕ 7/2006
- *Σαραφιανός Δ.*, Προς μία Οδηγία για τη συλλογική διαχείριση των πνευματικών δικαιωμάτων, ΔιΜΕΕ 2005, 526
- *Σπινάσα Ρ.*, “ Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων και δημόσια εκτέλεση: Είναι νόμιμη η προσωρινή επιδίκαση εύλογης αμοιβής με βάση το άρθρο 49 του ν.2121/1993;”, ΝοΒ 56/2008, 1160
- *Σταυρίδου Σ.*, Συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και δίκαιο του ανταγωνισμού (σκέψεις με αφορμή την ΕΠΑ 245/ΙΙΙ/2003), ΧρΙΔ 2003, 1011
- *Η ίδια*, Ο έλεγχος της δράσης των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης κατά το άρθρο 54 Ν.2121/1993, ΔΕΕ 1997, 944
- *Σταματούδη Ε.*, Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης κάτω από το πρίσμα του Ευρωπαϊκού Δικαίου του ανταγωνισμού. Το άδοξο τέλος μιας μακράς ιστορίας, Κριτ.Ε 1998
- *Σταυρίδου Σ.*, Ο έλεγχος της δράσης των ΟΣΔ κατά το άρθρ.54 Ν.2121/1993, ΔΕΕ 1997, 944 επ
- *Συνοδινού Τ-Ε*, Το κριτήριο της πρωτοτυπίας στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, Αρμ. 2001, σ.756
- *Τζουγανάτος Δ.*, Ζητήματα Ανταγωνισμού στη διανομή κινηματογραφικών ταινιών, ΕμπΔ 1999, 638

ΞΕΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΓΓΛΙΚΗ

- *Drexel J.*, "Collecting Societies and Competition Law", σελ.24-25, άρθρο διαθέσιμο στο site [http://www.ip.mpg.de/shared/data/pdf/drexel - crosos and competition.pdf](http://www.ip.mpg.de/shared/data/pdf/drexel_-_crosos_and_competition.pdf)
- *Kobayashi B.*, "Does economics provide a reliable guide to regulating commodity bundling by firms? A survey of the economic literature", *Journal of Competition Law and Economics* 1(4), 707–746
- *Koempel F.*, "If the kids are united", *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2007 2(6):371-376
- *Morris S.*, "The reform of article 82 and operation of competition principles upon the normal trading functions of copyright collecting societies", *Journal of Intellectual Property Law and Practice* 2009 4 (8): 566-572
- *Neefs C.*, "Competition and collecting societies: switch the channel, change the royalty rate?", *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 2009, Vol.4, No 5, p.319
- *Ramsauer T.*, "Just another brick? – The European Court Of Justice on the interface between European competition law and intellectual property (*IMS Health v NDC Health*, 29 April 2004), http://portal.unesco.org/culture/en/files/21970/11515089071t_ramsauer_e.pdf/t_ramsauer_e.pdf, p.4
- *Stigler*, "US v. Loew's Inc.: A Note on Block Booking, 1963, SUPREME COURT REVIEW 152 (1964)
- *U.S. Department of Justice & Federal Trade Commission*, Antitrust enforcement and intellectual property rights: Promoting innovation and Competition, 2007, αναφορά δημοσιευμένη στα sites: www.usdoj.gov/atr/public/hearings/ip/222655.pdf, και www.ftc.gov/reports/index.shtm

ΓΑΛΛΙΚΗ

- *Francon A.*, Le conflit entre la SACEM et les discothèques devant la Cour de Justice des Communautés Européennes, RIDA 144/1990, 51 επ.
- *Pollaud-Dulian F.*, "La gestion collective des droits de propriété intellectuelle", άρθρο δημοσιευμένο στο site <http://www.dgccrf.bercy.gouv.fr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.usdoj.gov/atr/public/hearings/ip/222655.pdf,
- www.ftc.gov/reports/index.shtm
- www.opi.gr.
- www.epant.gr
- www.dgccrf.bercy.gouv.fr.
- www.go-online.gr
- <http://el.wikipedia.org>
- <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/04/382&format=HTML&aged=1&language=EL&quiLanguage=en>

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

- ΔΕΚ απόφ. της 20.10.1993, υπόθ. C-92/1992, Phill Collins κατά Imtrat Handels GmbH, Συλλ. Νομ. 1993, I-05145/υπόσ.15,σ.6
- ΔΕΚ, απόφ. της 18.03.1980, υπόθ. 62/79, Coditel I, Συλλ. 1980, σ. 881, υπόσ.17,σ.6
- ΔΕΚ, απόφ. της 31.10.1974, υπόθεση C-15/74, Centrafarm κατά Sterling Drug, Συλλογή 1975, σ.1147, υπόσ.7,σ.4
- ΔΕΚ απόφ. της 8.6.1971, υπόθ.78/70, Deutsche Grammophon/Metro, Συλλ. Νομολ 1971 XVII, σ.487/υπόσ. 6 και 13,σ.4 και 5
- ΔΕΚ, απόφ. της 29.2.1968, υπόθ. C-24/67 - Parke, Davis and Co. κατά Probel, Συλλ. Νομολ 1965-1968, σ.687, υπόσ.9,σ.4
- ΔΕΚ, απόφ. της 13.7.1966, συνεκδικασθείσες υπόθ. 56 και 58/64, Consten GmbH Grundig-Verkaufs-GmbH/Kommission, Συλλ. Νομολ 1966, σ. 322/ υπόσ.5,σ.4
- ΠΕΚ, απόφ. της 10.7.1991, Υπόθ. T-76/89 Independent Television Productions LTD κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1991, II-575, υπόσ.11,σ.5
- ΠΕΚ, απόφ. της 10.7.1991, Υπόθ. T-70/89 British Broadcasting Corporation και BBC Enterprises LTD κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1991, II-535, υπόσ.11,σ.5
- ΠΕΚ, απόφ. της 10.7.1991, Υπόθ. T-69/89 Radio Telefis Eireann κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. Νομολ 1991, II-485, υπόσ.11,σ.5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

- ΔΕΚ απόφ. της 7.12.2006, υπόθ. C-306/2005, SGAE κατά Rafael Hoteles S.A., Συλλ. Νομ ΔΕΚ I-11563, υπόσ.40,σ.11
- ΑΠ 118/2006, ΝοΒ 2006, σ.1140/υπόσ.30,σ.9
- ΑΠ 125/2005, ΔΕΕ 2005, σ.1177, υπόσ.31,σ.9
- ΑΠ 20/2005, ΧρΙΔ 2005, σ.453, υπόσ.25,σ.8
- ΕφΑθ 885/2009, ΔΕΕ 2009, σ.707, υπόσ.28,σ.9
- ΕφΑθ 6520/2008, ΔΕΕ 2009, σ.325, υπόσ.42,σ.11
- ΕφΑθ 2398/2008, ΔΕΕ 2009, σ.572, υπόσ.28,σ.9
- Εφ.Αθ. 80/2008, ΑΡΜ 2008, σ.1852, υπόσ.24 και 31,σ.8,9
- ΕφΑθ 8263/2007, ΔΕΕ 2008, σ.1115 επ, υπόσ.30,σ.9
- ΕφΑθ 7196/2007, ΔΕΕ 2008, σ.702, υπόσ.40,σ.11
- ΕφΑθ 3214/2007, Δ/νη 2008, σ.567, υπόσ.22,σ.7

- ΕφαΘ 3252/2002, ΔΕΕ 2003,σ.293,**υπόσ.30,σ.9**
- ΕφαΘ 5138/2000,ΔΕΕ 2001,σ.6/**υπόσ.31,σ.9**
- ΕφαΘ 8153/1999,ΕΕμπΔ 2000,σ.171/**υπόσ.31,σ.9**

- ΕφΘεσ 1031/2008, ΕπισκεΔ 2008,σ.872/**υπόσ.31,σ.9**
- ΕφΠειρ 281/2005, ΔΕΕ 2005,σ.944/**υπόσ.31,σ.9**

- ΠΠραΘ 3402/1968,ΝοΒ 1969,572/**υπόσ.34,σ.9**
- ΜΠραΘ 5091/2008,ΔΙΜΕΕ 2009,σ.211/**υπόσ.42,σ.11**
- ΜΠραΘ 4603/2006,ΔΙΜΕΕ 2006,538/**υπόσ.24,σ.8**
- ΜΠραΘ 32992/1997,ΕΕμπΔ 1999,σ.409/**υπόσ.39,σ.10**
- ΜΠραΘ 18539/1996,ΕΕμπΔ 1997,132/**υπόσ.24,σ.8**

- ΜΠραΘ 14106/1995,ΔΕΕ 1995,σ.963/**υπόσ.30,σ.9**

- Πλημμ.Αθ 1047/1994,Ποιν.Χρ.1994,1294/**υπόσ.26,σ.8**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

- ΔΕΚ απόφ. της 20.10.1993, υπόθ. C-92/1992,Phill Collins κατά Imtrat Handels GmbH,ΣυλλΝομ. 1993, I-05145./**υπόσ.84,σ.19**
- ΑΕΔ 8/2007, ΔΕΕ 2007, σ.992/**υπόσ.67,σ.16**
- ΑΠ 22/2006,ΔΙΜΕΕ 2007,σ.85/**υπόσ.67,σ.16**
- ΣΤΕ 9490/2000, ΝοΒ 2001,1071./**υπόσ.16**
- ΣΤΕ 950/2000,ΤΝΠ ΔΣΑ./**υπόσ.63,σ.15**
- ΕφαΘ 4172/2008,ΔΕΕ 2009,σ.190/**υπόσ.54,σ.13**
- ΕφαΘ 5866/2003,ΔΕΕ 2003,1330/ **υπόσ.72,σ.17**
- ΤρΔιοικΕφαΘ 2194/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ/**υπόσ.79,σ.19**

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

- ΔΕΚ απόφ. της 23.4.2009,υποθ. C-425/2007 Ρ, ΔΙΜΕΕ 2/2009, σ. 249 επ./**υποσ.142,σ.32**

- ΔΕΚ απόφ.της 25.1.2007,υπόθ. C-407/2004, P.Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, σ. I-829./ **υποσ.141,σ.32** ;
-
- ΔΕΚ απόφ. της 18.6.1998,υπόθ. C-35/96,Commission v. Italy, Συλλ.Νομολ 1998,I-3851/**υπόσ.94,σ.22**
- ΔΕΚ απόφ. της 11.12.1997, υπόθ. C-55/96, Job Centre,Συλλ. 1997, σελ. I-7119/**υπόσ.90,σ.22**
- ΔΕΚ απόφ. της 23.4.1991, υπόθεση C-41/90, Klaus Höfnerκαι Fritz Elser κατά Macrotron GmbH,Συλλ. 1991, σ. I-1979 και Συλλ. 1990, σ. I-2010/**υπόσ.90,σ.22**
- ΔΕΚ απόφ. Της 16.6.1987,υπόθ.C-118/85,Commission v. Italy,Συλλ.Νομολ 1987, I-2599,παρ.7/**υπόσ.,90,σ.22**
- ΔΕΚ απόφ. της 13.7.1989,Francois Lucazeau και λοιποί κατά Société des Auteurs, Compositeurs Editeurs de Musique (SACEM) και λοιπών, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 110/88,241/88,242/88, Συλλ. 1989,σ.02811/**υπόσ.137και 138,σ.30 και 31**
- ΔΕΚ απόφ. της 13.7.1989. - Ministère public v Jean Louis Tournier, υπόθ. 395/87,Συλλογή 1989,σ.2521/**υπόσ.137194,σ.30,49**
- Απόφ. της 3.7.1991, C-62/1986, AKZO κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, σελ. I-3359/**υποσ.159,σ.36**
- ΔΕΚ απόφ. της 2.3.1983,υπόθ. 7/82,GVL κατά EC Commission, Συλλ.1983, 483./**υποσ.129,σ.29**
- Απόφ. ΔΕΚ της 9.11.1983, 322/1981, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σελ. 3461/ **υποσ.129,σ.29**
- ΔΕΚ απόφ. της 11.12.1980, 31/1980, L' Oreal, Συλλ. 1980/III, σελ. 471/ **υποσ.129,σ.29**
- ΔΕΚ απόφ. της 25.10.1979,Υπόθεση 22/79 Greenwich film Production, Paris κατά Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM) και Société des Editions Labrador, Paris, Συλλ. 1979,σ.3275/**υποσ.,129,σ.29**
- Απόφ. ΔΕΚ της 23.5.1978, υποθ.102/77,Hoffmann-La Roche/Centrafarm, Συλλ.Νομολ. 1978, σ.1139/**υποσ.167,σ.38**
- ΔΕΚ απόφ. της 14.2.1978,υπόθ. C-27/76,United Brands, Συλλογή 1978,207/**υποσ.145,148,160,194,σ.33,34,36,49**
- Απόφαση ΔΕΚ της 30.1.1974, υπόθ. 127/73, Belgische Radio en Televisie και Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs κατά SV SABAM και NF Fonior [υπόθεση BRT κατά SABAM και FONIOR,Συλλ. 1974, σ.51/**υπόσ.,127,σ.28**

- ΔΕΚ απόφ. της 21.2.1973,Υποθ. 6/72,Continental Can,Συλλ. 1973, σ. 215./**υποσ.147,160,σ.34,36**
- ΔΕΚ απόφ. της 14.07.1972, υποθέσεις 48,49/69,51-57/69, υπόθ. ICI κατά Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 1972-I-619/**υπόσ.120 και 139,σ.27 και 31**
- ΔΕΚ απόφ. της 8.6.1971, υπόθ. 78/70 Deutsche Grammophon /Metro, Συλλ. 1971 ΧVII, σ. 487./**υπόσ.104,σ.2**
- ΠΕΚ απόφ. της 2.7.1992, υπόθ. T-61/89, Dansk Pelsdyraverforening κατά Επιτροπής,Συλλ. 1992, σ.ΙΙ-1931/**υπόσ.90,σ.22**
- Απόφ. της Επιτροπής της 6.07.1972,IV/26.760-GEMA,L 166/22./**υποσ.169,σ.39**
- Απόφ. της Επιτροπής της 2.06.1971, IV/26.760-GEMA, L 134/15/**υποσ.168,σ.39**
- ΔΕφαΘ 2770/2004, ΔΔΙΚΗ 2007/257/**υπόσ.122,σ.67**
- ΕΠΑ 429/V/2009,ΔιΜΕΕ 2/2009,σ.280/**υπόσ.104,σ.24**
- ΕΠΑ (ΟΛΟΜ) 325/V/2007,ΕΕμπΔ 2007,σ.179/**υπόσ.,123,σ.27**
- ΕΠΑ 292/IV/2005,ΦΕΚ Β΄ 1359/30.9.2005/**υπόσ.90,100 και 111,σ.22,23,25**
- ΕΠΑ 245/III/2003,ΕΕμπΔ 2003,σ. 700./**υποσ.177,σ.42**
- ΕΠΑ 9/81, ΕΕμπΔ, 1982, σ. 469 επ./**υπόσ.93,σ.22**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

- ΔΕΚ απόφ. της 29.4.2004,υπόθ. C-418/2001,IMS Health κατά NDC Health GmbH& Co KG, ΕΕ C 3 5.1.2002/**υποσ.209,σ.54**
- ΔΕΚ απόφ. της 6.4.1995,υπόθ. C-241-242/91,Radio Telefis Eireann, Συλλ.1991,σ. Ι-808./**υποσ.207,σ.53**
- ΠΕΚ απόφ. της 17.9.2007,Υπόθ. T-201/04,MICROSOFT Corp. Vs European Commission,δημοσιευμένη:<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=79929082T19040201&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>/**σ.55 επ.**
- ΠΕΚ απόφ. της 10.7.1991, υπόθ.T-76/89, ITP, Συλλ. , σ.ΙΙ-575/**υποσ.207,σ.53**
- Επιτροπή απόφ. της 24.3.2004, COMP/C-3/37.792, Βρυξέλλες,21.4.2004,C(2004) 900 τελικό/**σ.55 επ.**
- Επιτροπή απόφ. της 21.12.1988,Magill TV guide,ΕΕ L. 78,της 21.3.1989, σ. 33/**υποσ.207,σ.53**
- ΕΠΑ (ΟΛΟΜ) 207/III/2002,ΔΕΕ 2002,σ.284 επ/**υποσ.203,σ.52**

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- Απόφαση United States of America v. Microsoft Corporation, Civil Action No 98-1232 (TPJ)/**υποσ.210,σ.54**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

- ΕΠΑ 447/Ν/2009,δημοσιευμένη στο site της ΕΠΑ,www.epant.gr/ **υποσ.229,σ.61**
- ΕΠΑ 429/Ν/2009,ΔιΜΕΕ 2009,σ.280 επ./**σ.60 επ.**
- ΕΠΑ 240/ΙΙΙ/2003,δημοσιευμένη ομοίως στο site της ΕΠΑ, www.epant.gr/ **υποσ.229,σ.61**
- ΕΠΑ 239/ΙΙΙ/2003,δημοσιευμένη στο site της ΕΠΑ,www.epant.gr/**υποσ.229,σ.61**
- ΕΑ 91/ ΙΙ/1999,δημοσιευμένη στο site <http://www.epant.gr/>**υποσ.234,σ.63**

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- Supreme Court,απόφαση US v.Loew's 371 US 38 (1962)/**σ.58**
- Supreme Court,U.S. v. Paramount Pictures,Inc. 334 US 131(1948)/**σ.58**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

N.703/77

Άρθρο 1

1. Απαγορεύονται** πάσαι αι συμφωνίαι μεταξύ επιχειρήσεων, πάσαι αι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και οιασδήποτε μορφής ενηρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων, αι οποίαι έχουν ως αντικείμενον ή αποτέλεσμα την παρακώλυσιν, τον περιορισμόν ή την νόθευσιν του ανταγωνισμού, ιδία δε αι συνιστάμεναι εις:

α) τον άμεσον ή έμμεσον καθορισμόν των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,

β) τον περιορισμόν ή τον έλεγchon της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων,

γ) την κατανομήν των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού,

δ) την, κατά τρόπον δυσχεραίνοντα την λειτουργίαν του ανταγωνισμού, εφαρμογήν εν τω εμπορίω ανίσων όρων δι' ισοδυνάμους παροχάς, ιδία δε την αδικαιολόγητον άρνησιν πωλήσεως, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, ε) την εξάρτησιν συνάψεως συμβάσεων εκ της παρά των αντισυμβαλλομένων αποδοχής προσθέτων παροχών, αι οποίαι, κατά την φύσιν των ή συμφώνως προς τας εμπορικές συνηθείας, δεν συνδέονται μετά του αντικειμένου των συμβάσεων τούτων.

"στ-ι)" Παραλείπονται ως μη ισχύουσες.

"2. Οι κατά την προηγούμενη παράγραφο απαγορευμένες** συμφωνίες και αποφάσεις είναι απόλυτα άκυρες, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο.

(Οι απαγορεύσεις της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν και για τις, με τρίτους, συμφωνίες, τις αποφάσεις και την εναρμονισμένη πρακτική των ενώσεων προσώπων, που έχουν νομική προσωπικότητα)".

«3. Συμφωνίες, αποφάσεις και περιπτώσεις εναρμονισμένης πρακτικής ή κατηγορίες αυτών, που εμπίπτουν στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου είναι εν όλω ή εν μέρει ισχυρές, εφόσον πληρούν αθροιστικά τις πιο κάτω προϋποθέσεις: α) συμβάλλουν, με την εύλογη συμμετοχή των καταναλωτών, στην προκύπτουσα ωφέλεια, στην βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, β) δεν επιβάλλουν στις οικείες επιχειρήσεις περιορισμούς πέραν των απολύτως αναγκαίων για την πραγματοποίηση των ανωτέρω σκοπών, και γ) δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα της οικείας αγοράς.»

Άρθρο 2

Απαγορεύεται** η υπό μιάς ή περισσότερων επιχειρήσεων καταχρηστική εκμετάλλευσις της δεσποζούσης θέσεως αυτών επί του συνόλου ή μέρους της αγοράς της χώρας. Η καταχρηστική αύτη εκμετάλλευσις δύναται να συνίσταται ιδία:

α)εις τον άμεσον ή έμμεσον εξαναγκασμόν προς καθορισμόν είτε των τιμών αγοράς ή πωλήσεως είτε άλλων μη ευλόγων όρων συναλλαγής,

β)εις τον περιορισμόν της παραγωγής, της καταναλώσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως, επί ζημία των καταναλωτών,

γ)εις την εφαρμογήν ανίσων όρων δι ισοδυνάμους παροχάς, ιδία εις την αδικαιολόγητον άρνησιν πωλήσεων, αγορών ή άλλων συναλλαγών, κατά τρόπον ώστε επιχειρήσεις τινές να τίθενται εις μειονεκτικήν εν τω ανταγωνισμώ θέσιν,

δ)εις την εξάρτησιν της συνάψεως συμβάσεων εκ της παρά των αντισυμβαλλομένων αποδοχής προσθέτων παροχών, ή συνάψεων προσθέτων συμβάσεων αι οποίαι, κατά την φύσιν των ή συμφώνως προς τας εμπορικές συνηθείας, δεν συνδέονται μετά του αντικειμένου των συμβάσεων τούτων.

N.2121/1993

Άρθρο 1

1. Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα).

2. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν τις εξουσίες, που προβλέπονται στα άρθρα 3 και 4 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 2

1. Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη.

2. Νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες "και" οι ανθολογίες "(παραλείπονται λέξεις)" εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Η προστασία των έργων της παρούσας παραγράφου γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως αντικείμενο των μετατροπών ή των συλλογών.

"2.α. Αντικείμενο προστασίας είναι και οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται στο περιεχόμενο αυτό. Ως βάση δεδομένων νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσπιών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο".

(άρθρα 3 και 1 παρ. 2 Οδηγίας 96/9)

3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου 7 του παρόντος νόμου, θεωρούνται ως έργα λόγου προστατευόμενα κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας τα προγράμματα

ηλεκτρονικών υπολογιστών και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους. Η προστασία παρέχεται σε κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι ιδέες και οι αρχές στις οποίες βασίζεται οποιοδήποτε στοιχείο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, περιλαμβανομένων και εκείνων στις οποίες βασίζονται τα συστήματα διασύνδεσής του, δεν προστατεύονται κατά τον παρόντα νόμο. Ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή θεωρείται πρωτότυπο εφόσον είναι προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού του.

Άρθρο 3

"1. Το περιουσιακό δικαίωμα δίνει στους δημιουργούς ιδίως την εξουσία (δικαίωμα) να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν:

α) Την εγγραφή και την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει.

β) Τη μετάφραση των έργων τους.

γ) Τη διασκευή, την προσαρμογή ή άλλες μετατροπές των έργων τους.

δ) Όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα (αντίγραφα) των έργων τους, τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η με οποιονδήποτε άλλο τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.

ε) Την εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό, όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα των έργων τους. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων. Τα δικαιώματα αυτά δεν εφαρμόζονται σε σχέση με τα έργα αρχιτεκτονικής και τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών. Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός νοούνται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην οδηγία 92/100 του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 (ΕΕΕΚ αριθμ. L 346/61 - 27.11.1992).

στ) Τη δημόσια εκτέλεση των έργων τους.

ζ) Τη μετάδοση ή αναμετάδοση των έργων τους στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, παραλλήλως προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων.

η) Την παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στα έργα αυτά, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται με οποιαδήποτε πράξη παρουσίασης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης.

θ) Την εισαγωγή αντιτύπων των έργων τους που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού ή, εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αν το δικαίωμα της εισαγωγής αντιτύπων στην Ελλάδα είχε συμβατικά διατηρηθεί από τον δημιουργό.

(άρθρα 2, 3 παρ. 1 και 3, 4 Οδηγίας 2001/29 ΕΕΕΚ αριθμ. L. 167/10 - 22.6.2001)."

2. Δημόσια θεωρείται κάθε χρήση ή εκτέλεση ή παρουσίαση του έργου, που κάνει το έργο προσπτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους.

"3. Ο δημιουργός βάσης δεδομένων έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέψει ή να απαγορεύει: α) την προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, β) τη μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε

άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων, γ) οποιαδήποτε μορφή διανομής της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της στο κοινό. Η πρώτη πώληση αντιγράφου της βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο, ή με τη συγκατάθεσή του, συνεπάγεται ανάλωση του δικαιώματος μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα, δ) οποιαδήποτε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό, ε) οποιαδήποτε αναπαραγωγή, διανομή, ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση στο κοινό των αποτελεσμάτων των πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο β'. Ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της μπορεί να εκτελέσει χωρίς άδεια του δημιουργού, οποιαδήποτε από τις παραπάνω πράξεις οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της. Στο μέτρο που ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να χρησιμοποιεί τμήμα μόνο της βάσης δεδομένων, η προηγούμενη διάταξη εφαρμόζεται μόνο για το τμήμα αυτό. Συμφωνίες αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των δύο αμέσως προηγούμενων εδαφίων είναι άκυρες." (άρθρα 5, 6 παρ. 1 και 15 Οδηγίας 96/9)

"4. Αναπαραγωγή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς δεν επιτρέπεται."

Άρθρο 4 ΗΘΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

1. Το ηθικό δικαίωμα δίνει στο δημιουργό ιδίως τις εξουσίες: α) της απόφασης για το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους το έργο θα γίνει προσιτό στο κοινό (δημοσίευση), β) της αναγνώρισης της πατρότητάς του πάνω στο έργο και ειδικότερα την εξουσία να απαιτεί, στο μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματός του στα αντίτυπα του έργου του και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου του ή, αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο, γ) της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλομένης στις συνθήκες παρουσίασης του έργου στο κοινό, δ) της προσπέλασης στο έργο του, έστω και αν το περιουσιακό δικαίωμα στο έργο ή η κυριότητα στον υλικό φορέα του έργου ανήκει σε άλλον, οπότε η προσπέλαση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή ενόχληση στο δικαιούχο, ε) προκειμένου περί έργων λόγου ή επιστήμης, της υπαναχώρησης από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσής του ή άδειας εκμετάλλευσής του εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητάς του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις και με καταβολή αποζημίωσης στον αντισυμβαλλόμενο για τη θετική του ζημία.

2. Στην τελευταία περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, η υπαναχώρηση ενεργεί μετά την καταβολή της αποζημίωσης. Αν, μετά την υπαναχώρηση, ο δημιουργός αποφασίσει και πάλι να προβεί σε μεταβίβαση ή εκμετάλλευση του έργου ή έργου παραπλήσιου, οφείλει κατά προτεραιότητα να προσφέρει στον παλαιό αντισυμβαλλόμενο του τη δυνατότητα να ανακαταρτίσει την παλαιά σύμβαση με όρους όμοιους ή ανάλογους προς εκείνους που ίσχυαν κατά το χρόνο της υπαναχώρησης.

3. Το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΑΡΘΡΟ 54

Ανάθεση διαχείρισης

1. Οι δημιουργοί μπορούν να αναθέτουν σε οργανισμούς σύλλογικής διαχείρισης και προστασίας, που έχουν αποκλειστικά αυτόν το σκοπό, τη διαχείριση ή την προστασία ή τη

διαχείριση και την προστασία του περιουσιακού τους δικαιώματος ή εξουσιών που απορρέουν από αυτό. Το ίδιο ισχύει και για τους δωρεοδόχους των δημιουργών, καθώς και για τους καθολικούς ή αιτία θανάτου διαδόχους, όπως επίσης και για το ίδρυμα που συνιστά ο δημιουργός. Οι οργανισμοί αυτοί λειτουργούν με οποιαδήποτε εταιρική μορφή. Αν λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, τότε οι μετοχές της εταιρείας αυτής είναι υποχρεωτικώς ονομαστικές στο σύνολό τους. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 2 έως 4 του άρθρου 24 του ν. 1746/1988. Η κοινοποίηση που προβλέπεται από την παρ.

4 του άρθρου 24 του ν. 1746/1988 γίνεται μόνο προς το Υπουργείο Πολιτισμού. Οι παραπάνω οργανισμοί μπορούν επίσης να λειτουργήσουν και ως αστικοί συνεταιρισμοί κατά το ν. 1667/1986. Στην τελευταία περίπτωση

α) όπου στο ν. 1667/1986 αναφέρεται, με οποιαδήποτε αρμοδιότητα, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας τις αρμοδιότητές του αναλαμβάνει το Υπουργείο Πολιτισμού, β) οι συνεταιρισμοί αυτοί μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν σε πανελλήνια βάση κατ' εξαίρεση της αρχής της τοπικότητας, γ) επιτρέπεται και όλα τα μέλη του συνεταιρισμού να είναι νομικά πρόσωπα, δ) το καταστατικό των συνεταιρισμών αυτών μπορεί να προβλέπει: αα) όρους, εσωτερικές διαδικασίες και όργανα που αποφασίζουν για την εισδοχή, την αποχώρηση ή τον αποκλεισμό συνταίρου, κατά παρέκκλιση από τους όρους, τις διαδικασίες και τα όργανα που προβλέπονται στις παραγράφους 4, 5, 6, 7 και 8 του άρθρου 2 του ν.

1667/1986, ββ) ότι, στην περίπτωση αποχώρησης ή αποκλεισμού συνταίρου ή μη απόκτησης της ιδιότητας του συνταίρου από τους κληρονόμους, δεν υπάρχει αξίωση του συνταίρου ή των κληρονόμων για απόδοση των συνεταιριστικών τους μερίδων ή καταβολή της αξίας αυτών ή ότι υπάρχει αξίωση για απόδοση μόνο της ονομαστικής αξίας των μερίδων, γγ) τη δυνατότητα απόκτησης απεριόριστου αριθμού προαιρετικών μερίδων από τους συνταίρους, δδ) το εν ζωή αμεταβίβαστο των συνεταιριστικών μερίδων, εε) κατηγορίες συνταίρων είτε χωρίς δικαίωμα ψήφου είτε με αριθμό ψήφων ανά συνταίρο ανεξάρτητο από τον αριθμό των υποχρεωτικών ή προαιρετικών μερίδων του κάθε συνταίρου, στστ) τον περιορισμό του δικαιώματος του β εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 1667/1986 για λόγους προστασίας των θεμιτών συμφερόντων των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, ζζ) ότι οι νέοι συνταίροι δεν έχουν καθόλου ή έχουν για ορισμένο μόνο χρόνο μετά την ίδρυση του συνεταιρισμού; υποχρέωση καταβολής, εκτός από το ποσό της μερίδας της και εισφοράς ανάλογης προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού", ε) οι συνεταιρισμοί αυτοί είναι πάντοτε περιορισμένης ευθύνης και οι συνταίροι δεν ευθύνονται προσωπικά για τα χρέη των συνεταιρισμών, στ) Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού μπορούν να ρυθμίζονται τα θέματα των άρθρων 5, 6, 7, και 8 του ν. 1667/1986, καθώς και εν γένει θέματα εσωτερικών σχέσεων των συνεταιρισμών αυτών, ανάλογα προς τα ισχύοντα στα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν με αντίστοιχη ή παρεμφερή μορφή".

2. Προκειμένου για δευτερεύουσα σύγχρονη, ακέραιη και αμετάβλητη μετάδοση ραδιοηλεκτροπικών προγραμμάτων μέσω καλωδίων ή άλλων υλικών αγωγών, η συλλογική διαχείριση της σχετικής εξουσίας των δημιουργών είναι υποχρεωτική.

3. Η ανάθεση μπορεί να γίνεται είτε με μεταβίβαση του δικαιώματος ή των σχετικών εξουσιών προς το σκοπό της διαχείρισης ή της προστασίας είτε με παροχή σχετικής πληρεξουσιότητας. Η ανάθεση γίνεται εγγράφως και κάθε φορά για ορισμένο χρόνο που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από τρία χρόνια. Η ανάθεση αφορά όλα τα έργα του δημιουργού που είναι κατάλληλα για την εκμετάλλευση με την εξουσία στην οποία αναφέρεται η ανάθεση ή ορισμένα από αυτά. Σε περίπτωση αμφιβολίας τεκμαίρεται ότι η ανάθεση αφορά όλα τα έργα, συμπεριλαμβανομένων και των μελλοντικών έργων για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από τρία χρόνια.

4. Κάθε οργανισμός, που έχει ή πρόκειται να αναλάβει τη συλλογική διαχείριση ή προστασία των εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα των δημιουργών, υποχρεούται πριν αρχίσει τη λειτουργία του, να καταθέσει στο Υπουργείο Πολιτισμού σχετική δήλωση συνοδευόμενη από τον Κανονισμό που συντάσσεται από τον οργανισμό και πρέπει πάντως να περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία: α) το ύψος του Κεφαλαίου του οργανισμού,

β) το Καταστατικό ή το εταιρικό σύμφωνο αν πρόκειται για εταιρία, γ) τον υπεύθυνο εκπρόσωπο του οργανισμού, όπως επίσης και τα πρόσωπα που διοικούν τον οργανισμό, τα οποία πρέπει να μην έχουν καταδικαστεί για κακούργημα ή για πλημμέλημα κατά της ιδιοκτησίας ή της περιουσίας και να παρέχουν τα εγγύα επαγγελματικού ήθους, δ) τον

αριθμό των δημιουργών, που έχουν αναθέσει στον οργανισμό τη διαχείριση εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό τους δικαίωμα, ε) τη νομική μορφή της ανάθεσης της διαχείρισης, στ) τη διάρκεια της ανάθεσης, ζ) το χρόνο, τις αρχές και τον τρόπο διανομής των αμοιβών στους δικαιούχους, και η) το ύψος των εξόδων διαχείρισης, όπως επίσης και κάθε στοιχείο που είναι απαραίτητο για να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα και η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του οργανισμού. Το Υπουργείο Πολιτισμού ελέγχει τη δήλωση και τον Κανονισμό του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης και, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του παρόντος νόμου, χορηγεί την έγκριση για τη λειτουργία του οργανισμού αυτού. Κάθε μεταβολή των παραπάνω στοιχείων του Κανονισμού πρέπει να ανακοινώνεται στο Υπουργείο Πολιτισμού και να εγκρίνεται από αυτό. Σε αντίθετη περίπτωση εξακολουθεί να ισχύει ο αρχικός Κανονισμός του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, όπως είχε εγκριθεί από το Υπουργείο κατά την έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού.

5. Το Υπουργείο Πολιτισμού ελέγχει την τήρηση των διατάξεων του παρόντος νόμου και του Κανονισμού κατά τη λειτουργία του οργανισμού, ο οποίος έχει την υποχρέωση να θέτει στη διάθεση των οργάνων του Υπουργείου τα βιβλία του και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο για την αποτελεσματική άσκηση του ελέγχου αυτού. Οι οργανισμοί υπόκεινται στον έλεγχο των ορκωτών λογιστών ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, εκτός αν πρόκειται για οργανισμούς μη κερδοσκοπικούς.

6. Σε περίπτωση διαπίστωσης σοβαρής παράβασης ή επανειλημμένων παραβάσεων του νόμου ή του Κανονισμού, παρά τη σχετική προειδοποίηση του Υπουργού Πολιτισμού, επιφυλασσομένων των διατάξεων για άλλες κυρώσεις, ο Υπουργός Πολιτισμού μπορεί να επιβάλλει στον οργανισμό που διέπραξε την παράβαση διοικητικό πρόστιμο 500.000 έως 10.000.000 δραχμών. Τα όργανα ελέγχου που θα διαπιστώνουν τις παραβάσεις, η διαδικασία επιβολής του προστίμου ύστερα από ακρόαση του

ενδιαφερομένου, καθώς και τυχόν αναπροσαρμογή των παραπάνω ποσών θα καθορισθούν με προεδρικά διατάγματα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού.

7. Όπου στις διατάξεις του παρόντος νόμου χρησιμοποιείται ο όρος "Κανονισμός", εννοείται ο Κανονισμός της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου.

«8. Η προϋπόθεση του άρθρου 54 παρ.4 στοιχείο η του νόμου αυτού δεν απαιτείται όταν ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης πληροί τρεις προϋποθέσεις:

α) επιδιώκει τους σκοπούς του χωρίς κέρδος για τον ίδιο,

β) αποτελείται, διοικείται και ελέγχεται αποκλειστικά από τους ίδιους τους δημιουργούς, με δυνατότητα εκλογής ή διορισμού στο διοικητικό και τυχόν εποπτικό συμβούλιο προσωπικοτήτων που λόγω της θέσης ή της ειδικότητας τους μπορούν να προσφέρουν αξιόλογες υπηρεσίες στον εν λόγω οργανισμό εφόσον η συμμετοχή των τελευταίων δεν αναιρεί τη διοίκηση και τον έλεγχο του οργανισμού από τα μέλη του και

γ) τα μέλη του οργανισμού αυτού θα ήταν εξαναγκασμένα εκ των πραγμάτων να αναθέσουν τη διαχείριση και την προστασία των δικαιωμάτων τους σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που δεν συγκεντρώνουν τις δυο παραπάνω υπό α και β προϋποθέσεις.

9. Σε περίπτωση διαπίστωσης σοβαρής παράβασης ή επανειλημμένων παραβάσεων του νόμου ή του κανονισμού και ειδικότερα εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 54 παράγραφος 4 με βάση τις οποίες χορηγήθηκε η έγκριση λειτουργίας ενός οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, ο Υπουργός Πολιτισμού μπορεί με εισήγηση του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας να άρει προσωρινά ή οριστικά την έγκριση λειτουργίας του συγκεκριμένου οργανισμού συλλογικής διαχείρισης.»

Άρθρο 55

Αρμοδιότητες των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης

1. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας έχουν τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) να καταρτίζουν συμβάσεις με τους χρήστες για τους όρους εκμετάλλευσης των έργων, καθώς

και για την οφειλόμενη αμοιβή, β) να εξασφαλίζουν στους δημιουργούς ποσοστιαία αμοιβή κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 32 παρ. 1 του παρόντος νόμου, γ) να εισπράττουν την αμοιβή και να κατανέμουν μεταξύ των δημιουργών τα εισπραττόμενα ποσά,

δ) να εισπράττουν την αμοιβή που προβλέπεται από το άρθρο 18 παρ. 3 του παρόντος νόμου και να τη διανέμουν μεταξύ των δημιουργών, ε) να προβαίνουν, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, σε κάθε διοικητική ή δικαστική ή εξώδικη ενέργεια για τη νόμιμη προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών ή των δικαιοδόχων τους και ιδίως να υποβάλλουν αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων, να εγείρουν αγωγές, να ασκούν ένδικα μέσα, να υποβάλλουν μηνύσεις και εγκλήσεις, να παρίστανται ως πολιτικώς ενάγοντες, να ζητούν την απαγόρευση πράξεων που προσβάλλουν το δικαίωμα ως προς τις εξουσίες που τους έχουν ανατεθεί και να ζητούν την κατάσχεση παρανόμων αντιτύπων, κατά το άρθρο 64 του παρόντος νόμου, στ) να λαμβάνουν από τους χρήστες κάθε πληροφορία αναγκαία για τον καθορισμό, την είσπραξη και κατανομή των εισπραττομένων ποσών, ζ) να ενεργούν, με σύμπραξη της δημόσιας αρχής ή κατά τη διαδικασία του άρθρου 64 του παρόντος νόμου τους αναγκαίους ελέγχους σε καταστήματα πώλησης ή ενοικίασης ή δανεισμού αντιτύπων ή δημόσιας εκτέλεσης των έργων που προστατεύουν για να διαπιστώνουν αν οι πράξεις αυτές δεν προσβάλλουν τα δικαιώματα των δημιουργών. Η ιδρυτική πράξη του οργανισμού μπορεί να περιορίζει τις αρμοδιότητές του σε μερικές μόνο από τις αναφερόμενες παραπάνω.

2. Τεκμαίρεται ότι οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας έχουν την αρμοδιότητα διαχείρισης ή προστασίας όλων των έργων ή όλων των πνευματικών δημιουργών για τα οποία δηλώνουν εγγράφως ότι έχουν μεταβιβαστεί σ' αυτούς οι σχετικές εξουσίες ή ότι καλύπτονται από την πληρεξουσιότητα. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας μπορούν να ενεργούν πάντα, δικαστικώς ή εξωδίκως, στο δικό τους όνομα είτε η αρμοδιότητά τους στηρίζεται σε μεταβίβαση της εξουσίας είτε στηρίζεται σε πληρεξουσιότητα, νομιμοποιούνται δε πάντως στην άσκηση όλων των δικαιωμάτων του δημιουργού που έχουν μεταβιβαστεί σ' αυτούς ή που καλύπτονται από την πληρεξουσιότητα.

3. Για τη δικαστική επιδίωξη της προστασίας των έργων και των δημιουργών που προστατεύονται από τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας, αρκεί η δειγματοληπτική αναφορά των έργων που έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης χωρίς την απαιτούμενη άδεια και δεν απαιτείται η πλήρης απαρίθμηση των έργων αυτών.

4. Αν αμφισβητηθεί από το δικαιούχο ότι ορισμένο έργο, που περιεχόταν στη δήλωση της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου και στη σύμβαση που καταρτίστηκε με το χρήστη με βάση τη δήλωση αυτή, ανήκε στην αρμοδιότητα του οργανισμού, ο οργανισμός οφείλει να συντρέξει με κάθε τρόπο τον αντισυμβαλλόμενο του χρήστη και ιδίως να παρέμβει στη σχετική δίκη. Αν αποδειχθεί ότι το έργο δεν ανήκε στην αρμοδιότητα του οργανισμού, ο οργανισμός εκτός από τις ποινικές ευθύνες οφείλει να αποζημιώσει τον αντισυμβαλλόμενο και η σχετική αγωγή εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών.

Άρθρο 56

Σχέσεις με τους χρήστες

1. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης προκειμένου οι χρήστες να έχουν την ευχέρεια της χρήσης των έργων του ρεπερτορίου τους αξιώνουν από αυτούς ποσοστιαία αμοιβή κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 32 παράγραφος 1 του παρόντος νόμου. Οι εξαιρέσεις από την ποσοστιαία αμοιβή που προβλέπονται στο άρθρο 32 παράγραφος 2 του παρόντος νόμου. Οι εξαιρέσεις από την ποσοστιαία αμοιβή που προβλέπονται στο άρθρο 32 παράγραφος 2 του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση αυτή.

2. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν μπορούν χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος να αρνηθούν την κατάρτιση με τους χρήστες των συμβάσεων που προβλέπονται στην πρώτη περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου. Αν ο χρήστης ισχυρίζεται ότι ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης αξιώνει αμοιβή προφανώς δυσανάλογη προς αυτήν που συνήθως καταβάλλεται σε παρόμοιες περιπτώσεις οφείλει, πριν από οποιαδήποτε χρήση, να προκαταβάλει στον οργανισμό ή το ζητούμενο ποσό αμοιβής ή το ποσό που θα έχει ορίσει, ύστερα από αίτηση του χρήστη, ως συνήθως καταβαλλόμενο σε παρόμοιες περιπτώσεις το

Μονομελές Πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Οριστικά περί της αμοιβής αποφαίνεται το αρμόδιο δικαστήριο.

3. Οργανώσεις αντιπροσωπευτικές των χρηστών και οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης μπορούν να συμφωνήσουν εγγράφως, και πριν ανακύψει διαφωνία, τον ορισμό ενός προσώπου, καθοριζόμενου ονομαστικώς ή βάσει ιδιότητας, ως διαιτητή για τον καθορισμό του ποσού της αμοιβής που οφείλει να καταβάλει ο χρήστης. Ο διαιτητής μπορεί να διατάξει την προκαταβολή ποσού μέχρις ότου ορίσει το οριστικό ύψος της οφειλόμενης αμοιβής. Ο διαιτητής που έχει έτσι οριστεί είναι αποκλειστικά αρμόδιος για την επίλυση της διαφωνίας και η απόφασή του είναι εκτελεστή. Διαιτητή μπορεί να έχει ορίσει και ο Υπουργός Πολιτισμού, οπότε η προσφυγή σ' αυτόν για την επίλυση της διαφωνίας εξαρτάται από τη θέληση των μερών που διαφωνούν. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης καταρτίζουν κατάλογο με τις αμοιβές που απαιτούν από τους χρήστες (αμοιβολόγιο), ο οποίος πρέπει να γνωστοποιείται προς το κοινό με δημοσίευσή τους σε τρεις εφημερίδες, από τις οποίες η μία πρέπει να είναι οικονομική. Κατά την κατάστρωση και εφαρμογή των αμοιβολογίων τους, οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης οφείλουν να ενεργούν χωρίς αυθαιρεσία και να μην προβαίνουν σε καταχρηστικές διακρίσεις. "Οι Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης και οργανώσεις αντιπροσωπευτικές των χρηστών μπορούν να καταρτίζουν συμφωνίες που ρυθμίζουν την αμοιβή την οποία καταβάλλει ο χρήστης σε κάθε κατηγορία δικαιούχων, καθώς και κάθε άλλο ζήτημα που αφορά τις σχέσεις των δύο μερών στο πλαίσιο εφαρμογής του νόμου αυτού, πως έχει μεταγενέστερα τροποποιηθεί".

4. Για την πραγματοποίηση των κατά την παράγραφο 1 περίπτωση α', β', γ' και δ' του προηγούμενου άρθρου διανομών, οι χρήστες οφείλουν να παραδίδουν στον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, χωρίς καμία καθυστέρηση, καταλόγους των έργων των οποίων αντίτυπα παράγουν ή πωλούν ή εκμισθώνουν ή δανείζουν καθώς και των έργων που εκτελούν δημόσια με μνεία του ακριβούς αριθμού των αντίτυπων που παρήχθησαν ή διατέθηκαν καθώς και της συχνότητας των δημόσιων εκτελέσεων.

«5. Οι διαφορές μεταξύ των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών ως προς το ύψος της αμοιβής που θα πρέπει να καταβάλλει ο χρήστης στον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης είναι δυνατό να υπαχθούν σε διαιτησία. Οι διαιτητές ορίζονται από πίνακα που καταρτίζει κάθε δύο χρόνια ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Κατά την κατάρτιση του πίνακα αυτού λαμβάνεται υποχρεωτικά υπόψη η γνώμη των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 867 επ. του Κ.Πολ.Δ.»

Άρθρο 57

Σχέσεις με τους δημιουργούς

1. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας δεν μπορούν, χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος, να αρνηθούν σε ορισμένο δημιουργό την ανάληψη της διαχείρισης ή προστασίας εξουσιών που απορρέουν από το περιουσιακό τους δικαίωμα και είναι αντικείμενο της διαχείρισης του οργανισμού.

2. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας οφείλουν να ενημερώνουν μια φορά το χρόνο τους δημιουργούς που τους έχουν αναθέσει τη διαχείριση ή την προστασία εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα προκειμένου αυτοί να διατυπώνουν τις απόψεις τους για τους γενικούς κανόνες καθορισμού του ύψους της αμοιβής, καθώς και για άλλα θέματα σχετικά με τη διαχείριση και την προστασία. Οι οργανισμοί οφείλουν να συνεκτιμούν τις απόψεις αυτές κατά την επεξεργασία των τρόπων διαχείρισης και προστασίας.

3. Οι δημιουργοί που έχουν αναθέσει τη διαχείριση ή προστασία των δικαιωμάτων τους σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας και τα σωματεία που τους εκπροσωπούν έχουν το δικαίωμα να τηρούνται ενήμεροι για όλες τις δραστηριότητες του οργανισμού.

4. Οι δημιουργοί που έχουν αναθέσει σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας τη διαχείριση ή την προστασία του συνόλου των έργων τους οφείλουν να ενημερώνουν γραπτώς

τον οργανισμό για τα έργα που έχουν δημοσιεύσει με όποιον τρόπο και να τους ενημερώνουν για τα νέα έργα τους που δημοσιεύονται μετά την ανάθεση της διαχείρισης στον οργανισμό.

5. Η διανομή στους δημιουργούς γίνεται το βραδύτερο κάθε χρόνο και κατ' αναλογία, όσο αυτό είναι δυνατόν, προς την πραγματική

χρησιμοποίηση των έργων τους, βάσει κανονισμού διανομής, ο οποίος καταρτίζεται από τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης.

6. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης οφείλουν να καθορίζουν κατά τρόπο γενικό για όλους τους δημιουργούς ορισμένης κατηγορίας και για κάθε τρόπο εκμετάλλευσης, το ποσοστό επί των εισπράξεων των οργανισμών που θα παρακρατείται από αυτούς για την κάλυψη των εξόδων διαχείρισης. Το ποσοστό αυτό γνωστοποιείται στους δημιουργούς πριν από τη μεταβίβαση των εξουσιών ή την παροχή της σχετικής πληρεξουσιότητας και δεν μπορεί να αυξηθεί χωρίς τη συναίνεση των δημιουργών παρά ύστερα από ειδοποίηση ενός χρόνου.

7. Εφόσον υπάρχει σπουδαίος λόγος κάθε δημιουργός και ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας μπορούν να καταγγείλουν την ανάθεση της διαχείρισης και της προστασίας των εξουσιών που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα. Η καταγγελία ενεργεί στο τέλος του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο έγινε, εφόσον από την καταγγελία μέχρι το τέλος του έτους μεσολαβεί διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών, άλλως στο τέλος του επόμενου ημερολογιακού έτους.

«8. Το δικαίωμα του δημιουργού να παρέχει άδεια ή να αρνείται την παροχή αδειάς σε επιχείρηση εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου για την αναμετάδοση εκπομπής μέσω καλωδίου ασκείται μόνο μέσω οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, εφαρμοζόμενης κατά τα λοιπά τις διατάξεις του άρθρου 54 παρ. 2 του νόμου αυτού.

Όταν ο δημιουργός δεν έχει αναθέσει τη διαχείριση του δικαιώματος καλωδιακής αναμετάδοσης σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης που έχει αναλάβει με έγκριση του Υπουργείου Πολιτισμού τη διαχείριση των δικαιωμάτων της αυτής κατηγορίας μπορεί να διαχειρίζεται το δικαίωμα καλωδιακής αναμετάδοσης. Όταν υπάρχουν περισσότεροι από ένας οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης για τα δικαιώματα της αυτής κατηγορίας, ο δημιουργός είναι ελεύθερος να επιλέξει μεταξύ τους τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης τον οποίο εξουσιοδοτεί να διαχειρίζεται το δικαίωμα καλωδιακής αναμετάδοσης. Ο δημιουργός που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με τους δικαιούχους που έχουν αναθέσει τη διαχείριση στον οργανισμό και μπορεί να αξιώσει τα δικαιώματα αυτά μέσα σε διάστημα τριών (3) ετών από την ημερομηνία της καλωδιακής αναμετάδοσης του έργου.

«9. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται στα δικαιώματα που ασκούνται από ραδιοηλεκτρικό οργανισμό, όσον αφορά τις δικές του μεταδόσεις, ανεξάρτητα από το αν τα σχετικά δικαιώματα είναι δικά του ή του έχουν μεταβιβαστεί από άλλους δημιουργούς ή άλλους δικαιούχους».

Άρθρο 58: εφαρμογή στα συγγενικά δικαιώματα

Οι διατάξεις των άρθρων 54 έως 57 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται αναλόγως στη διαχείριση και την προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων που ρυθμίζονται από το προηγούμενο κεφάλαιο του παρόντος νόμου.

ΣυνθΕΚ

Άρθρο 81

1. Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:

- α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων·
- γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού·
- δ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

2. Οι απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:

- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,
- σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και
- σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών,

η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

- α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και
- β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

Άρθρο 82

Είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπίζουσας θέσης τους εντός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

- α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημιά των καταναλωτών·
- γ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Άρθρο 86 (πρώην άρθρο 90)

1. Τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της παρούσας Συνθήκης, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 12 και 81 μέχρι και 89, ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.
2. οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες της παρούσας Συνθήκης, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει, νομικά ή πραγματικά, την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντίκειτο προς το συμφέρον της Κοινότητας».
3. Η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου και απευθύνει, εφόσον είναι ανάγκη, κατάλληλες οδηγίες ή αποφάσεις προς τα κράτη μέλη.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- Αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας,7**
- Άρνηση παραχώρησης άδειας για μέρος του ρεπερτορίου,46,47**
- Άρνηση παροχής λογισμικού,54,55**
- ΑΕΠΙ,14,43,44**
- Αμοιβή,10,11**
- αμοιβολόγια,19
- ύψος αμοιβής,18,19,20,46,47,48,49,50
- Αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων,26**
- Αρχή**
- της διάκρισης μεταξύ ύπαρξης και άσκησης δικαιώματος,4,5
- της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και υπηρεσιών,4
- Blanket licensing,46,47**
- Block booking,59,60**
- Βασική λειτουργία,5**
- De facto μονοπώλιο,36**
- Δεσπόζουσα θέση**
- έννοια,34
- Διαλειτουργικότητα,56,57**
- Δημόσια εκτέλεση του έργου,9**
- Εναρμονισμένη πρακτική,27**
- Ένωση επιχειρήσεων,24**
- Επιτροπή Ανταγωνισμού,43,44,51**
- Επιχείρηση,22,23**
- Εύλογη αμοιβή,16,17**
- Ηθικό δικαίωμα,10**
- Θεωρία**
- της βασικής λειτουργίας του δικαιώματος,5
- του περιεχομένου,3,4
- της διάκρισης μεταξύ υπόστασης και άσκησης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας,4
- Ιδέα,8**
- Ισοδύναμη εναλλακτική λύση,65**
- Καταπιστευματική μεταβίβαση,18**
- Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης,39-50,64**
- Κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης,64,65**
- Λογισμικό,51,52,54,55,56,57**
- Microsoft,55-58**

Διανομή κινηματογραφικών

ταινιών,59

Μονοπώλιο,36**Μορφή**,7,8**Νομική μορφή οργανισμών
συλλογικής**,14,15**Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης**

-ίδρυση,14,15

-εποπτεία,14,15,16

-αρμοδιότητες,18,19

-σχέσεις με τους χρήστες,19,20

-σχέσεις με τους δημιουργούς,20

Όμιλοι επιχειρήσεων,24,25**Οργανισμός Πνευματικής
ιδιοκτησίας**,16**Phill Collins**,6**Παράλληλη συμπεριφορά**,27**Πληρεξουσιότητα**,18**Πρωτοτυπία**,8,9**Προσβολή του ενδοκοινοτικού
εμπορίου**,33**Περιοριστικό δικαίωμα**,10,11**SACEM**,32,46,47,48,49**Στατιστική μοναδικότητα**,9**Συγγενικά δικαιώματα**,12**Μερίδιο αγοράς**,35,39**Συλλογική διαχείριση**,13

-σκοπός,13

-περιεχόμενο,13

Συμβάσεις αμοιβαιότητας,31,32**Συμβάσεις παροχής λογισμικού**,52**Σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης**

Συμπράξεις,25-28

Συμφωνίες επιχειρήσεων,25,26**Σχετική αγορά**

-Γενικά,37

-αγορά προϊόντος/υπηρεσίας,37

-γεωγραφική αγορά,37

-χρονικός παράγοντας,37

-σχετική αγορά ΟΣΔ,37,38

-σχετική αγορά διανομής
κινηματογραφικών ταινιών,62-σχετική αγορά διαχείρισης και
εκμετάλλευσης κινηματογραφικών
αιθουσών,63**Tie-ins**,52,53,54**Υπουργείο Πολιτισμού**,15**Υποχρέωση κατάρτισης σύμβασης**,19**Φύση δικαιώματος πνευματικής,
ιδιοκτησίας**,3

Σύζευξη προϊόντων,52,53,54

Χρήστες, 18,19,20,46,47,48,49,50



**ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

19 ΑΥΓ. 2012

17 ΙΣΑ. 2012

2 ΟΚΤ. 2012

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ



002000067785